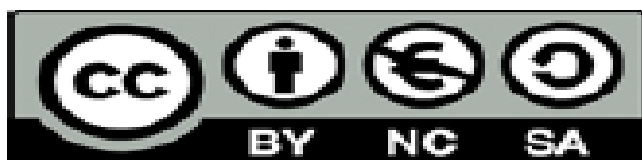

Armenian Research & Academic Repository

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

You are free to:

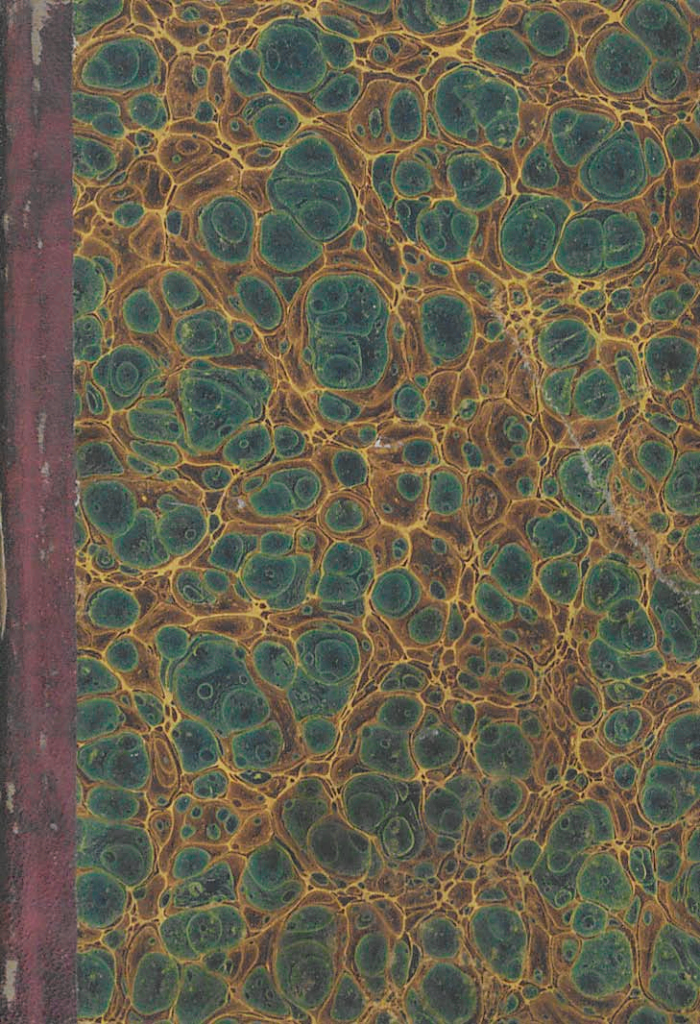
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following terms:

- **Attribution** — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
- **NonCommercial** — You may not use the material for commercial purposes.

406

Emery

Ursula H. and George H.

Monday

George H. H.

20 July 1973

George H. H. and George H.

20-8-1973

qf

2/ July George H. H.

qf

72642

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

3

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as a faint, mirrored reflection.

(808)

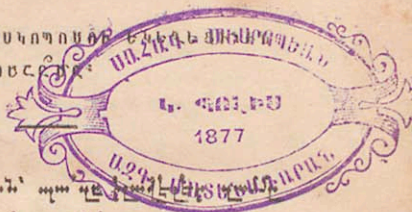
ՓԼՓԼՆՐՆ

ԻՏՏԻԱԼԵՐԻ

Էմիոս

ՀԱՌՎԱՐՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՐԵ

ԳՅԱՐԺԻՔ:

Հայոց լեւանդան' պապէս լեւանդան
իւլի 1877-ին օր-ին-շաբաթ:

Սիմոն Պետրոս օնա ճէվապ վերտի . Եւ Բազալ քիմէ
վարալըմ' սէնտէ Էպէտի Էօմր սէօղլէրի վար :

Յօհ . 4.68 :

2004

ԻԶՄԻՐՏԵ

ԿՈՒԼԵԼՄՈՍ ԿՈՒՖԻԹԻՆ ԳԵՄՄԱԽԱՆԵՍԻՆԵ ԹԱԳ՝

ՕԼՈՒՄՈՒՇ ՏՈՒՐ:

1845

808-uh

210-74

ՓԻՆՐԻՍԹ:

Իպթիտաի քէլամ 1:

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ:

Պետրոսուն՝ Լուսբեալարըն պաշը
օլմասը: 5:

ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ:

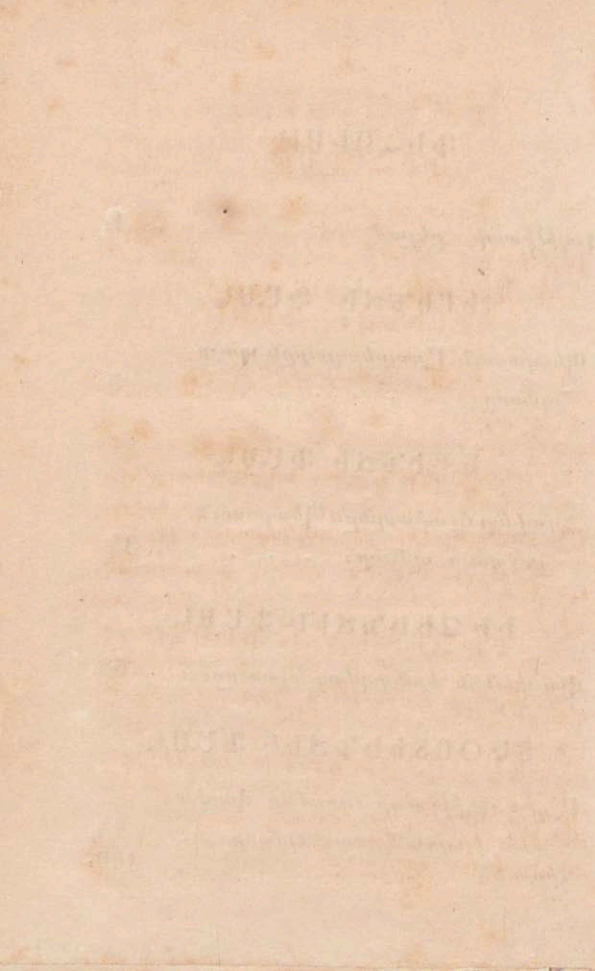
Հոովմայ փափասընըն Պետրոսուն
յաջորդու օլմասը: 35:

ԻԻՉԻՆՃԻՒ ՖԱՍԼ:

Փա փանըն եանդըմազ օլտուղու: . 68:

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻՒ ՖԱՍԼ:

Եղիզ Վիթապը օգումսք փափա-
տան խաղգա եասազ օլմասը: . . 85:
Տիպաճէ: 106:

Փ Ա Փ Ա Ն Ը Ն

Ի Տ Տ Ի Ա Լ Է Ր Ի

Ի Պ Թ Ի Տ Ե Ի Բ Է Լ Ե Ս

Ճիւմէ ա'լէմէ մալիւմ տիւր քի , Շը-
ռոմմանն փափը՝ քէնտի հազգընտա ընդ-
հանրական Լալիսկոպոս՝ վէ ճիւմէ Լիկե-
ղեցիլէրին պաշը՝ վէ տիւնեատա Վրիս-
տոսուն դայիմմագամը օլտրագ հէր ատէմ
Վրիստոսա իդա'աթ գըլտըղը կիպի քէն-
տիսինէ տախի էջլէ իդա'աթ Ֆարղաան
օլմագ իտիասընտա տըր : Պունլար
փէք՝ ա'ղիմ մաթլուպլար տըր , վէ էյէր
հազդ իսէլէր , փէք իգթիղալը տըր քի՝
պիւթիւն տիւնեա օնլարըն հազդ օլտուդ-
լարընը էյի պիլէ : Պիր սատէճէ էօլիւմ-
լիւ օլան ատէմէ՝ պու միսիլլի միւդալէպէ-
լէր էթմէսի դայէթ ազիմ պիր շէյ տիր ,
վէ պիղիմ՝ օնլարըն հազդ վէ սահիհ օլ-

տողունու անկլամաշա գալիճէ իսպաթ-
լար գալապ էթմէյէ հագգըմըզ վար :

«Աիր քիմնէ քէնտի հագգընտա «Ալէն
տիւնեա իւզէրինտէ Վրիստոսուն վէքի-
լիյիմ» եալընըզ տա՛վասընտա օլմասը իլէ
պիղի դանտըրամալ : Այի պիլիլիլ քի ,
պու տիւնեատա ալտանմագըզտան չօգ պիր
շէյ եօգ տուր , վէ ինտան զըսմը հէր տա-
յիմ» տէյիլ իտիյի շէյի թատլամագտա
տըր : Հէմ տախի պիլիլիլ քի , Վուր-
թարըճըմըզ վէ ծնուն առաքեալարը եա-
լան քրիստոսլարտան վէ եալան փէյլամ-
պէրլէրտէն հէմ եալան վարդապետէրտէն
տագընմաղա պիղէ էյիլիմ վէրտիլէր, վէ պի-
ղէ փէք աշէքեարէ տէ ալիլէր քի , հէր բուհա
ինանմայալմ . իլլա բուհլարը՝ Ալլահտան
օլտուղլարընը անկլամագ իշին ծնարը
թէճըրիւպէ էտէլիմ : Այէր պիղ՝ «Ալէն
Վրիստոսուն ատըյըլա կէլմիշիմ» տէյէն-
լէրին ճիւմլէսինէ ինանաճագ օլսագ ,
տանքի տիւնեայէ կէլմիշ հէփ ալտատըճը-
լարա վէ հերետիկոսլարա ինանմալըյըլ :
«Ալէյլէ պիր մատտէտէ՝ հիշ պիր քիմսէնին
դարընըզ քէնտի սէօղիւնիւ գապուլ էթմէ-
յէ պօրճլու տէյիլիլ . իլլա ծնուն շահա-
տէթ նամլէրինի դալապ վէ թէֆթիշ էթ-

մէյէ հազգըմը վէ պօրճումուդ տուր :

Քապիա պիղէ քէնտինի եէր իւզէ-
րինտէ Վրիստոսուն վէքիլի օլմագ իտ-
տիա'սը իլէ կէլիւր : Ապրին պիղ' օնուն
պու իտտիա'սը հագդ օլտուղունու ի-
նանմագտան էվվէլ' օնուն շէհատէթ նա-
մէլէրինի թէֆթիշ էթմէլիյիլ : Ամտի
օնուն պու իտտիա'սը' նէնի'ն իւզէրի-
նէ թէմէլլէնիւր . զիրա օ' էյէր քէնտիսինէ
պէօյլէ պիր գուվվէթ վէրիլտիյինի աշի-
քեսար պէյան էտիպ' կէօսթէրէմէզսէ , օլ
տէմ' պիղ օնու եալանճը' վէ ալտատըճը
պիր քիմսէ կիպի րէտտ էտիպ' օնուն թէհ-
տիտինտէն վէ նզովքունտան գօրգաճագ
հիշ պիր եէրիմիլ կօգտուր : Հագիդալթ
օ' պիղիմ իւզէրիմիլէ չօգ գօրգուլու ա-
նէճքէր օգույա պիլիւր , վէ պիղէ "Ճիւմէ-
նիլի տէ ճէհէննէմէ աթարըմ" տէյիւ
շէտիտ' թէհտիտլէր էտէ պիլիւր , լտքին
եինէ օ' տախի պիղիմ կիպի զայիֆ վէ
գուվվէթսիլ պիր ատէմ' տիր , վէ օնուն
հէփ թէհտիտլէրի վէ էօրֆիւ' եալնըզ
պիր նէֆէս րիւզկեսարտան զիյատէ աղըրլը-
ղը կօգ տուր :

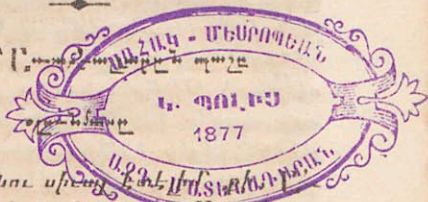
Ամտի պու իտտիա'սընտա օլտուղու շէ-
վի' նէնի'ն իւզէրինէ թէմէլլէտիյօր :

() տէյօր քի , “Պէրրոս” Լաւաճեալարըն
պաշը ձէ Լալեղեցիներն ընդհանրապէս Լալիս-
կոպոսս - նապայօլունմուշուտու . ձէ պիղ փա-
փալարօնն-ն յաջորդարընը :

Պու թագրիրտէ՛ իքի շէյ պէյան օլու-
նուր : Լալիլէլա՛ Պէրրոս՝ Լաւաճեալարըն
պաշը նապայօլունմուշու . վէ իքինճի՛ փափա-
լար Պէրրոսս-ն յաջորդարընը արը : Պու ի-
քի մաթլուպարըն՝ պիրի պիրինտէն ֆարդ-
ը օլտուղլարը աշիքեար պիր շէյ տիր . վէ
էյէր Պետրոս տուքեալարըն պաշը ի-
տիյի մուհագգագ իսպաթ օլունսա պիլէ,
եինէ պու՝ շուվմայ փափալարընըն Պետ-
րոսուն ասըլ հագգ յաջորդլարը օլտուղու-
նու պիղէ կէօսթէրէմէղ : Պետրոսուն
յաջորդլարը օլմագ կէրէք իտիյինի նէ-
տէ՞ն պիլիրիղ . վէ իքինճիսի՛ պու յաջորդ-
լար՝ Լըրուսաղէմին՝ եա Լնտիոքուն եախօտ
Լափետոսուն եա պիր զայրի շէհրին Լալիս-
կոպոսլարը տէյիլ տէ՛ շառլանըն փափա-
լարը օլմագ կէրէք իտիյինի պիղէ քի՞մ
խապէր էթտի :

ՊԻՐԻՆՆԻ ՖԵՍԻԼ

ՊԵՐՏԻՆԻՆԻ

Ի պիտիտա՛ շունու սիւնայ Լ. ՊՈԼԻՅ
 ճապա Պետրոս՝ Վրիստոստան Լ. ՊՈԼԻՅ
 լարըն պաշէ թա՛յին օլունտո՛ւմու :

Փափականլարըն կէթիրտիյի պաշէրճա
 շահատէթ՝ Բապպիմիզին Պետրոսա՛ Միսր
 ԺԳ. 18 պուլունան տէտիյի սէօզ տիր :
 “Մանի պէն տախի սանա տէրիմ՝ քի՛ սէն
 Պետրոսսուն վէ քիլիսէմի պու գայանըն իւ
 ղէրինէ ևափաճաղըմ՝ վէ ճէհէնէմին գա
 փուլարը օնու ևէնմէյէճէքլէր” վէ օնլա
 րըն պունտան մա՛տա տայանաճազ սայքի
 Տիչ պիր տալարը ևօզ տուր :

Պետրոս պունտան պիր աղ էվվէլ “Մէն
 տիրի Լ. ՊՈԼԻՅ () ղու Վրիստոսսուն” տէ
 միշ իտի : Ե իմտի պունտա սիւալ շո
 տուր քի, Գուրթարըճըմըլ՝ Լեկեղեցինին
 ևանի ևէնի ա՛հա պինտսընըն տայանաղը
 գայա թէմէլի ՊԵՐՏԻՆԻՆԻ տէմէք իսթէ :

տիմի: Պաշտօնաւոր չիլի պիտի քիմնէ Քրիս-
տոստուն մերամբ՝ Պետրոս Լիւդեցիին լեւե-
լէ Կիւ տեմէք իտիյիսի ապա ինանամադ .
չիւնքի Պօղոս սեյլէր . (Ամ Կարն . 7 . 11) :
“Օ իրա՛ գօնհոշ օլաիլաւն մա՛ տա չիլի քիմ-
սէ զայրի թէմէլ գօյամադ , քի օ Քրիստոս
փա՛ս փա՛ր” : Իմաի տօղրու տօղրույա սեյ-
լէնինձէ՛ Լիւդեցիին եսլընըդ պիտի թէ-
մէլի վարտըր , քի օ թէմէլ Քրիստոս
տաւր : Լաքին պիտի զայրի եիւզտէն՝ պաշ-
գա թէմէլէր տէ օլա պիլիլի՝ Պօղոսուն տէ-
տիյի կիպի . (Կառ . 9) : “Մէ տիրէք-
լէր թա՛ պիտի օլունան Յակովբոս՝ Կեփաս՝
վէ Յովհաննէս” . վէ (Լիւ . 20) : “Շիւն
Լաւաւալարըն վէ իւլաւալարէրէն լեւե-
լիւդէրինէ պինա օլունատունուդ . վէ Յիսուս
Քրիստոս քէնտիսի քէօշէ պաշը քիւրսիւ-
սիւտիւր” : Պա մահալին իքիսինտէ տա-
խի՝ փէք աշիքեար տըր քի , մեզքիւր թէ-
մէլ առաքեալարըն էյրէթտիյի թա՛ լիմի
տիր . վէ տօղրու տօղրույա սեյլէնինձէ՛ ա-
ռաքեալար քէնտիլէրի տէյիլ տիր : Պիր
թէմէլ եա տիրէք կիպի Լիւդեցիի քէնտի
իւլէրինտէ գալար րան օնալարն իգրաւ եւ-
Կիւլէրէ իւլէլէս Կիւ . վէ օնալարն առա-
քեալըր մանաւալարը վէ պէյիլ քիւրքիւրի

տէյիլ տիր : Վեղալիք Վրիստոսուն՝ Լե-
կեղեցիներն շօլ իւղերինէ պինա օլաճադ
Գայա՝ տէյի թա՛պիր էթալիյի՝ Պետրոսուն
“Սէն տիրի Լըաճըն () զլու Վրիստոս-
սուն” տէյի իքրարը աըր , վէ օ գայա՝
Պետրոս քէնտիսի տէյիլ տիր : Հաաթա
Հոռվմայ Լեկեղեցիսինին դապուլ էթալիյի
Հայրապետէրաէն՝ սուրը () զոստինոսնամ
Հայրապետ աախի պու խանէյի պու վէճճ
իլէ թէֆտիր էտէր : “() տէր . Սէն Պե-
տրոսուն , վէ Լեկեղեցիմի՝ սէնին պու իդրար
էթալիյին գայանըն իւղերինէ՝ սէնին “Տի-
րի Լըաճըն () զլու Վրիստոսսուն” տէյե-
րէք պու թանըտըղըն գայանըն իւղերինէ
պինա էտէճէյիմ . պէն սէնի՝ պէնիմ
իւղերիմէ պինա էյլէյէճէյիմ , վէ տէյիլ պե-
նի սէնին իւղերինէ” : (Aug. de verb. Domin.
Sum. 13) : Վամտար Հայրապետէրաէն սուրը
Սեկերերան տախի պու խանէյէ Հէման պու
մանայը վերիպ տէր . “Վրիստոս Պետրո-
սուն իւղերինէ ետիաճաղըմ տէմէտի . զի-
րա Լեկեղեցիսինի աաէմ իւղերինէ պինա
էթմէտի , իլա օ աաէմին իմանը իւղերինէ
պինա էթտի . վէ պու իման նէ՞ տիր . իշ-
թէ պու տուր” . “Սէն տիրի Լըաճըն () զ-
լու Վրիստոսսուն” : (Ուլէթ . պատէհ իւղե-

բնէն պիտի մտնէ լա'ղ։) Այլ Երեսեր իոս տա-
խի պու խանէյի պէջլէ աղնատը . վէ Սուրբ
Հերոնիմոս տա օնու պու մին վալ իւղը
թէ ֆսիր էյլէ տի , (Սուրբ Հերոնիմոս
Սուր Ժղ . 18 խանէնն իւղընն օղան լէ ֆ-
սիրնն պուգ։) Սուրբ Կիւրեղ տախի օնու
էյլէ թէ ֆսիր էթ տի : (Երրորդոս լէ Կիւրեղ
Իւղընն օնու 1 ինն չիւղընն պիտի մտնէ
պաշտո պուգ։) Հէմ Սրոգինէս՝ վէ հայ-
րապետէրաէն պիր չօղու տահա՝ պու խա-
նէյի էյլէ աղնատըար :

Պու համարա հէր նէ կէօնէ մանա վերսէր,
իսթէր Սուրբ () Դոստինոսուն վէ Եկեղե-
ցինն սայր մի՝ լթէ պէր հայրապետէրինն
վերախի թէ ֆսիրի՝ իսթէր պէյէն տիյի միւղ
ղայրի պիր մանայի դապուլ էթ սէր , ճիւմ-
լէ միւղ պիլ իթ թիֆագ շունտա դարար
զըմալըյըլ քի , Սուրթարըճըմըլ քէնտի
Եկեղեցիսինն՝ պիր մախլու գուն օղա պիլ-
տիյի կիպի զայիֆ վէ գուվէ թսիլ թէ մե-
լնն իւղըրինն վէ պունտան պէյլէ Պետրոս
Երաքեալըն տախի իւղըրինն պինա էթ մե-
յէ մէրամը կօղուտու , քի պու առաքեալ
չօդ տէֆա՝ քէնտինն զայիֆ վէ պիգարար
առէմ կէօս թէրտի : Պիր տէֆա՝ իմանը-
նըն զայիֆ լիլ տէնիլ իւղըրինտէ

եիւրիւմէյէ չալըշտըղընտա զաիֆլիք կէօս-
 թէրտի: Ա է պիր զայրի տէֆա՝ Վրիս-
 տոսու կիւնա՛հ իչիւն գուրպան օլմասըն տէ-
 յիւ դանտըրմաղա սաւլաշտըղընտա, քի
 Վրիստոս օնու աղարլայըպ՝ “Լըտըմա կիթ
 եա՛ շէյթան, պանա թէօքէշսին. զիրա
 Լըլա՛հըն շէյլէրինի տիւշիւնմէզսին, իլա
 ինսանըն շէյլէրինի” տէյերէք՝ օնու թէք-
 տիր էյլէտի: Ա է եինէ քէնտի Լփէնտի-
 սինի եէմին վէ լա՛նէթ իլէ ինքեար էթտի-
 տիյինտէ, եա՛նղըլըր ատէմ օլտուղունու
 պէյսն էյլէտի: Ա է պիր քէրրէ տա՛հա՝
 Վրիստոս Լփէնտիմիղ էօլտիւքտէն պիր
 աղ վազըթ սօնկրա՝ քի էյէր օ՝ պիր զէման
 քէնտի խըղմէթինտէ սապիթ վէ գայիմ
 օլմուշ օլսայըտը, հէման՝ օլ վազըթտա՝
 օլմուշ օլմալըյըտը, լաքին օ՝ փութփի-
 րէսթէրտէն իման կէթիրմիշէրէ միւ-
 րայիլիք կէօսթէրմէյիլէ՝ օնուն տայիմա
 զայիֆ վէ եանղըլըր ատէմ օլտուղունա
 եիւրէյի աճըտըր իսպաթլարըմըղ վար
 տըր, Պօղոս առաքեալ տախի տէր.
 (Պապուս. ք. 11:) “ () նուն եիւզիւնէ զըթ
 առւրտում, զիրա Լապէրէ Ռա-Լադադ իրի”:

Պետրոս Վրիստոս Եփէնտիմիդին զայեթ
 իշխիւղար վէ միւթէպէր առաքեալը վէ
 տիւնեատա սուրբ Լւետարանը էթրաֆա
 եայան էն մէշհուր ալէթլերտէն պիրի օլ-
 տուղունու իբրար էտէրիզ : Բապպիմիդ էօլ-
 տիւքտէն սօնկրա սուրբ Լւետարանըն իւք
 քարոզութիւնու իպթիտա Եահուտիլէրէ
 վէ սօնկրա Էթմանոսլարա՝ օնուն վասըթա-
 սըյըլա օլտու, վէ օ՝ Վրիստոսուն իսմի շերի-
 ֆի իշին սըղլէթ չէքմէյէ տայիմա հա-
 զըր ըտը : Պիզ՝ օնուն ճէսուր վէ զայրէթլի
 պիր քարոզիչ վէ առաքեալա մախսուս կէր-
 չէքտէն եիւքսէք վէ ալա օլան մէշրէպ ու ի-
 թիպարընը ալշադ կէօսթերէճէք հիչ պիր
 շէյ սէյլէյէմէզիզ : () Լ ա՛ղիմ իբրարը՝
 “Սէն տիրի Լւահըն () զու Վրիստոս
 սուն” տէյի իզրար էթմէյէ՝ Լւահտան
 Պետրոսա՝ իլհամ օլունտու : Թալիմ
 վէրմէյէ՝ եաղմաղա՝ վէ Լաքեալըգ ման-
 սուպունա մախսուս օլան հէփ իըղմէթլէ-
 րինի վէ հէփ պօրճլարընը թէքմիլ էթմէյէ
 Լւահ թարաֆընտան օնա իլհամ օլուն-
 տու . լաքին օ՝ քէնտի պիլ զաթ վարըշըն-
 տա սատէճէ ատէմ իտի . վէ քէնտի վար-
 քընտան պէլի օլտուղու կիպի՝ եանղըլըր
 պիր ատէմ իտի . վէ աշէքեա՛ր տըր քի , օ՝

քէնտիսինի՝ տօղրոու տօղրոյա սէօյլէյինճէ
 եկեղեցինին թէմէլի սայմատը , վէ օնու
 էօյլէ սայմաղա զայրի հիչ քիմնէնին տախի
 հագգը եօգ տուր : Պիղիմ թանլըպ
 պիլտիյիմիղ եալընըղ թէմէլ Վրխտոս
 տուր . վէ Պօղոս առաքեալ՝ իլերտէ սէօյլէ-
 տիյիմիղ կիպի՝ տէտի . “Օ իրա դօնմուշ
 օլանտան մատա հիչ պիր քիմնէ զայրի թէ-
 մէլ գօյամաղ , քի օ Վրխտոս տուր” . վէ
 Պետրոս առաքեալ քէնտիսի տախի պունու
 պիրինճի մէքթիւպիւնտէ՝ (ք . 5 . 6) , պէօյլէ
 պէյան էտէր . քի օրատա իմանէ կէլէնլէ-
 րի՝ էօյլէ “Ղաշայան թաշար” թէսմիյէ
 էտէր , քի օնլար պիրի պիրի իւթիւնէ պի-
 նա օլունմուշ օլուպ օնլարըն թէմէլի Պետ-
 րոս առաքեալ տէյիլ իլլա Վրխտոս
 տուր . քի օնու՝ Մատուածաշունչտան իս-
 պաթ ալարագ “Վէօշէ պաշը՝ սէլկին՝
 գլլմէթլի թաշ” թէսմիյէ էտէր . վէ էյէր
 պիր վէճհ իլէ Պետրոս քիլիսէնին թէմէլի
 տէնիլիրսէ , քէզալիք Յակօբօ վէ Յովն-
 նէս տախի՝ (Ղապ . ք . 9 :) հէմ պոգը ո-
 տաթեալարըն ճիւղէն վէ իւրապիւրլէրտէ
 պիրէր թէմէլ աղնաշըլապիլիրլէր , եանի
 Ղըիղ րուհուն եանղըլիաղ իլհամլըլա օն-
 լարըն սէօյլէտիքլէրի վէ եաղտըգլարը

սէօղլէրի հաւատքը մըղըն թէմէլի անկաշ-
 շըլա պիլիր . լաքին պու պապտէ՝ Պետրոս
 պագի առաքեալլարտան հիչ պիր վէճհ իլէ
 իւսթիւն տէյիլ տիր . պու անկլայը շա կէօ-
 րէ օնլարըն ճիւմլէսի թէմէլ տէնիլիրլէր .
 վէ Մլլահըն սէօղլիւնտէ Պետրոսա մախսուս
 պիր հէօքիւմէթ վէրիլտիյինի պէյան էտէն
 հիչ պիր սէօղ պուլոււնմազ . էյեր վա՛ր ի-
 սէ , մէյտանա՛ կէլսին : Փափականլարըն
 իքինճի կէթիրտիյի շէհատէթ՝ (Սափ . ԺԳ .
 19) համար տըր : () րատա Վրիստոս Պետ-
 րոսա տէր “Վ է սանա կէօքլէր փատիշահ-
 լըղընըն անախտարլարընը վէրէճէյիմ , վէ
 եէր իւղէրինտէ պաղլատըղըն կէօքլէրտէ
 պաղլը օլաճագ , վէ եէր իւղէրինտէ չէօղ-
 տիյին կէօքլէրտէ չէօղիւլմիւշ օլաճագ” :
 Մնախտարլար՝ հէօքիւմէթ նըշանը տըր ,
 վէ անախտարլարը վէրմէք՝ հէմ պաղլա-
 մաղա վէ չէօղմէյէ գուվվէթ ինա՛մ էթ-
 մէք՝ իքիսի տէ հէման պիր շէյ տէմէք օլ-
 տուղու աշիքեար տըր . լաքին պու գուվ-
 վէթ՝ Պետրոսա վէրիլտիյի կիպի՝ քէ-
 զալիք ճի-հէ առաքեալլարա տախի վէ-
 րիլտի , նիճէ քի (Սափ . ԺԵ . 13) զիքը
 օլունույօր , քի օրատա Վրիստոս՝ ա-
 ռաքեալլարըն ճիւմլէսինէ տախի , օնա

սէօյլէտիյի սէօյլէրի սէօյլէր “Ներին իւզերինտէ հէփ պաղլատը քլարընըզ կէօքտէ պաղլանմը շ օլաճագ, վէ եերին իւզերինտէ հէփ չէօղտիւքլէրինիզ կէօքտէ չէօղիւմիւշ օլաճագ”: Պոլնտան մա՛տա՛ (Յճ.ի. 23) Քրիստոս հէփ շայիրտլէրինէ “Քիմլէրին՝ կիւնահլարընը ա՛ֆվ իտերսէնիզ օնլարա ա՛ֆվ օլունա, վէ քիմլէրին ալը գօրսանըզ ալը գօնա” տէտի. քի հէման պոլ տախի պաղլամէ վէ չէօպէ տէմէք տիր: Հ իմտի Վրկիչիմիդին Պետրոսու պոլ նասպ էթմէսի օնա հէր նէ հէօքմէթ վէրտիյիսէ, փէք աշիքեսարտըր քի հէման օլ սէօյլէր իլէ շայիրտլէրին օն իքիսինէ տէ հէման օլ հէօքիւմէթ վէրիւմիւշ տիր. շէօյլէ քի Մուտարանըն պոլ սէօյլէրինի դոլթուպ տա՛ Պետրոսա առաքեալլարըն իւզերինէ պիր հէօքիւմէթ վէրիւտիյինէ շէհաաէթ իչիւն կէթիրմէք փէք պօշ պիր շէյ տիր:

Փափականլարըն մէյտանա գօտուղլարը պիր իսպաթ տահա՛ Յճ. իմ. 15—17 խանէլէրինտէ պոլլունան սէօյլէր տիր. քի օրատա Վրկիչիմիզ Պետրոս առաքեալա իւշ տէֆա՛ պիրի պիրի իւսթիւնէ “Պոլնլարտան զիատէ պէնի սէվէրմիսին” տէյի

տօրտու, վէ “Վառ-պա-լարը հը հէմ՝ Գօյո-ն-
լարը հը կիւլթ” տէյի օնա էմի էթաի: * Քը-
րիստոս էֆէնտիմիդին պու սէօյլէյիշն թէմ-
սիլճէ օլտուղու. փէք աշիքեար տըր. վէ

* Փառնալտնլարըն՝ (3) զհաննէս Լէ-րաբո-
նիշաի պո-լո-նառն պո- սէօյլէրէն հասարւ մո՝-
նա զէրպիւրէրէնի տղնալմադ իշն-ն Լառնայ
տըր Երևանպոստա-նո-ն իշնիշիւ 1836 թէնէ-
սինի Խոյնիպի պոստալըշ օլտն պիւր յըս-
տոնէալտնիպան իշ պո- տէի էլ պէյան սէօյլ-
էր իսլէիլառճ օլո-նառ-շար-ր :

Սի-ալ : Սո-րէ զարդապիւրէր՝ գուղուլար
սէօյլէ-նիպէն նէ՞ տղնապըլար :

Ճէ-լապ : () նլար՝ պայաղը միւմինէրի տղ-
նապըլար :

Ս՝ Գօյոլն սէօյլէ-նիպէն նէ՞ տղնապըլար :

Ճ՝ Քիւլէնիշն չօպանլարընը տնիլապը-
լար :

Ս՝ Նիշն յիւլէնիշն Չօպանլարընը տնիլ-
ապըլար :

Ճ՝ Չի-նիշ՝ Գօյո-նլար՝ Գո-պա-լարա ճիւ-
հանի նափադա զէրպիւրէրէնիպի՝ յէպալէր յի-
լէնիշն չօպանլարը պոսի յի-նիշէրէ ըս-
հանի նափադա զէրիւրէր :

միւմքին տէյիլ տիր քի պիր քիմսէ պունուն
 թէմսիլճէ օլտուղունու ինքեսար էտէ պիլ-
 սին : “Վուզուլար” վէ “Վոյունլար”
 թա՛ պիրլէրի թէմսիլէն Վրիստոսուն տօղ-
 ըու շայիրալէրին հադգընա սէյլէնմիշ տիր.
 վէ օնլարը կիւթմէ ք՝ պէլլի տիր քի , օնլա-
 րա լւա՛նի վէրմէ՛ք՝ վէ ճանը պէսլէր տօղըու

Ս՝ Իմիջ Յիսուս յիսպոսունն սեօղէրին-
 ակն նէ՞ չեգար .

Ճ՝ ()նպան պա՛ չեգար չի՛ Վրիսպոսունն
 Սուրբ Պէրոսոս ակ-լիւնն յիլնէնին պա-
 ակնլէյինն վէրմիշ պիր , հէմ չի օ՛ ետլէնը
 միմիլէրինն ի-դէրինն պէյիլ՝ իլա չօպանլա-
 րընն ետ՛նի Լալիսիոպոսլարընն ի-դէրինն՝ պա-
 ին հեօթի-միլի օլա-պ օնա լւապի՛ օլաճագ-
 ւար :

Ս՛ Եղագ հագա-լէսինպէնն օլան իշ պա-
 լէֆսիլի պէյապէս իլէ յիֆայէլէ եպէր ճէ-
 վապ պա՛ օլա ակլէր չի , օ՛ հա-լապիլ օնա
 ետպանընն պէյնինպէնն չեգա ակիր շէյ պիր .
 պէրա լւապո-աճաղ-նշո-նն սուրբ յիլապլա-
 րըննպա հիլ ակիր էէր պա-լա-նհալ չի Լալիս-
 իոպոսլար հանսա-պլարըննա յապլարէնն դօ-
 յունլար պէնիլլէր :

Հայրապէսիլէրինն պալիլ պա- սեօղէր չի՛ք

Թա՛լիմէր իլէ Կահաննի՛ճէ Կէսրէ՛նէ՛ տէմէ՛ք
տիր : Է՛մ տալօի Մատուածաշուկն զու օ-
գույան հէր պիր քիմնէ էյի պիլիր քի , պու
լա՛լն՝ զէրմէննի գուվիլէթի՛ մախսուսէն եա-
լընըղ Պետրո՛ս առաքեալա վէրիլմէտի , իլ-
լա Մետարանը ճի՛նէ վաղ էտէնլէրէ տա
վէրիլտի : Վարձ ի . 28 :

Փարգւլ Կանա զէրպիւլէրննի իեօնիւրմէ՛ք զի՛ք
Գօլայ Կըր : Սէսէլա՛ Սաւրէ () Գոսպիմոս
Կէյօր չի՛ , «Քրիստոս Պէրրոս»՝ Կէնի սե-
զէրմիւնն՝ Կիպիլնիպէ , օ Կիլլէրնն ճի՛նէսի-
նէպէ սէօյլէնշ օլտոս : (De agone Chr. chap.
30) Սէ Մարտոնիոս Կիպէ Կէյօր չի՛ , «Պա-
Գօյոննլարը զէ պոս սիւրիւյի՛ Քրիստոսաբան
Էտլենըղ սաւրէ Պէրրոս ալմարը . իլա
Պէրրոս օնլարը Կիպէ իլէ Կէրապէր՝ զէ Կիպ
օնա՛նլա Կէրապէր ալարգ՝ : (Քահանա-
լէգ իպէրննէ , Պապ 2 :) Քէպալէ՛ Սաւրէ
Բարսէղ Հայրապէտ Կէր . «Քրիստոս Պէր-
րոս Կիպի . «Պէնի սեզէրմիւնն . պէնիմ գօ-
յունլարըմը կիւթ՝ . վէ պոսնաբան Կէյլէ՛
հէթ առաջնադրալա զէ Վարդապէտլէրէ Կո-
նի հէհան օ Գոսվէլէ զէրմիւն օլտոս : (De
vita monach ch. 22.) Իտի՛ն պոս Տիւնլէ
Քոփա Կան լէֆալիլնննի շոսնէնի իպէրննէ

Պօղոս Լփեստոսուն Լորեցիքինէ հի-
դապ էտէրքէն , օնլարա՝ “Լլահըն քի-
լիսէսինի կի-պի-ն” տէյի նասիհաթ վէ-
րիր , վէ Պետրոս քէնտի իւ Բե-պո-պո-ն-
պո Ե . 2 , քրիստոնեալարըն արասընտա
օլ վագըթ չալըշոր Լորեցիքէ “Լլահըն
կի-պի-ն-կի-ն-կի-պի-ն” տէյի թէնպիհ է-
տէր : Իմտի Բապպիմիզ Յիսուս Քր-
իստոսուն պու սէօղէրի իւ Պետրոսա
վերիլէն հէօքիւմէթ՝ քէզալիք պագի Լ-
որեցիքէ՝ քարոզիչէրէ վէ Լպիսկոպոսլա-
րա տախի վերիլմիշտիր . վէ պունտան պէլ-
լի տիր քի , պու սէօղէրտէն հիչ պիր ուլու-
լուգ վէ սէրվերլիք վերիլտիյի աղնաշըմազ :
Վէ լաքին՝ “Լիհին Պուրթարըճըմըզ
Պետրոսու պագիլէրինտէն այըրտը տա՝ պու
թարիգ իւզրէ օնա եալընըզճա՝ նասիհաթ
վէրտի” տէյի սօրուլաճագ օլուրսա , պունա
թիւրլիւ թիւրլիւ ճէվապլար վերիլէպի-
լիր . ամմա պանա կէօրիւնիւր քի , աաըլ
սէպէպի շու օլմալը : Պետրոս Քրիստոսա

պո-ն-պո-ն պէյապէ “Եօյլէ-Բե-Եգլէկա Էլմեդ .
պէյա հագիլէթ” օնա՝ պէյա պագիլէ՝ Բե-ճա-
պէլէյէ լայըթ պէյա հագիլէ սայաճագ Եգլէ Եգլէ-
“Ե Եօգ պո-ն :

մախսուս պիր մոհհապպէթ իգրար էթմիշ
 իտի . Սադ . իղ . 33 , տէմիշ իտի . քի , “ Հե-
 փիսի սէնին իչին սիւրչսէլէր տէ՛ պէն հիչ
 պիր քէրէ սիւրչմէյէճէյիմ ” . վէ թէքրար
 35 խանէպէ՛ “ Ղչյէր պանա սէնին իլէ էօլ-
 մէք լաղըմ կէլսէ , սէնի ասլա ինքեար էթ-
 մէյէճէյիմ ” տէմիշիտի : Հէմ տախի
 ճիւմլէ շայիրտէրին իչինտէ պու խուսուս-
 տա խախուսէն գապահաթը՝ եանի քէնտի
 Ղֆէնտիսինի ինքեար էտէն՝ եալընըզ օ
 օլմոհշուտու : Պու սէպէպտէն Վրիստու
 սուն Պետրոս առաքեալը օ պիր շայիրտէր-
 տէն այլրըպ՝ օնուն էվէլքի իգրար էթտիյի
 մոհհապպէթինի խաթրընա կէթիրմէյիլէ՛
 մոհհապպէթինին եէնիտէն պիր իգրարընը
 խսթէմէսի՝ փէք մինասիպ իտի : Աէօրիւ-
 նիւր քի , Վուրթարըճըմըզ “ Պէնի “ էվէլ-
 ճիւն ” տէյի Պետրոսա թէքրարլայարագ
 իւչ քէրէ սօրմասընտան մէրամը՝ օնուն
 իւչ քէրէ քէնտիսինի ինքեար էթտիյինի
 խաթրընա կէթիրմէք՝ վէ պու վէճհ իլէ օ-
 նու պիր դարաֆտան գուվվէթլէնտիրիր-
 քէն՝ օ պիր դարաֆտան օնա ալչադ կէօ-
 նիւլլիւք էօյրէթմէք իտի :

Պու սահիֆէլէրի օգույանլար՝ փափա-
 կանլարըն եէր իւզէրինտէ Վրիստոս Պետ

րոս առաքեալը քէնտինէ վէքիլ վէ հէփ
առաքեալարա պաշ Թա՛յին էյլէտի տէյի
պու գատար իԹիմատ իլէ Թահգիգլէտիք-
լէրինէ՝ իսպաթ իչիւն Լստուածաշունչ
իչինտէն կէԹիրէճէք հիչ պիր պաշգա
շէյլէրի օլմատըղընա Թաճիւպ էտէճէք-
լէր : Լաքին պու պէյլէ տիր . վէ պունու
Թահգիգլէմէյէ՝ նէ գատար զայի՛ֆ վէ
շիւրիւք Թէմէլլէրի վար : Ե իմտի Պետ-
րոսուն՝ օնլարըն օնա Թախսիս էԹտիքլէրի
մանսուպա ՄԱԼԻՔ ՕԼՄԱՍԸ ԳԱ-
ՊԻԼՍԻԶ . օլտուղունու աշիքեար կէօս-
Թէրէն պա՛ղը ահվալի ԹէֆԹիշ էտէլիմ :

Լաքեալար Վրիստոսուն եանընա կէ-
լիպ՝ (Ապոլ. ԺԶ . 1 :) “Աէօքլէրին փատի-
շահլըղընտա պիղտէն հա՛նկըսը պէյիւք
օլաճագ” տէյի սիւալ էԹտիքլէրինտէ ,
էյէր ՎուրԹարըճըմըղ Պետրոս առաքեա-
լը փափականլարըն տէտիքլէրի կիպի՛ ի-
լէրտէն եէր իւղէրինտէ քէնտինէ վէքիլ
էյլէմիշ օլսյըտը , նի՛չին ճէվապ վէրիպ
տէմէտի քի , “Պէն Պլէպրոս” Վիլիսէմի
պու գայանըն իւղէրինէ պինա էտէճէյիմ
տէտիյիմ զէման՝ օնու՛ն արանըղտա պէօ-
յիւք վէ եէրտէ պէնիմ փատիշահլըղըմտա
պաշ օլաճագ իտիյինի աղնայըպ պիլմէ-

տիննիցմի : Ապին Աֆէնտիմիզ հիշ էջլէ
 պիր շէյ տէմէտի , իլլա պիլ աքս՝ պու
 եէրտէ աշիքեարէն օնլարա պէյան էյլէտի
 քի , օնլարտան հիշ պիրիսի օպիրլէրինտէն
 պէյիւք օլմագ սէվտասընտա օլմասըն :
 Վէզալիք Յակովբոս իլէ Յօհաննէս տա-
 խի վալիտէլէրի իլէ Յիսուսա կէլիպ՝
 (Սաբլ . ի . 20 , 21 : Սաբլ . Ժ . 35 , 37 :)
 օնուն փատիշահլըղընտա փափականլարըն
 Պետրոսա թախսիս էթտիքլէրի մանսուպա
 պէնկղէր էն եիւքսէք մանսուպու թալապ
 էյլէտիքլէրինտէ , Ղուրթարըճըմըղնիչի՞ն
 ճէվապ վէրիպ տէմէտի քի պու շէյ միւմ-
 քինսիզ տիր , պէն օ մանսուպու հէման
 շիմտի պիր պաշգասընա եանի Պետրոսա
 վէրտիմ : Ապին պու միսիլի ճէվապլար
 վէրէճէյի եէրտէ՝ քի էյէր փափականլա-
 րըն զաննը տօղրու օլմուշ օլապտը՝ էլ-
 պէթթէ հէր հալտէ էթմէլի իտի՝ պու
 մաղլուպլարըն իքիսինէ տախի օնուն վէր-
 տիյի ճէվապ՝ պիւթիւն պիւթիւնէ օնլա-
 րըն զաննընա գարշը օլուպ՝ պու մատտէ
 հագգընտա օլան գըյասլարընը միւսթա-
 գիլ պօղար : ()նլարա՝ օնլարըն իչինտէ
 իլէրքիլիք վէ սօնկրաքիլիք օլմայըպ՝ պիր
 պէրապէրլիք օլաճագ իտիյինի պիլտիր .

մէյէ չալըշոր , զիրա օ՝ օնլարըն օրթալա-
րընա պիր չօճուգ տուրտուրուպ՝ (Մատթ .
ԺԸ . 2) “Վամի հէր քիմ քի քէնտինի պու
չօճուգ կիպի ալչագլատրըսա՝ կէօյլէրին
կտարիշահլղընդապապ Կէօյլէր օ Կոռք” տէտի :
Ելլահըն փատիշահլղընտա պէօյիւք օլ-
մագ իչիւն Վրիստոսուն կէօսթէրտիյի
շուրուգուն դալապ էթտիյի շէյ՝ փափա-
նըն շուրուգունուն դալապ էթտիյինտէն
փէք ֆարգլը տըր :

Յակովբոս վէ Յօհաննէս օլ մինասի-
պէթսիլ մագլուպու էթտիքլէրինտէ՝
Վուրթարըճըմըղըն քէնտի շայիրտլէրինէ՝
“Պիլիրսինիլ քի՝ թայիֆէլէրէ պաշ օլ-
մագ զանն էտէնլէր օնլարա հէօքիւմէթ
սիւրէրլէր , վէ օնլարըն ուլուլէրի օնլարա
լապիթլիք էտէրլէր , տմա սիպրէ կէօյլէ օլ
մատթ . իլլա քիմ քի սիզտէ պէօյիւք օլմագ
իսթէրսէ , սիլլին խըղմէթքեարընըղ օլ-
սուն , վէ քիմ քի իլքինիլ օլմագ իստէրսէ
հէփիսինին գուլու օլսուն” (Մատթ . Ի .
25—27 :) տէյի պու սէօյլէտիյի սէօղլէր
փափահանլարըն Պեարոսուն հագգընտա
պէօյիւք տիւր տէյի օլան զանլարընա եօ-
դարըտա զիքր օլանլարտան տահա զիյատէ
զըթ տըրլար : Վուրթարըճըմըղ պու սէօ-

գիւ՝ կէօյա Հռովմանըն պու միսիլի եիւճէ
 Հէօքիւմէթ տա՛վասընտա օլաճաղընը ի-
 լերտէն կէօրմիւշ օլմաղըլա՝ պիւթիւն պիւ-
 թիւնէ պու տա՛վայը տէֆ՝ էթմէք՝ վէ Հը-
 ռովմայ քիլիսէսինին ըուհու վէ ա՛մէլի
 Սուրբ Մետարանըն ըուհունա վէ թէմ-
 պիհլերինէ նասըլ գարշը օլտուղունու կէօս-
 թէրմէք իչիւն կիպի սէօյլէտի :

Փութփէրէսթլերին իչինտէ՝ հիւքմտար
 պէօյիւք քիմնէլէր վարըտը քի , օնլարըն
 իւղէրինէ Հէօքիւմէթ սիւրէրլէր իտի . վէ
 էյէր Պետրոստա Հռովմայ եկեղեցիսի-
 նին իտտիա՝ էյլէտիյի կիպի՝ առաքեալա-
 րըն պաշը օլուպ ատէմլէրին զամիրի՝ ճէ-
 սէտի՝ վէ ճանը իւղէրինէ Հէօքիւմէթի օլ-
 մուշ օլսայըտը , պէս պէլլիտիր քի Վուր-
 թարըճըմըղ ասլա՝ “Մա սիւտէ էօյլէ օլ-
 տարն” տէյէմէղ իտի : Տիւնեատա հիչ
 պիր միլլէթտէ՝ նէ թայիֆէլէրտէ վէ նէ
 լչահուտիլէրտէ՝ Հռովմայ եկեղեցիսինին
 քրիստոնեալարըն ճէսէտի վէ ճանլարը իւ-
 ղէրինէ սիւրմէյէ իսթէտիյի Հէօքիւմէ-
 թինտէն զիատէ զալիմ վէ Էօրֆի Հէօ-
 քիւմէթ օլմատը : Լամի պու շէյին՝ Քրիս-
 տոս լչֆէնտիմիղին՝ քէնտի շայիրալէրինէ
 մապէյնլէրինտէ նիճէ օլմաղա ֆարղ օլ-

տողղունու պույուրտողունա պիւթիւն
պիւթիւնէ զըթ օլտողղունու կէօսթերմէյէ
պաշգա պիր սէօզ իգթիզա էտէ՞րմի. օն-
լարըն իչինտէ պէյիքլիք վէ. քիւչիւքլիք
եօլ իտի. իլլա հէփիսի պէս պերապեր պիր
իտի, վէ հէր հալտէ Պետրոս օնլարըն պաշը
տէյիլ իտի :

Աքին պու շէյ՝ Քրիստոս էօլիւպ տէ
համբառնալ օլտողղտան սօնկրա առաք-
եալարըն ամէլ ու հարաքէթլէրինտէն
տահա զիատէ պէլի տիր : Պետրոս քէն-
տիսի՝ շիմտի փափանըն չօգ շամաթա վէ
կիւրիւթիւ իլէ էթմէյէ չապալատըղը՝ կի-
պի՝ էյլէ պիր հէօքիւմէթ դալապ էթմէ-
տի : ()՝ մէքթուպլարընտա քէնտի քէն-
տիսինի եալընըղ Յիսուսուն «Մաքեալ
վէ գուլու» չաղըրըր. վէ պիր եերտէ տէ
տէր. (ԾՊԷԿ. Ե. 1) «Մրանըղտա օլան
իսթիարլարա լէն օնլար իլիլ իլիլուր (օ-
լան) եալվարըրըմ» : Պագ օ-
նուն եազտըղընըն շուրութու՝ փափալարըն
եազըպ էթրաֆա կէօնտէրտիյի կոնդակ-
լարըն շուրութունտան նէ գատար ֆարգլը
տըր, քի օնլար՝ օլ կոնդակլարտա քէնտի
քէնտիլէրինի՝ Քրիստոսուն վէիլէրէ
տէրլէր, վէ Տիւնէտնըն էֆէնպիսի՝ Աւ

լահըն էերինէ հասի՝ ըս' ալանըն գայիննո-
 գանը՝ Ս էիւլ-լահ՝ էեր է-էրինոէ Մ-
 լահ՝ Մլահըն գո-լո-սո-՝ Մլահանի ալա-
 թէն՝ փատիշահլարըն փատիշահը վէրապա-
 լարըն րապալը՝ վէ պունուն կիպի սայրը չօգ
 քիւֆր իլէ տօլու ինվանլար իլէ չաղ-
 րըմաղա րազի օլուրլար : Հազիգաթ օն-
 լար՝ պաճը տէֆա պաճը մախսուս նիյէթ-
 լէր իլէ քէնտիլէրի իչին՝ Մլահըն գու-
 լարընըն գուլու վէ պունուն կիպի սայրը
 պաճը մահճուպանէ ինվանլար գուլա-
 նըրլար : Փագաթ էյէր եիւզէրինէ պերա-
 պէր պու ինվանլէրի քէնտիլէրինէ պաշ-
 գալարը վէրէճէք օլսալար , օլ քիմնէլէր՝
 իշպու իշլէտիքլէրի՝ գապահաթ իչին շէ-
 տիտ՝ թէքտիր չէքէճէքլէրինէ շիւղհէ
 եօգ տուր : Իմտի Րապալիմիզ Պետրոսու
 եէր իւզէրինտէ քէնտինէ վէքիլ վէ առաք-
 եալարըն իւզէրինէ պաշ նասպ էյլէմիշ
 օլսայրտը , Պետրոս՝ տահա զիյատէ ի թի-
 պար պուլուպ տիյնէնսին տէյի՝ պունու
 էլպէթթէ քէնտի մէքթուպլարընըն պի-
 րիսինտէ իշարէթ էտէր իտի . լաքին կէ-
 րէք քէնտի մէքթուպլարընտա՝ կերէք Րէ-
 սուլարըն ամէլլէրի քիթապընտա եազըլ-
 միշ օլան օնուն սէօյլէտիյի շէյլէրտէ՝

Հոովմայ եկեղեցիսինն օնա թախսիս էյ-
լէտիյի հէօքիւմէթ քէնտիսինն ագընտան
պիլէ կէչտիյի խոսոսոսունտա հիչ պիր
շէյ պուլունմազ :

Պու շէյ օնուն մահճուպուղունտան վէ
Վրիստոնէական ալէագ կէօնիւլիւյին-
տէն հասըլ օլտու տէնէճէք օլուրսա, պու-
նա ճէվապըմ պու տուր քի, հիչ օլմազ-
սա օպիր առաքեալար օնուն պէօյիւքիւ-
յինիւ իբրար էտէրէք օնուն հագգընտա
օնլար պիլէ պիր շէյ տէմիշ օլմալըյըտը .
լաքին օնլարըն պիլէ պրագտըզլարը եա-
ղըլարտա պու միսիլի շէյ ասլա պուլուն-
մազ . ()նլար օնու Վրիստոսն Սէլիլէ
եա Լիլիւցինն Պաշէ եա Ի՛միւթ Եպիս-
կոպոս իւնվանըյըլա ասլա չաղըրմատըլար .
վէ նէ տէ պիր եէրտէ՝ պէօյլէ պիր մէրթէ-
պէյէ լայըգ օնա պիր իզզէթ սունարլար :
Հիսուս Վրիստոս շայիրտլէրիյիլէ պերա-
պեր իքէն՝ շայիրտլէրի տայիմա քէնտիսինէ
Բագպ վէ Լյօճա չաղըրըլարըլար . վէ
պիւթիւն իման ու ամէլէ տայիր հէփ
շիւպհէլի մատտէլէր հագգընտա օնա տա-
նըշըրլարըլար . լաքին օնլար՝ հիչ պիր
տէֆա՝ Պետրոսուն հէօքիւմէթինի պէ-
յան էտէն պիր իւնվան անկտըզլարը եօգ

տուր . Հէմ տախի Վրիստոս օնլարտան
 ալընընճա՝ Պետրոս քէնտիլերինին պաշը
 վէ եհրտէ Վրիստոսուն վէքիլի նասպ վէ
 Թային օլտու տէյի Վրիստոնէական Թա-
 լիմէր վէ պօրճլար հագգընտա օնա պիր
 շէյ տանըշտըզլարը եօգ տուր : Պէր ա՛քս՝
 օնու տայիմա ազրան կիպի սայարլարըտը ,
 նիճէ քի օ՝ հագիգաթ էյլէ իտի : Պօղոս
 տէր քի՝ քարոզել էթմէք մանսուպունու
 “ատէմտէն ալմատըմ , իլլա Յիսուս Վը-
 րիստոսուն իլհամը վասիդասի իլէ (ալ-
 տըմ)” : Հէմ տախի տէր քի , Լւետա-
 րանը քարոզել էտէ տէյի Յիսուս Վը-
 րիստոս օնու չաղըրտըղընտա՝ հէմ օ՝ Տէր
 ա՛գապ գանա վէ Լէնէ դանըշմալը հէմ
 տախի մանսուպալմագ իչին “օնտան իլերի
 օլան առաքեալլարա Լորուսաղէմէ չըգմա-
 տը” : (Պաղ . Թ . 16 :) Ալ է օ իւշ “է-
 նէ քարոզել էթմէղտէն էվիլէ Լորու-
 սաղէմէ վարմատը , պատէհու օրայա կի-
 տիպ՝ Պետրոսը վէ Յակովբոսու պուլ-
 տու , վէ օրատա օնլար իլէ օն պէշ
 կիւն գալտը : (Պաղ . Թ . 18 :) Շիմտի
 էյէր Պետրոս Լկեղեցինին նասպ վէ
 Թային օլունմուշ պաշը վէ Վրիստո-
 սուն վէքիլի օլմուշ օլսայըտը , Պօղոս

առաքեալըն իւզէրինէ հէր հալտէ՝ տօս
 տօղրու օնա կիթմէյէ վէ մանսուպունու
 հէմ թա՛լիմէրինի ծնտան ալմաղա Ֆարգ
 օլուրուտու : Ապին էօյլէ շէյ վագի օլ-
 մատը , վէ Պօղոս իլէ Պետրոսուն վէ
 Յակովբոսուն մապէյնէրինտէ հէր նէ
 մատտէ իւզէրինէ սէօհպէթ օլունտույուսա՝
 Պօղոս քէնտիսի պիզէ՝ զէքր օլունան
 պապտան սօնկրաքի պապտա (Պաղ . ք .
 6 .) խապէր վէրիր քի , օնլարըլա էթ-
 տիյի մուղաքէրէտէն առաքեալըլա տա-
 յիր պիր՝ մէնֆա՛աթ եա հէօքիւմէթ թահ-
 սիլ էթմէտի : Լնտէն եինէ հէման օգլու-
 խուն 11ինճի խանէտէ “ () նա-ն ի-դէ-նէ
 Գարշէ դը՛լ Կո-լու-լ . պէրա Լուդիլէ հա-
 Լահաֆ իտի” տէյի՝ Պետրոսու միւրայը-
 լըգ իչիւն թա՛զիր էթտիյինի նագլ էտէր :
 Պօղոսուն՝ Պետրոս Լաքեալը ընգհան-
 րական Լպիսկոպոս վէ Քրիստոսուն վէ-
 քիլի՝ վէ իմանա մախսուս օլան մատտէ-
 լէրտէ եանդըլմազ պիր շէրիա՛թճը սայ-
 մատըղը պու սէօզտէն փէք աշքեսարէ տիր :

Սէզքիւր Լաքեալ՝ Կորնթոսլուլարա
 եազտըղընտա (ք Վաղն . Ժմ . 5) քէնտի
 հագգընտա տէր . “Օիրա զանն էտէրիմ
 քի , էն պէօյիւք առաքեալըլարտան հիչ

պիր էքսիյիմ եօգ տուր” , քի էյէր Պետրոս Վրիստոսուն վէքիլն օլմուշ օլսայրտը , օնուն պէօյլէ սէօյլէմէսի փէք աճայիպ՝ վէ զայէթ մաղըուր վէ քիպիր պիր սէօղ օլուրուտու : Այէր շիմտի Հուվմայ կարդինալարընտան եախօտ սայր Ապիսկոպոսլարընտան պիրի փափանըն Հագգընա “Պէն քէնտիմի Ակեղեցինին իչինտէ պուլունան էն պէօյլէք վէ ազիմուէն Հիչ պիր դէրրէ գատար քիւչիւք սայմամ” տէսէ , Հէման անիտէ օ միսիլլի քիմսէ ա՛սը սայըլըպ՝ օնուն Հագգընա ասըլարա մուսթաՀագ օլան թէքտիր վէ ճէզա թէրթիպ օլունմաղմը :

Պօղոս՝ Պետրոսու Հէօքիւմտար դանըմատըղը՝ Հէր վէճՀ իլէ աշիքեսար տըրլաքին՝ սօրուլա պիլիր քի , Պագի առաքեալար վէ ալէսսէվի եկեղեցի տախի օնուն Հէօքիւմտարըղընը դանըմատըլար մը : Պիղէ՝ Բէսուլար ամէլէրի քիթապընըն ալթընճը պապընտա՝ սարկաւազլար նասպէթմէք իչիւն Ակեղեցինին պիր ժողովքունուն նագլի վէրիլմիշ տիր , էյէր Պետրոսընդհանրական Ապիսկոպոս օլսայրտը , օրատա քէնտիյէ մախսուս օլան Հէօքիւմէթ էլպէթ աշիքեսար օլուրուտու : Աքին օրատա՝

կերէք Ակեղեցիյի պիր եւրէ ճէմ՝ օլմաղա տա՛վէթ էտէն՝ կերէք սարկաւագլարը նասպ էտէն օ տէյիլ իտի : Ազղըմըշարը քի , (Վարժ . Դ . 2 .) օն իբի տառաւաղաւոր շայիրաւէրին ճէմիյէթինի պիր եւրէ չաղըրըպ՝ օնլարա թէմպիհ էթտիլէր քի , միւնասիպ օլան քիմսէլէրի սէչսինէր , քի օնլար եանի օն իբի տառաւաղաւոր օնլարը պուխըղմէթ իւղէրինէ նասպ էտէլէր : Ամտի պիզ Վրիստոսուն օնլարա մանսուպլարընտա թէքմիլ պիրլէք հագգընտա սէօյլէտիյի եօդարըտա զիքր օլունան սէօղիւ (Մար . ի . 25—27 :) իշիթտիքտէն սօնկրա , օնլարընհէման պէօյլէ էտէճէքլէրինի Աֆէնտիմիղին սէօղիւնէ մուգապըգ պուլուրուզ : Մէսուլլարըն ա՛մէլէրի քիթապընըն օն պէշինճի պաշտա պիղէ՝ իման ու ա՛մէլէ տայր պիր մատտէյի նիզամա գօմագ իչիւն՝ Վրիստոնեալարըն իլք ժողովքունուն նագլի վէրիլմիշտիր : Ալքին պու միսիլի մատտէլէրտէ Պետրոսա՝ օնուն սէօղիւ իլէ ա՛մէլ օլունմաղա Փարզ օլան եանղըմաղ պիր միւֆէթթիշ կիպի տանըշտըլար տէյի օրատա եաղըմըշ պիր շէյ պուլունմաղ : Պէշէյի Լէֆէիշ էլէյէ պիր եւրէ՝ առաքեալար՝ Արեցլէր վէ գարընտաշլար ճէմ՝

օլտուլար . կէօրինիւր քի , պու մատտէ
 տէ Պետրոսուն ասլա հիչ պիր իւերիւլյի
 եօղուտու : () Լ մէճլիսի ճէմ՝ օլմաղա
 տալէթ էտէն օ տէյիլ իտի . օլ մասլա-
 հաթա գարար վերէն օ տէյիլ իտի . նէ տէ
 օ դէման պագիւերի զանն էթտիւր քի , պու
 միսիլի շէյլերտէ օնուն պիր մախսուսճէ
 հէօքիւմէթի վարըտը : () րատա օ՝ քէն-
 տի Փիքրինի սէյլէտի . լաքին զայրիւրի
 տէ էյլէ էթտիւր . վէսօնունտա Յակոբ-
 Բա մասլահաթըն սիճիլինի քէսիպ՝ օնուն
 սիճիլինէ ճիւմլէսի պիլ իթթիֆագ րազի
 օլտուլար : Իմտի “Լ աքեալար՝ Լ քեցլէր
 պի-լի-ն Լ Էլ-Էյի իլէ պերապէր” պու սի-
 ճիլի Լ նաիոքա կէօթիւրմէք իչիւն սէչիլմիշ
 քիմսէլերի կէօնտերտիւր . (Կարծ . Ժե .
 22 .) Պետրոս՝ առաքեալարըն պաշը վէ
 Վրիստոսուն վէքիլի օլտուղու՝ կէօրինիւր
 քի պու Ժողովքտա օթուրանլարըն հիչ պի-
 րինին Փիգրինտէն պիլէ ասլա կէչմէմիշ
 իտի : Լ յէր փափանըն Ժողովքու օլսա ի-
 տի , տէ՝ Խալա սիլ զաթ քէնտիսի տախի
 օնտա հաղըր պուլունսա , մէճլիստէքիւր
 օնուն հագդրնա էլպէթթէ պունտան փէք
 ֆարգլը թարիգտէ հարաքէթ էտերլէր ի-
 տի :

Ո՛ր է երեսնէ՝ ի նոսրութիւնն ա՛մէլէրի քի-
 թապընըն սէքիզինճի պաշընտան էօյրէնի-
 րիդ քի, Փիլիպպոս՝ Սամարացիլէրին շէհ-
 րինէ կիտիպ՝ օնլարա Վրիստոսու քարո-
 զել էթտիքտէ՝ շօգլար իմանա կէլտիլէր .
 վէ օրատա օլան պիւթիւն ա՛լամէթլէրին
 խապէրի Լըրուսաղէմէ կէօթիւրիւլտիլէր :
 “Ո՛ր է Լըրուսաղէմտէ օլան առաքեալլար
 Սամարիանըն Լըլահըն սէօզիւնիւ գապուլ
 էթտիյինիլիշիթտիքլէրինտէ օնլարա ՊԵՏ-
 ՐՈՍՈՒ ՎԷ Յովհաննէսի կէօնտէրիլէր” :
 (Պարթ. ք. 18) Պուրաճըգտա՝ Պետրոս հէր
 վէճհ իլէ առաքեալլարտան թա՛յին օլու-
 նուպ մախսուս խըզմէթէ կէօնտէրիլտի .
 Փափականլար իաէ տէրլէր քի, օ՛ առաք-
 եալլարըն պաշը՝ իտի : Վիւշիւք պէօյիւ-
 յիւմիւ կէօնտէրիւ, եօղսա պէօյիւք քիւ-
 շիւյիւմիւ : Պուսիւալին սիճիլինի՝ (Յով.
 Ժ. 16) “Ո՛ր է ծնու կէօնտէրէնտէն պէօ-
 յիւք կէօնտէրիլմիշ եօգ տուր” տէմէյիլէ
 Վուրթարըճըմըլ քէնտիսի քէստի : Լա-
 քին Պետրոս սալթ սայր առաքեալլարտան
 կէօնտէրիլմէտի . իլա Յովհաննէս իլէ
 ագրան էմսալի եօլտաշ օլտու . առաքեալ-
 լար Պետրոսու եալընըլ եօլամատըլար .
 իլա Պետրոսու վէ Յովհաննէսի պիր

գումվմէթ վէ պիր հէօքիւմէթ իլէ պիր-
լիքտէ եօլլատըլար: Պու պէօյլէ օլուն-
ճա՝ արթըգ առաքեալար Պետրոսու
քէնտիլէրինէ պաշ վէ եէր իւզէրին-
տէ՝ օնլարըն հէր պիրինին օլտուղունտան
ղիյատէ Քրիստոսուն վէքիլի սայար իտիք-
լէրինի քի՞մ ինանա պիլիր, վէ էյէր Պետ-
րոսուն՝ քէնտի հագգընտա հիչ պէօյլէ պիր
Ֆիքրի եօղ իտի իսէ, վէ սայր առաքեալ-
լար տա օնուն պէօյլէ պիր գումվմէթէ մալիք
օլտուղունու իգրար էթմէտիլէր իսէ, օնա
էօյլէ պիր գուտրէթ վէրիլմէտիլի փէք աշի-
քեար տըր:

Դ իմտի պու անէ կէլինճէյէ գատար
մէյտանա դօտուղումուղ պախսլէրի էյիճէ
աղնամագ իչիւն մուսթասարէն թէքրար-
լայալմ: Իմտի կէօրտիւք քի:

1. Եյէր Պետրոս պիր վէճ՝ իլէ Լիկե-
ղեցինին՝ օլ իւզէրինէ պի՞նա օլունաճագ օ-
լան գայա եա թէմէլ թա՛յին օլունտու ի-
սէ, հէման օ վէճ՝ իլէ պագի առաքեալ-
լարըն ճիւմէսի տախի թէմէլէր թա՛յին
օլունմուշ օլմագ լաղմ կէլիր:

2. Ենախտարլար եախօտ պաղլամաղա
վէ չէօլմէյէ օլան գումվմէթ հէփ առաք-
եալարա պէս պէրապէր վէրիլտի:

3 . Քրիստոս մախտուս քէնտի շա-
յիրտէրինին ազընտան հէփ քիպիրլըք
Ֆիքիրլէրինի քէօքտէն սէօքիւպ քիւլ իյէն
տէֆ' էթմէյէ չալըշտը . վէ օնլարա՝ արա-
լարընտա հիչ պիրիսի պէօյլ- օլմայըպ'
մապէյնլէրինտէ թէքմիլ պէրապէրլըք օլ-
մոգ կէրէք իտիյինի փէք աշիքեար էօյ-
րէթտի :

4 . Պետրոս՝ դարտաշլարընըն իւղէրի-
նէ հիչ պիր կէօնա հէօքիւմէթ սիւրմէք իս-
թէմէտի . վէ կէրէք լիսանէն կէրէք մէք-
թուպլարընտա պէօյլէ պիր հէօքիւմէթէ
մալիք օլտուգունա հիչ պիր իշարէթ կէօս-
թէրմէտի :

5 . (Նուն առաքեալ դարտաշլարը՝
եա օնա ա՛ղիմ՝ իւնվանլէր վէրմէյիլէ եա-
խօտ իգթիզալը սիւալլէրին սիճիլինի քէս-
մէյէ օնուն րէյինի դալապ էթմէյիլէ օն-
տապիր հէօքիւմէթ վէ րիյասէթ վար ի-
տիյինի հիչ ասլա իգրար էթտիքլէրի եօգ
տուր :

6 . Պետրոսուն Նիկեղեցական պաշտօն-
լարտա՝ հիչ պիր րիյասէթ վէ իւքլըք էթ-
տիյի եօգ տուր . մէսէլա իլք սարկաւադ-
լարըն նասպը ձեռնագրութիւնոլ վագ-
թընտա՝ եախօտ իլք ժողովքտա՝ քի օրա-

տա Յակովբոսուն րէյի Պետրոսունքին տէն մագուլ կէօրինտիւ :

7 . Պօղոս քենտի հագգընտա սէօյլէր քէն , սայր առաքեալարտան՝ վէ էլպէթ Պետրոստան տախի՝ ձեռնադրել օլմատըղընը՝ վէ օնլարըն հիշ պիրիսինտէն պիր շէյաէ էքսիք օլմատըղընը պէյան էտէր :

8 . Պետրոս սայրըլարընը կարգադրել վէ ձեռնադրել էտէճէք եէրտէ՝ քէնտիսի դարտաշարտան Սամարիայա կէօնտէրիլտի :

9 . Պօղոս պիր խոսուստա Պետրոսա թա՛ղիր էյլէտի . “Ճիւն օ՛ թաղիրէ մոս թահագգ իտի” . վէ անկլաշըլը՛ր քի , Պետրոսուն հիշ աւլա խաթրը գալմայարագ՝ օնուն թա՛ղիրինի գապուլ էթտի :

Հէյի պու շէհատէթլէրտէն՝ ա՛յան աշիքեար՝ վէ պիր շէյին իսպաթի միւմքին օլտուղու գատար՝ սապիթ տիր քի , Պետրոսա լա՛ւալալարըն պաշը նաապ վէ լա՛յին օլտա՛նար :

ԻՌԻՆՆԻ ՖԵՍԻ,

Հասկանանքն ժառանգանքն Պետրոսոսն յաջոր-
դոս օրհասը :

Եւքին տէյելամ քի, պու մատաէնին
խապաթ օլունմասը միւմքին տէյիլ տիր .
եանի նիղայը տէֆ էթմէք իշին տէյե-
լամ քի, Քրիստոս առաքեալարընն ա-
րասընտա պիր Փարդ էյլէֆշ իտիյի վէ
Պետրոսա պիր մախսուս հէօքիւմէթ պրադ-
մըշ իտիյի աշիքեար կէօսթէրիլէ պիլիր .
լաքին եինէ պունտան՝ Հոովմանքն Պափա-
սը Պետրոսուն տսըլ յաջորդու վէ ընուն
հէփ հէօքիւմէթինէ վէ Պետրոսա ինամ
օլան տէսթուրէ վարիս օլտուղու ապլա
կէօքիւնմէղ :

Ա. Քրիստոս Պետրոսուն եախօտ ա-
ռաքեալարըն պիրինին Մլահ թարաֆըն-
տան նասպ ու թալիին օլունմուշ յաջորդ-
լարը օլաճաղը հազգընա հիշ պիր քէլամ
տէմէտի : Հագիդաթ Քրիստոս առա-
քեալարա՝ մախսուս հէօքիւմէթէր վէր-
տի, ընլարա՝ տէյիլ քի եալընըղ սուրը Մ-
ւետարանը վաղ էյլէմէյէ, իլլա խասթա-

լարը սաղալթմաղա՝ պաղլամաղա վէ չէօղ-
մէյէ վէ սայր միւծիւղաթլար իշլէմէյէ տա-
խի գուվլէթ վէրտի . լաքին օնլարըն քէն-
տիլէրի կիպի ՄլաՏ թարաֆընտան նասպ
ու թա՛յին օլունմուշ՝ վէ օնլարա պու պախ-
շիշլէր վէրիլմիշ յաջորդլարը օլաճաղը մի-
սիլլի հիշ պիր մահալտէ պիր սէօղ սէօյ-
լէմէտի : Ա է էյէր պիր քիմսէ՝ Պետրո-
սուն եախօտ սայր Մուքեալլարըն յաջոր-
դու օլմալըյըտը տէյէրէք սյադ պասաճադ
օլուրսա , օնա եալլարըրըմ՝ քի , օնուն էօյ-
լէ օլտուղունա ՄլաՏըն սէօղիւնտէն իս-
պաթ կէթիրսին , վէ օնուն հիշ պիր իս-
պաթ կէթիրէմէյէճէյինի էյի պիլիլիմ .
ղիրա ՄլաՏըն քէլամը պունուն հագգըն-
տա հիշ պիր սէօղ սէօյլէմէղ :

բ. Պետրոսուն յաջորդլարը օլտուղու
իսպաթ օլունապիլինսէ պիլէ՝ եինէ օլ յա-
ջորդլարաճապա Հոռվմայ փափալարըն-
տան մը օլմագ լաղըմ կէլիր իտիյինի էյի-
ճէ անկլամագ ֆարղ տըր : Հոռվմայ Լ-
պիսկոպոսունուն՝ նիճիւն Երուսաղէմին վէ
Մեախոբուն հէմ Լպիսոսուն Լպիսկոպոս-
լարընտան զիատէ Պետրոսուն յաջորդու
օլմագ իզլէթինէ հագգը օլսուն : Պետ-
րոսուն Հոռվմայա վարաղը պիլէ Մսուա-

ճաշունչտան իսպաթ օլունամաղ . վէ է-
 յէրչի Աւսէրիոս վէ Որոգինէս Հէմ սայր
 պիր դաչ էրպապը թէվարիս՝ Պետրոսուն
 Հոովմայա վարադընը խապէր վերերէր
 իսէտէ , օնլարըն թագրիրէրին իլբի՝ պիր
 դաչ եխղ սէնէտէն սօնկրա եալըլմը՝ վէ
 սատէճէ սըխարըշէր իւղէրինէ գուրու-
 մուշ տուր . վէ պու թագրիրէր՝ Հէմ պի-
 րի պիրինէ՝ Հէմ տախի՝ Աոր Ատակարանըն
 իչինտէ պուլունան նազլի յէթէ ույլուն
 տէյիլտիր :

Աւսէրիոս տէր քի՝ Պետրոս Աղոգիո-
 սուն փատիշահլըղընտա Հոովմասայրտը :
 Հերոնիմոս տա տէր քի , օ՝ եիրմի պէշ սէ-
 նէ դատար թա՝ Աերոնուն փատիշահլըղը-
 նըն սօնունատաք օրատա սաքին օլտու . վէ
 Աերոն անճագ օն տէօրթ սէնէ սուլթանէթ
 սիւրմէսիյիլէ՝ օլմուշ օլույօր քի , Պետրոս
 օրայա՝ Աղոգիոսուն փատիշահլըղընըն իքին-
 ճի եա իւլինճիւ սէնէսինտէ կիթմիշ օլմա-
 լըյրտը : Ղամասոս տէր քի , Պետրոս
 Հոովմայա՝ Աերոնուն փատիշահլըղընըն
 պաշլակընտա կիթտի . վէ օրատա եիրմի
 պէշ սէնէ օթուրտու . վէ օնուն Սիմոն Սոգ
 ուլա օլան միւճատէլէսի՝ Աերոնուն հու-
 դուրունտա օլտու : Սէ պէր աքս Աւսէ-

բիոս տէր քի , պու վուդուա՛ծ՝ Վերո-
նուն սէլէֆի Աղիդիոսուն կիւնինաէ վու-
գու պուլտու : Պէօյլէճէ կէօրիյօրուզ քի ,
պու շահիալէր պիրի պիրինէ ույլուն տէ-
յիլլէր տիր , վէ տօղրուսու պու տուր քի ,
օնլար՝ Վոր Ատակարանտա եախօտ սայր
պիր քի թապտա պուլտուգլարընը տէյիլ՝
իլլա եալընըզ էշի թաիքլէրինի խապէր վէ-
րիյօրլար : Ա է խաղըրսան պու տախի չրդ-
մասըն քի , օնլարտան հիչ պիրիսի տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէն իլէրի եալմըշ տէյիլ
տիր :

Պու հիքեայէթլէր թէվարթիսէ եաղը-
մաղտան էլվէլ՝ առաքեալլարըն էն սօնկ-
րաքի էօլէնինտէն սայարադ՝ իքի իւչ
եիւղ սէնէ միւտտէթինտէ սէյր էննասա-
ղըղտան աղըղա բիվայէթ օլմուշլարլար ,
վէ պու մադուլէ՝ սալթ աղըղտան աղըղա
բիվայէթ օլուպ եաղըլը օլմայան նազի-
յէթլէր նէ գատար շիւպհէի օլտուղունու
ճիւմլէմիզ էյի պիլիրիզ : Իմաի պու պէօյլէ
իքէն , Պետրոսուն Հոովմայ Ապիսկոպո-
սու օլմուշուսուղու խուսուսունտա օլմն ի-
թիգատ՝ պէօյլէ պիր թահդիդ բիվայէթլէ-
րին իւղէրինէ գորուլմուշտուր , վէ Հոով-
մայ Փափասընըն Պետրոսուն յաջօրդու վէ

Այնպէս զինքնին պաշտօնը օլմասընա իտտիաար՝
էջլէ պիրի պիրինէ զոթ շէհատէթ վէ զա-
յիՓ սէպէպլէր իւղէրինէ, գուրուլմուշ
տուր, Ալահըն սահիհ վէ Կանըլմաղ քե-
լամը իւղէրինէ՝ Եախստ հիշ տէյիլ իսէ՝
իտտիաարնաա օլտուղու մանսուպուն վէ-
րիլտիյի ա՛սիրտէ եա օլ զէմանէ եազըն օ-
լան քիմանէլէրին շէհատէթլէրի իւղէրինէ
գուրուլմուշ տէյիլ տիր . իլլա եալընըղ
ա՛լէմին իչինտէ եայրլու պ իքի իւշ եիւզ սե-
նէտէն սօնկրա կէրէք հիքնայէ կիպի թահ-
րիլ օլունմուշ պիր հալատիսին իւղէրին-
տէ գուրուլմուշտուր :

Հալ շու քի , Փափա Ալեարոսուն յա-
ջորդույում տէյօր . իմաի պիղ օնտան օ-
նուն շէհատէթ նամէլէրինի դալտապ էտէ-
րիլ . օնտան տիլէրիլ քի՝ պու մանսուպա
նէ վադրթ վէ նէրէտէ մալիք օլտուղունու
պիղէ պիլտիրսին : Հէլէ օ՝ Աստուածա-
շունչունսուրք քիթապլարընտան պու շէ-
յին հազգընտա զէրրէ գատար պիր իս-
պաթ կէթիրէմէղ . պիղէ Աստուածաշունչ-
տա՝ պու իտտիասը խուսուսունտա ճիւղի
պիր շէհատէթ կէթիրիլ պիր խանէ պիլէ
կէօսթէրէմէղ : Ալեարոսուն պիլ Կէժա Հը-
սուլմաա պուլունտուղունա պիղի գանտր-

մտք իշխեն՝ կենսամիւղէ պէլլ իտիղ վէ պիրի
պիրինէ զըթ՝ վէ վուդո՛ւ պուլտու տէտիքլէ-
րի վադըթ տան իքի իւչ եիւղ սէնէյէտէք
էրպապը թէվարիսին հիչ պիրինտէն թաս-
րիր օլունմամը շ ըիվայէթլէր գօր : Ա՛յ
պու իսպաթլարըն գուվվէթի իլէ պիղ-
տէն մադլուպ օլունույօր քի՝ թէքմիլ ալլադ
կէօնիւլիւք իլէ Հոռվմանըն շիմաիքի
Փափասընը՝ Նկեղեցինին պաշը վէ եէր իւ-
ղէրինտէ՝ Քրիստոսուն վէքիլի տէյիւ գա-
պուլ էտիպ օնա քիւլլիյէն իթա՛ւթ էտէ-
լիմ : Պու պապտէ զայրի քիմսէլէրին նէ
տիւշիւնէ պիլտիյինի պիլմէմ , լաքին պէ-
նիմ ա՛ղլըմ պէյլէ պիր իսպաթ ըլա հիչ
դանմաղա գատիր տէյիլ տիր , հէմսէ պէյ-
լէ պիր եիւքսէք մաթլուպա՝ պու միսիլի ա-
սըսըղ իսպաթլարըլա խղճմտանքըմ հադ
վէրէմէղ : Պունուն իշխեն Փափա պա-
նա պունլարտան էյի պիր իսպաթ կէօս-
թէրմէյինճէ , օնուն մուա՛ղզամ հէդքիւմէ-
թինի իզրար էթմէղ իսէմ մաղուր պույուր-
սուն :

Պունլարտան գադը՝ նապար՝ Պետրոսուն
եիրմի պէշ սէնէ Հոռվմատա տուրտուղու-
նու դըլաս էթմէք՝ Մտուածաշունչա մու-
ղաիր կէօրիւնիւր , զիրա էյէր օ՝ օրատա

պալատար զէման Նպիսկոպոսութեւն էմմիշ
 օլսայրտը, Պօղոսուն օրատա զընտանտա օլ-
 տուղու եախօտ Հռովմալըլարա մէքթու-
 պունու եաղտըղը վագըթտա օրատա պու-
 լունմագ կէրէք իտի : Լաքին Պօղոս կէրէք
 Հռովմատա պուլունան միւմինլէրէ եաղ-
 տըղը մէքթուպունտա՝ վէ կէրէք օլ շէհիւ-
 տէն եաղտըղը մէքթուպլարընտա Պետրո-
 սուն օրատա օլտուղու հագգընտա հիշ պիւ
 սէօղ իշարէթ էթմէղ : Եւէր Պետրոս
 կէրէքտէն օրատա օլսայրտը, խոսուսա է-
 յէր օ՝ Հռովմայ Նպիսկոպոսու վէ տին-
 եանըն իւղէրինտէ Վրիստոսուն վէքիլի վէ
 պիւթին Նկեղեցինին միւշը օլմուշ օլսայր-
 տը, Պօղոսուն պէօյլէ սիւքիւթ էտէճէք ի-
 տիյինի ա՛ղլումըլ քէսէրմի : Պօղոս սայքի
 այրը այրը օթուղ քիմնէլէրէ քրիստոնկայ
 սէլամլէրի կէօնտէրիպ տա՝ պաշտան պաշա
 եաղտըղը մէքթուպունտա Պետրոսուն
 հագգընտա պիւր սէօղ պիլէ սէօյլէմէյէ ու-
 նուտուրմույուտու : Հէմ Պօղոս մէք-
 թուպլարընըն պիւր դաշընը Հռովմատան
 եաղտըղը զէմանտէ՝ էյէր Պետրոս օրատա
 օլսայրտը, եանընտա պուլունան սայր քիմ-
 սէլէրին թարաֆընտան սէլամլէր եաղտ
 տա՝ Պետրոսուն դարաֆընտան տախի հիշ

պիր քերթէ՝ հիշ պիր քիմսէյէ ասլա սէլամ
 կէօնտերմէ մէք միւմքի՞ն մի իտի : Պոռ՝ գա-
 դա՛ն ինանըմազ պիր շէյ տիր , վէ հէր
 միւնէվվէր վէ պի դարափ ա՛ղլըն պու խու-
 սուստա վէրէճէյի գարար պու տուր քի Պո-
 ղոսուն օրատա պուլունտուղու վազըթ՝ եա-
 խօտ օնուն Հռովմալըլարա մէքթուպ եազ-
 տըղը վազըթ Պետրոս Հռովմատա տէյիլ
 իտի : Վաքին Պօղոս՝ Վերոն փատիշահն
 կիւնլէրինտէ Հռովմատա իտի , վէ փափա-
 կանլարըն կիւվէնտիքլէրի երպապը թէվա-
 րիսլէրէ պադարսագ՝ Պետրոս տախի Վե-
 րոնուն փատիշահըղընըն սօնունատաք օ-
 րատայրար , պէօյլէճէ էյէր օնլարըն շէհա-
 տէթի սահիհ իսէ իքիսիտէ պիր վազըթ-
 տա օրատա օլմուշ օլմալը , քի պու՝ ինա-
 նըմազ պիր շէյ տիր : * Վաքին էյէր
 Պետրոսուն պիր վազըթ Հռովմատա օլ-

* փախտիտեար՝ Պետրոսուն չէմիւլէրի հա-
 լա շէմիս Հռովմատա պուլունտուր պէյի-
 րալըլընտա կէրշէս պէյի ինանըլուն ընկայե-
 լէ զայլի մի-՛լլէտըլ՝ սայալըլ : Պո-
 դա՛ն օնլարըն պէ՛լի-՛նլէրի ինէ պիր հոմա-
 նէսի պէմընտա՝ 1835 սէնհանիպէ ըտ-՛մ ընտ-
 րընտա՝ Իսլիմիէ Լըր Լալիսիպոսուն էմիւլիէ

տուղու պիր քիմսէյի գանաք բաճադ գա-
տար իսպաթ օլունա պիլսէ պիլէ , եինէ
Պետրոսուն՝ Լնտիոքուն եախօա Լքուսա-
ղէմին Լպիսկոպոսու տէյիլ տէ՝ Հառվա-
նին Լպիսկոպոսո օլտուղունու իսպաթ էթ-
մէք լաղլմ կէլիր : Պետրոս Լքուսաղէմ-
տէ տէ Լնտիոքտա տա քարոզել էթտի իսէ՝

պասըլըլ Էօգարըրա պէք օլունան Քրիստո-
նէականն 38ինճի սահիճէսինիէն իշոդ- ալի
էլլէյան սեօղէր իսկիւրաճ օլունան- շ րո-
ւ : Սե-ալ . Սո-րէ Պէրոս խէնիս լախո-նա-
նէրէրէ գո-րո- , ղէ օ՝ նէրէրէ Էօլլի- :
Ճ՛էլապ . ()՝ խէնիս լախո-նա- Հառվա-
գո-րո- , հէս օ՝ շէհիւրիէ Էօլլի- :

Ս . Սուրբ Պէրոս Հառվայա հիշ իլլիէրի
իւյէն խիսէյէ նէ՞ ճէլապ ղէրէլի :

Ճ՛ . Պիլ օնո-ն Էօնի-նէ ի-շ սե-ալ գօն-
լայլ :

Ս . Պիլիճի սե-ալ նէ՞ րիլ :

Ճ՛ . Լյէր սո-րէ Պէրոս Հառվայա Լի-
րոն ինիլլալ-օրո-ն հէօքի-նի-ն ալլիլա-
մարիլոս օլմարլայա , պիլսէ սեօյլէ օ՝ նէրէ-
րէ Էօլլի- :

Ս . Լիլիճի սե-ալ նէ՞ րիլ :

Ճ՛ . Լյէր սո-րէ Պէրոս Հառվայա Էօլ-

Աղիզ քիթապլարտան քիֆայէթ էտէր
միգտարը իսպաթըմըզ վարարը: Այբին օ-
նուն Հառվմատա հիչ պիր աէֆա քարողել
էթտիյի եախօտ օնուն օրատա պուլունտու-
ղու հագգընտա՝ հիչ պիր իսպաթըմըզ եօդ
տուր: Իմտի նիճին օ՝ Մաթոքուն եա Ա-
րուսաղէմին իւք Ապիսկոպատու աէնիլմէ-

Բարեյիսէ, որիւէ սեօյէ՝ օնսն ճէսէպինի օլ
շէհլէն նէրէպէն ղէ նէ՝ լագըլէ իէլիլիպի-
լէր:

Ս. Իւլէ-նճի-սե-ալ նէ՝ պիր:

Ճ. Հառվման իւք Ապիսկոպատու ի՛նչ օլ
պուլը-նու պահա էյի ի՛նչ որիւէ որիւլը, որիւլէ՛
աւըլընպա եաշայանըմը, եօնսա իրէսէ-
նին իւք պէլըլէրինպէ եաշայան Հայրապէ-
լէր Բ՛:

Հագըլգալէ՝ պու միւլըլէ իսպաթ ի-պէրին-
պէ որինա օլը-նսն որիւ մարպէ՝ ղէս պայի՛ֆ որիւ
շէյ օլմալ: Աօգարըպա պէյան օլը-նպու ի՛նչ,
Հայրապէալէր Պէպրսու-ն Հառվմապա օլ-
պուլը-հագըլընպա առնագ որիւ պէլընիպ սը-
ժարըշ նագըլ էլիլիլէր, ղէ խոսոսաա պու-
մարպէ ի-պէրինի օնսարըն ղէրպիլէրի շէհա-
պէլ՝ որիւլինի օ որիւլինիլն ույը-ն պէյիլ
պիր: Իմպի իշ պու իսինճի սե-ալէ պու ճէ-

սին . վէ էյէլ օնուն՝ յաջորդարը օլմադ
լաղըմ կէլսէ , նի՞ջինն օնլարը՝ Ալաճըն
եանդըլմաղ քէլամընտան էօյրէնտիյիմիդ
օնուն օլ սուլունմուշ իտիյի՝ վէ օնլարըն ի-

վաղը վէրէ պիլիբիւ . “Աղլէնյառ սիւղ պիւլէ՝
Պէրքոսոն իւրիւրէրէ հաշիվալէ շահմադառ
պալա-նյառ-նառ-նառ-նառ իսպա՛րէ կարէն . վէ պիւլ-
պիւլն օնլարըն օրադառ իւրիւրէրէ վէ իւրիւր վա-
գըլէ կէլպիլիւնն իսպալիւնն օնյառն աօնիւր
սիւլալ կարէն : Պէս պիւլը պիւր իւր , օնլար պա-
շէյն իսպալիւնը գաղաղ-ը կարէյօրը . պիւր
Պէրքոսոնն սաղ լալիւրառ շահմադառ կիլիպի-
յիւնն հիշ պիւր իսպալիւրը օլմադը լալիւր-
պիւ՝ պոնառն պալիւր իսպալիւրը էօգ պոն :

Շիւրէ պիլիւնճի սիւլալ օ գաղաղ պօշ վէ
պիւլիւնն պիւլիւնն իւրիւր լալիւր պիւր իւր ,
պիւր օնա ճիւղաղ վէրիւնն կէօյնն իսլիւնն :
() իւր պա- ինիւր իսլիւն Պէրքոսոնն շա-
հմադառ պօղառ-պոն-նառ-նառն իսպալիւ կարէ-
պիւլիւրը : () իւր պիւլէ կարէ պիւլիւր իւր , օ
շահմադառ պօղառը յառ , իւրիւր կըլէ իւր-
ըլիւր պօղառ : շահիվալէ () իւրիւրնն առ-
պառնն պիւլէ պիւր իւր , Պէրքոս իւր-
ննառնն իւր . լալիւր պոն՝ օննն օրադառ աօղ-
առըլունառ սաղիւլէ կիլիւնն :

չինտէ չալըշտըղը շէհրլէրտէ արամայա-
լըմ տա՛ պու մատտէտէ Նղիզ քիթապըն
շէհատէթինէ մուղայիր օլան՝ վէ եապըլմը շ
հիշ պիր կէօնէ հէօճէթտէն սապիթ օլմա-
յարագ՝ եալընըղ աղըղտան աղըղա եայըլ-
մը շ օլուպ եիւղլէրճէ սէնէտէն սօնկրա՛
թէվարիսէ թահրիր օլմուշ պօշ խափա-
տիսէ ինանարագ ամէլ ու հարաքէթ էտէ-
լիմ :

Ա է էյէր Պետրոսուն Հոովմայ Նպիս-
կոպոսու օլտուղու ժէք աշիքեար վէ պիւ-
թին պիւթինէ աղըլ եաթաճագ թսրիդ
իլէ խապաթ օլունա պիլսէ տախի՝ քի պու
կէրչէքտէն միւմքինսիդ պիր շէյ տիր՝ եինէ
օնուն պագը սայըր Նպիսկոպոսլարըն իւ-
ղէրինէ պիր հէօքիւմէթի օլտուղունու հէմ
տախի պու հէօքիւմէթինի Հոովմայ փա-
փալարընա միրաս իւղրէ հէվալէ էյլէտի-
յինի խապաթ էթմէյէ լաղըմ կէլիր :

Տօղրուսու՝ Հոովմայ փափասը թա ալ-
թը եիւղ ալթը սէնէսինէտէք ընդհանրա-
խան Նպիսկոպոսլագ իւնվանինին իտտիա-
սընտա օլտուղու եօղուտու , քի օ զաման
Հոովմանըն իւչիւնճիւ Ա օնիփախոս նամ
փափասը դանլը վէ գաթիլ պիր ատէմ՝ վէ
ղօրպալըղըլա թագաւորութիւնու յաիրշ-

տակել էտէն Փովկաս նամ փատիշահը պու-
իւնվանը ճնա պախոշ իթմէյէ դանտըրտը .
(Anastasius De Viis Pontif. ch. 67. Got-
fridus Viterbiensis Panth. Pars XVI.)

Վրիստոսուն եկեղեցիսինին իչինտէ Լ-
պիսկոպոսլարըն պիրի պիրինտէն Փարգը
օլուպ՝ պիրի օլ պիրիսինտէն պէջիւք օլմա-
լէրի՝ եավաշ եավաշ վիճուտէ կէլտի : Ի-
քինճի տէհրտէ իթիմատ օլունաճագ թէ-
վարիսլէրէ նազարէն՝ օնլարըն մապէյնին-
տէ թէքմիլ պէրապէրլէք վարըտը :

Իւչիւնճիւ տէհրտէ Հոովմանըն՝ Բն-
տիոքուն վէ Բղէքսանգրիանըն Լպիսկո-
պոսլարընըն հէփ պաղի Լպիսկոպոսլարըն
իւղէրինէ պիր իլէրիլէյէ մալիք սայըլըր-
լարըտը . վէ պաղըլարըն գըյասընճա՝ Հը-
ռովմանըն Լպիսկոպոսու պու իւչտէն իլէ-
րի սայըլըրըտը . ղայըլարը իսէ ճնու էջ-
լէ սայմաղլարըտը : Պա՛ղը էճ նէպի Լպիս-
կոպոսլարըն Հոովմայա պիր մախսուս իղ-
ղէթ վէրմէլէրի՝ Հոովմայ շէհրի փատի-
շահըղըն փայիթախտը օլտուղունտան դա-
պիա՛թը իլէ իճատ օլունտու . վէ Պաղկե-
դոն ժողովքու տախի պունա՛ պո՛ւ սէպէպի
վէրտի : Լաքին պու Լպիսկոպոսլարտան
հիչ պիրիսի սայըլարընըն իւղէրինէ հէօ-

քիւմէթ սիւրմէք իտաիա՛սընտա օլմատր .
 վէ օլ տէհրին պաղը հայրապետէրի՝ մէսէ-
 լա Աիպրիանոս վէ սայրլարը կիպի՝ էկէրչի
 Հոռվմայ Ապիսկոպոսունա պիր կէօնա ի-
 լէրիլէ՝ վէրմիշէր իսէտէ , երինէ օնլար պիլէ՝
 հէր վէճճ իլէ էէի Ապիսկոպոսլարըն ի զղէթի
 վէ հէօքիւմէթի պէր ԽէրէճէԿէ վէ պէրա-
 պէր օլմագ իթիգաթընտա օլուպ փափա-
 նըն բէյի քէնտի բէյլէրինէ ույմատըղը
 թագտիրտէ՝ օնա գարշը գոյուպ օնունլա
 միւճատիլէ էթմէյէ աօլա շիւպհէ էթմէղ-
 լէրիտի : Պունուն պիր մէշհուր էօրնէյի՝
 Հերեթիկոսլարըն մկրտութիւնու հագգըն-
 տա Աարթագինէ Ապիսկոպոսու Աիպրիա-
 նոս իլէ Հոռվմա Ապիսկոպոսու Ստեփան-
 նոսուն մապէյնինտէ օլան պէօյիւք միւճա-
 տիլէտէ կէօրիւրիւղ : Ստեփաննոս օլ
 տաիրտէ Հոռվմանըն Ապիսկոպոսու օլուպ՝
 հերիտիկոսլարըն մկրտութիւնու սահիհ օլ-
 մագ իթիգատընը թէսահուպ էտէրիտի .
 լաքին Աիպրիանոս վէ սայրլարը՝ պու իթի-
 գատէ գափիճէ գարշը տուրտուլար : Աիպ-
 րիանոս Ստեփաննոսա Լաղտըղը պիր մէք-
 թուպունտա՝ պու մատտէյի պահս էթտիք-
 տէն սօնկրա պէօյլէ տէր . “Աա՛ սէփիւլիւ
 դարտաշըմ” պու պուրհանլարը զամիրինի-

դէ իհզար էյլէտիք . լաքին պիլերիղ քի ,
 պա՛զը քիմսէլէր՝ պիր խէֆա՛ գապուլ էթ-
 տիքլէրի իթիգատը արթըգ պէր թարաֆ
 էթմէյէ իսթէմէղլէր , վէ նիյէթլէրինի գո-
 լայճա տէյիշտիրէմէղլէր . լաքին եինէ ագ-
 րան ու արգատաշլարըլըա պօղուշմայարագ՝
 քէնտիլէրին իթիգատընը հըֆզ էտէր-
 լէր : Պու հալտէ պիզ նէ զօր գուլանը-
 րըզ , նէտէ պիր նօմօս գօրուղ . չիւնքիւ-
 հէր Նպիսկոպոս Նկեղեցիյի իտարէ էթմէ-
 սինտէ՝ քէնտինին ազատ իրատէթի իւզրէ
 էտէր . վէ ա՛մէլ ու հարաքէթի իչիւն եա-
 լընըզ Մլլահա՛ ճէվապ վէրէճէք տիր՝ :
 (Ալթըլտանու Ֆէլու-պ 72 :) (Դիմտի էյէր
 պիր Նպիսկոպոս Հոռվմայ փափասընա
 պէյլէճէ խիթապ էտէճէք օլսա , օնա հե-
 րետիկոս վէ ա՛սը ատէմ նիշանը թագը-
 լըպ՝ օնա կէօրէ ճէզասը թէրթիպ օլաճագ :
 Լաքին Հոռվմայ Փափասընըն շիմտի քէն-
 տիսինէ մալ էթտիյի գուվվէթ՝ իւչիւնճիւ
 տէհրտէ պիլինմիշ շէյ տէյիլ իտի :

Օ՛խբը օլունան միւթէպէր Հայրապետ
 Աիպրիանոս՝ Ստեփաննոս Նպիսկոպոսուն
 հազգընտա Փօմփէյէ եազարքէն , տէր
 քի , “Մլլահանի թա՛լիմտէն զիատէ՛ ին-
 սանի սըփարըշլարա իթիպար վէրմէք՝ նէ

պիր ինտաճըլըդ վէ նէ գատար զհատէ
փերվասըղըդ տըր, նասըլ քի Ասայիա
սէօյլէր. ‘Էմ ատէմ թէնպիհէրի թա՛-
լիմլէրի էօյրէտէրէք՝ պանա նաֆիլէ ի պա-
տէթ էտէրլէր’ : Պու՛նէ ճան քէօրլուղո՛ւ
նէ թիւրլիւ ֆէսատ տըր քի, իմանըն պիր-
լիյինի թանըմաղա իսթէմէլ” : (Ալիւրխանու
Դէսլէու-ու 74 :

Արսարիանըն Ապիսկոպոսու Քիրմիլիա-
նոս՝ երինէ պու մատտէ իւղէրինէ Աիպրիա-
նոսա եաղարգան՝ (Ալիւրխանու 75) տէր .
“Պու խուսուստա Ստեփաննոսուն տիւլա-
նէլիյինէ հագգ իւղրէ գահր էթտիմ. չիւն
օ՛ղատար աչըդ վէ աշիքէարէ տիր, զիրա օ՛
քէնտի Ապիսկոպոսլուղունուն մահալինէ՝
եանի Էռովմանըն թագաւորական շէհրի-
նէ՛ իֆթիխար էտիւյ՝ քէնտիսինի Ակեղե-
ցինին թէմէլի Պետրոսուն յաջորդու սայար
իքէն՝ Ակեղեցինին իչինէ չօգ պաշգա գա-
յալար սօգար : Ստեփաննոս Պետրոսուն
աթուոունա յաջորդ օլմագ իւղրէ մալիք
օլտուղունա զհատէսիյիլէ քիպիրլէնիր ի-
քէն , հերետիկոսլարա դարշը հիշ պիր
ղայրէթի եօգ տուր” : Ա է պունտան սօնկ-
րա երինէ տէր . “Աիւնահտա եաշայան ա-
տէմլէրին վասէթասլըլա կիւնահլար ալֆ-

ըղը վերիլէ պիլիր տէմէյէ ութանմաղ :
 Վէսէն եա՛ Ստեփաննոս՝ հերետիկոսլա-
 րա՝ թէսահուպէտէրէք Նկեղեցիյէ գարշը
 շէհատեթլէր կէթիրմէյէ Նլահըն շէրիա-
 թընտան գորգմազմըսըն . զիրա եազըլմըշ
 տըրքի Նալան շահիտի սուչսուզ օլմազ՝ .
 սէն իսէ պիւթիւն հերետիկոսլարտան տա-
 հա քէօթիւսին՝ :

Եւ իմոյ էյէր փափականլարըն տէտիք-
 լէրի կիպի՝ Հոռվմայ փափասը էվվէլտէն
 պէրի Վրիստոսուն վէքիլի վէ Նկեղեցինին
 կէօրիւնէն պիր պաշը տէյի գապուլ օլուն-
 մուշ օլսայըտը , հէմ՝ Աիպրիանոս վէ հէմ՝
 Ֆիրմիլիանոս՝ իքիսիտէօ շէյէ աշնա օլմա-
 լըյըտըլար . վէ էօյլէ օլտուղու սուրէթտէ՝
 օնլար Հոռվմայ Նպիսկոպոսու Ստեփան-
 սա պէօյլէ զըթ շէյ նա՛սըլ եաղապիլիլէր
 իտի :

Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ մեծն Աոստան-
 դիանոսուն էլի իլէ Ստանպօլ Փայիթախթ
 օլմազըլա , Ստամպօլուն Նպիսկոպոսու եօ-
 գարրտա զիքր օլան իւչ Նպիսկոպոսլարա
 զամմ օլունտու . վէ օնտան սօնկրա տէօրթ
 շէհրին՝ եանի Հոռվմանըն՝ Նտիօքուն՝ Ն-
 զէքսանդրիանըն վէ Ստամպօլուն Նպիսկո-
 պոսլարընա պապիտարգալ իւնվանի վէրիլ-

տի . վէ պիրինին օլ պիրիսի իւղէրինէ հիչ պիր հէօքիւմէ թի օլտուղու հիչ պիր քիմ-սէնին ֆիքրինտէն պիլէ կէչմէտի :

Տէհրի մեղքիւրտէ 'Նիկիայ ժողովքու ճէմ' օլտու . քի պու 'Նկեղեցիինէն էն միւ' - թէպէր ժողովքլարընտան պիրիսի սայըլըր : Իշ պու ժողովքտա' Հոովմայ Նպիսկոպոսու Սեղբեստրոս հաղըր պուլունմատը . վէ կէօրինիւր քի , օնուն օրատա հիչ պիր դարըշաճաղը եօղուտու : Քաղաթ Աոստանդիանոս պու ժողովքուն սիճիլէրինի իմլալայըպ Սեղբեստրոսա կէօնտէրտիյի զէման , օ տախի Հոովմատա իքի եիւղ ալթմիշ եէտի Նպիսկոպոս ուլա պիր ժողովք ճէմ' էթտի , վէ օնլար օ սիճիլէրի դապուլ էթմէյէ րիզա վէրտիլէր : Պէօյլէ պիր ժողովք Սպանիանըն Արէնատա շէհրինտէ տախի ճէմ' օլուպ 'Նիկիայ ժողովքունուն քէստիյի սիճիլէրի դապուլ էթտիլէր :

'Նիկիայ ժողովքունուն րէիս ու միւտիրի Աոստանդիանոս քէնտիսի օլմաղըլա , օնուն հէր պիր հէօքմ ու սիճիլինի քէնտիսի իմլալայըպ' պու ժողովքու դապուլ էթմէք զըմնընտա հէփ Նկեղեցիլէրէ ֆէրմանլար կէօնտէրտի : Պունուն ճիւմէսինտէն աշիքեար կէօրինիւր քի , օլ վաղթ Հոովմայ

Եպիսկոպոսու ճիւմէ Եկեղեցիէ ընդ-
հանրական պաշ վէ հէօքիւմտար օլմասընա
մալիք օլմաղա տահա էլ գօմուշ տէյիլ ի-
տի : Ե իմտի էյէր պիր Վրիստոնէս պ թա-
գաւոր Կոստանդիանոսուն օլ զէման գուլ-
լանտըղը հէօքիւմէթ կիպի պիր հէօքիւմէթ
գուլլանաճագ օլսա , ընա Սայր Եկեղեցի
տէտիքլէրի Եկեղեցիէ խիյանէթ , վէ շը-
ռովմայ փափասընըն հագգ թէսարուֆի օ-
լան հէօքիւմէթինէ աղիմ միւտախալէ է-
տիճի սայըլաճագ տըր :

Եիկիպ ժողովքունա միւթէալիդ տիդ-
գաթ օլունմաղա շայէսթէ պիր շէյ տահա
վար տըր , վէ օ շոլ տուր քի , մէղքիւր ժո-
ղովքուն սիճիլ քէստիյի կանոնլարըն ալ-
թընճըսը՝ շռովմանըն Աղէքսանդրիանըն
վէ Ենտիօքուն Եպիսկոպոսլարընը հէր պիր
վէճհ իլէ պիրի պիրլէրինէ միւսավի էտէր .
վէ հէր պիրինէ՝ Էդրոֆընպա օլան Եպիսկո-
պոսլարըն իւլէրինէ հէման պիր իլէրինէ՝ վէ-
րիր : Պու շէյ՝ հէր պի զարաղ քիմէյի
գանտըրապիլիր քի , օլ վաղթ պիր ընդ-
հանրական Եպիսկոպոս եօղուտու , վէ պուն-
տան պէլլի տիր քի , շռովմայ Եպիսկոպո-
սու շիմտիքի իտտիա էթտիյի կիպի էլ-
պէթտէ Ենդհանրական Եպիսկոպոս տէյիլ

իտի : () Լ վազթտա ճշմարիտ Ասթուղի-
կէ եախօտ Բնդհանրական Ակեղեցիներն վե-
քիլի օլմագ մաղլուպունտա 'Աիկիայ ժո-
ղովքու իտի . վէ օնուն կանոնլարընա
պէօյլէ ինվան վերիլտի , վէ պու մաղլուպ
փափականլարըն պէյնինտէ պիլէ օ վա-
զըթտան շիմոյլէ գատար տայիմա գապուլ
օլունուպ հիւ ասլա պիր վազթ օնա գարշը
պիր շէյ տէնիլտիլի եօգ տուր :

Հագիգաթ՝ 417 սէնէսինտէ Հոովմա-
նըն Օօսիմոս նամ փափասը 'Աիկիայ ժո-
ղովքունուն կանոնունտան տըր տէյէրէք
մէյտանա տիւղմէ պիր կանոն չըգարըպ՝ օ
կանոնա կէօրէ քէնտիսինէ պէօյլէ պիր
հէօքիւմէթ վերիլտի տէյիւ Վիւրիկէնին
Ակեղեցիլէրի իւղէրինէ հէօքիւմէթ գափ-
մաղա չալըշտը . լաքին օնուն Ապիսկոպոս
գարտաշլարը՝ պէօյլէ պիր կանոնուն մէվ-
ճուա օլտուղունու ինքեար էթտիլէր , վէ
կիւնտօղու պատրիարղլարընըն իւչիւնտէ
տէ պուլունան օլ ժողովքուն կանոնլարը
եաղըլմըշ իտիլի քիթապլարը օրթայա կէ-
թիրէրէք , հիլէյի մէյտանա չըգարտը-
լար . հէմ տախի օնա մասլահաթը իֆա-
տէ էտէրէք պիր թա'ղեր եաղտըլար . վէ
պունտան պէօյլէ պիր օրէնք էթտիլէր քի ,

օնտան սօնկրա քէնտի Լահղեցիլէրինտէ
եանի Լիւրիկէտէ վուգո՛ւ պուլան նիլա վէ
միւճատէլէլէրին տէֆ' ու թէսքին օլմասը
իչիւն եա նասըհաթ ալմագ իչիւն “տէնիղ-
տէն էօթէ” եա’նի Հոռվմայա “հիչ քիմսէ
կիթմէսին” : (‘Վեդոդրիլե-տոս-ն Լեւոյիլի Քի-
լեապընըն պիլիմի պապընըն Տիմիլ խոնե-
սինէ’ վէ Կիլեսիտսըն իսիմիլ Քիլեապընըն 21
իմիլ Փասընտ, հէմ պեօրպի-միլ-ընդհոն-
րախտ ժողովոս-ն շէհապիլիմիլ պա’տ :)

451 սէնէտէ Վաղկեգոն ժողովքու 28
ինիլ կանոնու իլէ Ստամպօլ Լալիսկոպո-
սունուն Հոռվմայ Լալիսկոպոսույընա՝ պիր
բիւդպէտէ վէ պիր ի՛ղղէթտէ օլմագ կերէք
իտիլինի գարար գըլմըշ տըր . վէ օլ վա-
ղըթտան պու իքի Լալիսկոպոսլարըն մա-
պէյնինտէ պէյիլքիլք խոստոսունտա պիր
ս’ղիմ խոստումէթ գօփտու : Լնճամը
Ստամպօլ Լալիսկոպոսու իւզէրինէ՝ Բնդ-
հոնրախտ Լալիսկոպոսըն-ի իւնվանընը ալ-
տը : Ա՛լ ալթընճը տէհրտէ արեւելեան Լա-
լիսկոպոսլարըն պիր ժողովքու՝ հէմ տա-
խի փատիշահ քէնտիսի օնուն իւզէրինէ
պու իւնվանը իպգա՛ւ էթտիլէր : () Լ ղէ-
մանտէ Հոռվմա Լալիսկոպոսու պուլունան
Սնճն Վրիգորիոս պունա ղայէթլէ էօիքէ-
լէնտի . շիւնքի քէնտիսինի հէր խոստոս-

տա Ստանպօլ Լախսկոպոսու իւէ պիր բիւթ-
պէտէ վէ պէրապէր՝ վէ պու Լապհան-
րաւիտն Լախսկոպոս իւնվանընը յընդհան-
ր-Լիւնա զը Լիւ Ֆաթիպ պիր իւնվան սա-
յարըաը : Պու էճիլտէն օ՝ Թաղաւորա՝
Թաղուհիլէ՝ վէ գարտաշը Լախսկոպոսա
Եաղաը.քի , պու Լապհանրաւիտն Լախսկո-
պոս՝ հաղու-ր՝ հապիս՝ վէ յընդհանր-Լիւնա
զը Լիւնվանընը իւղէրինէ ալմատան օնու
մէն՝ էթսինէր : Վրիգորիոս Թաղաւորա
տէր.քի “Սէրպէսթ աէյէպիլիբիմ.քի , հէր
քիմ.քի՝ քէնտի.քէնտիսինի Լապհանրաւիտն
Լախսկոպոս չաղըրըր՝ Եախօա էօյլէ չաղըր-
մաղա արզու չէքէրսէ , օ միսիլլի.քիմսէ
մաղըուրլուղույըա ‘Նե-ին Գըլաղու-զը-
տուր , չիւնքիւ օ՝ պէօյիւքիւք սէվտասըն-
տան.քէնտիսինի իղզէթաէ հէփիսինտէն ի-
լէրիլէ գօր” : *

* Վրիգորիոսին Լապհանրաւիտն Եաղաը զը՝
“Եօղլէ- Եօղլէ-նէ էլ պո- հաղալէ Գօնհա-շ
պո-ր :

“Ego autem confidenter dico, quia quis-
quis se *Universalem Sacerdotem* vocat vel
vocari desiderat, in *Elatione* sua, *Anti-*
christum præcurrit, quia superbiendo se
ceteris præponit.” Lib. 4. Epist. 30 .

Վերիգորիոս եինէ մէլքիւր Լպիսկոպոսա եաղըպ տէր . “Սէն օ մաղրուր իւնվանը իւղէրինէ ալմանըլա քիմէ՞ ույայօրսուն , քիմէ՞ , անճագ օնա՝ (եանի շէյթանա) ույայօրսուն , քի օ՝ մաղրուրլուղուլա հիչ պիր քիմնէյէ գուլուգ էթմէմէք՝ իլլա հէփիսի օնա՝ գուլ օլմագ նիյէթիյիլէ ագրանլարը օլան հրեշտակլարտան իւսթիւն օլմալա արղուլատը” : Ա է պիրաղտէն տէր , “Լյէր Լաւալաւալա” հիչ պիրիսի Էնդհանրալան չաղըլմաղա բաղի օլմատըյըսա , շօլ Ինդհանրալան Լկեղեցինին պաշը Քրիստոսա՝ սօնկ կիւնտէ նէ ճէվապ վէրէճէքսին , քի մաղրուրլանըպ օ իւնվանը քէնտինէ մալ էտէրէք՝ օնուն հէփի ալլարընը սանա միւթիւ էթմէյէ չալըշըրսըն :

Վերիգորիոսուն տարլ քէնտի մէքթուպլարընըն իշպու իսթիխրաճընտան էյի կէօրիւնիւր քի , օ՝ շիմտիքի փափալարըն իտտիա՝ էթտիքլէրի կիպի Լկեղեցիյէ պաշ օլմասընը իւղէրինէ ալմագ շէյլէ տուրսուն՝ պիւթիւն պիւթիւնէ՝ գուլվէթլի ածականլար գուլանարագ՝ Քրիստոստան պաշգա Էնդհանրալան Լալալալա վէ Լկեղեցինին

պաշը օլմագ զիւիւմինի պիւէ ըէտտ է-
տէր :

Այն պունտան սօնկրա Վրիգորիոս պիր
գաչ արեւելեան միւթէպէր Ապիսկոպոսլա-
րա պու մատտէ իւզէրինէ մախսուս մէք-
թուպլար եաղտը . վէ Աղէքսանդրիանըն
Ապիսկոպոսու ծնա գարշըլըգ եաղտըղըն-
տա , ծնա ընդհանրապէս Ապիսկոպոս իւն-
վանինի վէրմէյիւէ , Վրիգորիոս պու իւն-
վանը իւզէրինտէն տարըլարագ աթըպ
տէր քի , “Այէր սիզ պանա լայըգընտան
զիատէ իւնվան վէրիրսէնիզ , քէնտինիզի
սիզէ լայըգ օլմանտան սոյարսընըլ : Պէն
իւնվանլէրիմ իլէ տէյիլ՝ իլա ախլագըմ ի-
լէ պէլլի օլմասընը իսթէրիմ : Վարտաշ-
լարըմըն իզգէթինի էքսիլտէն հիշ պիր
շէյ պէնիմ իզգէթիմի արթըրմագ , պէ-
նիմ իզգէթիմ իսէ՝ ծնլարը քէնտի իզ-
գէթլէրինտէ սադլամագտան ասըլը տըր :
Սիզ էյէր պէնի Րնդհանրական Փափա
չաղըրըրսանըլ , ծնունլա սիզ քէնտինի-
զին փափա օլմատըղընը իգրար էթմիշ օ-
լուրսունուլ : ()նուն իշին պիզիմ մապէյ-
նիմիզտէ պէյլէ իւնվանլար նէ զիքր օլուն-
սուն՝ նէ տէ իշիտիլսին : Սրըութ իւնու-
ուլ մէքթուպունուլտա՝ պէն սիզէ պու-

յուրմուշում տէմիշսինիզ : Ընայրպ՝ պէն
 «իսկ պույուրմուշում . պէն սիզին քիմ օլ-
 տուղունուղու վէ պէնիմ քիմ օլտուղումու
 պիլիրիմ . սիզէր փայէճէ պէնիմ Գարընիս-
 շէնընը պ . ամա էրքեանճէ փէտէրիմսի-
 նիզ : Իմտի պէն սիզէ պույուրմատում . վէ
 եալլարըրում քի պունտան սօնկրա պու-
 սէօղիւ աղ զընըղա ալմայասընըղ” : (Baro-
 nii Annales ad ann. 606 . Anastasius de
 vitis Pontificum .) Հռովմանըն շիմտի-
 քի փափալարընտան հիչ պիրի Լպիսկո-
 պոսլարընա եաղտըղը մէքթուպունտա
 պունուն կիպի պիր շէյ սէյլէտիյի եօգ
 տուր : Սէ հազիգաթ կիւնէշ կիպի աշի-
 քեար տըրքի , Սեճն Վրիգորիոս ասլա
 փափականլարըն՝ Պետրոսուն կիւնիւնտէն
 պերի հէփ Հռովմայ փափալարը մալիք
 տիր տէտիքլէրի հէօքիւմէթէ թէսահուպ
 էթ մէմիշ տիր :

Վրիգորիոսուն պու պօշ՝ մաղրուր՝ ֆա-
 սիտ վէ Վրիստոնէութիւնա զըթ հէմ
 շէյթանի սայտըղը Ընդհանրական Լպիսկո-
 պոս իւնլանընը՝ օնուն վէֆաթընտան իւչ
 սէնէ սօնկրա՝ Հռովմանըն իւչիւնճիւ Սո-
 նիփակիոս նամ Լպիսկոպոսու քէնտինէ
 թախսիս էտիպ՝ օնու փովկաս փատիշահ

տախի օնուն իւզերինէ իպգաւ էյլէաի վէ
օլ կիւնտէն թա պու անէ տէկին կէլէն պա-
դի հէփ փափալար օնու դապուլ էտիպ
քէնտիլերինէ մալ էտէրլէր :

Իմտի պունճիլէյին՝ թէվարիխտէն էյ-
րէնտիք քի , Լէկընցինին իլք տէհրլէրին-
տէ Հոովմայ Լպիսկոպոսունուն՝ դարըն-
տաշարը իւզերինէ պէօյլւքիւյլւ եօղու-
տու . օ քէնտիսի՝ պու միսիլլի հէօքիւմէթ
իտտիս՝ սընտա օլմատը . վէ դայրըլարը տա-
խի օնա պու խուսուստա պիր իլէրիլիք վէր-
մէտիլէր . վէ ալթընճը տէհրտէ պիլէ՝
Սէճն Գրիգորիոս Բնդհանրական Լ-
պիսկոպոս իւնվանընը քէնտի իւզերին-
տէն՝ հէր քիս քի օնու ալըրսա , Լէկն
Գըլադուպու օլուր տէյերէք՝ սիլքիպ ալթար .
լաքին օնտան չօդ վազըթ կէչմէզտէն պու
բւնվան օնուն յաջորդու իւզերինէ իպգաւ
օլունտու : Իմտի հէր քէսէ աշիքեսարէ մա-
լիւմ օլսուն քի , Հոովմանըն Լպիսկոպոս-
լարընտան Բնդհանրական Լպիսկոպոս
իւնվանընը իլք դապուլ էտիպ օնու քէն-
տինէ թախսիս էտէն՝ ալթը եիւղ ալթընճը
սէնէսինտէ իւչիւնճիւ Ս ղնիփափիոս նամ
փափանըն օլտուղու՝ թէվարիխտէն թաս-
հիհ վէ սապիթ օլունմուշ պիր ճշմարտու-

Թիւն տուր : Սէ պու պէշլէ օլտուղու հալ-
տէ՝ սուրբ Պետրոստան գալմա յաջորդութ-
վէ օնուն իւզէրինէ պինա օլունան աղիմ
իտտիալար նէ՞րէտէ գալըրլար :

Փափականլար շիմտիքի ա՛սիրտէ՝ կէչ-
միշ պիր գաչ եիւղ սէնէտէն պէրու մաղ-
րուրլութ վէ անբարշտութիւն կէօսթէրէ-
րէք՝ Հոովմայ Լէկեղեցիսինտէն տըշարը
գուրթուլուշ եօգ իտտիա՛սընտա օլուպ՝
Րումլարը Հայլարը վէ Հոովմանըն հէօք-
միւնէ հէպի իթա՛աթ գըլմայան քիմսէլէրի՝
ճիւմլէսինի ալէսսէվի պիր հէլաք ու զա՛յէ
հէօքմ էտէրլէր : Սէքիղինճի Սոնիփա-
կիոս նամ փափայա գուլագ վէր , քի օ տէր .
“Պիղ իգրար էտէր՝ գավիլէր վէ սիճիլ
քէսէրիլ քի , հէր ինսան փափայա իթա՛-
աթ էթմէյիշին մութլագա գուրթուլա-
մաղ ” * :

Սէքիղինճի Րպէյն նամ փափանըն
1627 սէնէսինտէ պիւթիւն հերետիկոսլա-
րա գարշը օթուղ սէքիլ կարդինալլարտան
իմլալանմըշ կոնգակընա տալի գուլագ
վուր . “Պիղ հէր շէյէ գատըր Լլահըն՝
Փէտէրին՝ () լոււնուն՝ վէ Լղիլ Րուհուն

* Corp. Jur. Can. Lib. 1 . de Major et Obed.

Թարափընտան Պօղոս վէ Պետրոս ազիղ առաքելարըն հէմ պիղիմ ասըլ հէօքիւմէ-
 Թիմիղ իլէ Հուսսականլարը վէ Վ իքլի-
 Փականլարը Ղուտերական վէ Վալվինա-
 կանլարը և՛ . վէ Վրիստոնէական հա-
 ւատքտան ուրանալ օլանլարը վէ սայր հէփ
 հերետիկոսլարը հէր նէ իսիմոէն վէ հէր
 նէ ճինստէն իսէլէր'', (եանի Վրմէնիլէրի
 վէ Մօրիլէրի վէ Ղուլարը և՛ . հէփիսի-
 նի) "նղովել վէ բանադրել էտէրիղ . օն-
 լարա ինանանլարը վէ օնլարը գապուլ է-
 տիպ օնլարա բուխսաթ վէրէնլէրի . նիհա-
 յէթի օնլարա սահապէթլիք էտէնլէրի վէ
 պիղտէն հէմ առաքելական աթոռտան ի-
 զինսիղ հերետիկոսլուքլարը զըմննտա
 տին իւզէրինտէ եաղըլմըշ քիթապլարընը
 օգույանլարը՝ հըֆղ էտէնլէրի՝ վէ օգուն-
 մաղա իզին վէրէնլէրի՝ վէ հէր նէ Թարիզ
 իլէ վէ հէր նէ սէպէպ իլէ վէ հէր նէ պէ-
 հանէ իլէ աշիքեարէտէ եա կիզլիտէ օն-
 լարա հիմայէթ էտէնլէրի նղովել վէ բա-
 նադրել էտէրիղ : Հէմ տախի պիղէ իթա՝
 աթ էթմէք իսթէմէյէնլէրի վէ վազթըն
 Հոովմա փափասընա իթա՝աթ զըմասընը
 գապուլ էթմէյէնլէրի՝ պունլարըն Ֆիլ
 ճիւմէսինիտէ անիծել վէ անաթէմա էտէ-

րիզ": * Պոլ սիլէն սիւփիւրէն անէծք վէ ա-
նաթէմա Հայլարա պագմազ զանն օլուն-
մասըն . կէրչէք փափականլար պաղը Հալ-
լէր վէ նիյէթլէր իլէ Հայոց Լկեղեցիսինէ
չօգ մոհապպէթ իգրար էտէրլէր, վէ մա-
պէյնլէրինտէ հէր նէ դատար դըլ ու դալ
օլույօրսա տէ՝ արալարընտա չօգ պիր ֆարգ
եօգ կիպի կէօսթէրմէյէ իսթէրլէր իտէտէ
օնլարտան տօղըոու սէօյլէմէյէ իսթէյէնին
պիրիսինէ սօր , վէ իգրար էտէճէք քի ,
քէնտի եկեղեցիսինին թա՛լիմինէ կէօրէ՝
Հայլար փափայա իթա՛աթ էյլէմէյինճէ
գուրթուլուշ պուլմայաճազլար: Խմտի օլ-
մուշ օլտու քի , պու խուսուստա Հայլարըն
վէ փափականլարըն արասընտա ճէննէթ
ճէհէննէմտէն ուղագ օլտուղու միգտարի
ուղագըգ վար: Վ էնէտիկտէ 1830 սէնէ-
սինտէ պասըմըշ Լրթութիւն Վրիստո-
նէական վարդապետութեան նամ պիր
Վրիստոնէականըն 113ինճի սահիֆէսին-
տէ պու միսիլի պիր սիւալ ճէվապ վարտըր:
«Վ»-ալ. Լէյէր Հուլմայ Լկեղեցիսի ճըշ-
մարիտ Լկեղեցի իսէ , հէր ատէմ օնա ի-
թա՛աթ էթմէյէ պաղըլ տէյիլմի տիր:

Ձեռքս. 'Ելիմ' պաշտը տըր, չիւնքիւ
 օնտան տըշարը գուրթուլուշ ևօգ տուր':
 Լաքին Հայլար տախի օնտան տըշարըտը-
 լար, վէ պունտան պէօյլէ՝ փափականլա-
 րըն զիւրիւմինճէ՝ օնլար տախի գուրթու-
 լուշա տախիլ տէյիլէր տիր: Լմնա Հոով-
 մայ փափասը պու իւմիւմի նզովք էյլէմէ
 գուլվէթինի նէրէտէն ալմըշտըր. Լա-
 քեալլարըն վագթընտա Հոովմատա պէօյլէ
 պիր գուլվէթ պուլունճըրմույուտու, վէ
 օլ վագըթ գուրթուլուշ իչին պէօյլէ պիր
 շուրութ վարմը խտի: Փափական քարո-
 զիչէր տիյարի ախերէ քարողել էթմէյէ
 կիթտիքլերինտէ քարողլարընտա իլք վէ
 սօնկ մատտէ պունոլ էտերլէր: ()նլար
 հէփ ալէմէ տերլէր քի՝ "Սիղ Հոովմայ
 Եկեղեցիսինին գուճաղընտա պուլունմա-
 ղա մէճպուրսունուղ, վէ էյէր Հոովմայ
 փափասընա իթմաթ գըլմաղսանըղ, հէր
 հալտէ սիղին հիսսէնիղ էպէտի հէլաքլըգ
 օլաճագտըր": Լաքին Լաքեալլար վէ իլք
 քարողիչէրին ալէմէ աւետարանել էթ-
 տիքլերի Լեւտարանտա պէօյլէ պիր շարթ
 վարմըլտը: Եյէր Երուսաղէմին՝ Լն-
 տիոքուն վէ Վամասկոսուն ահալիսի գուր-
 թուլուշ պուլմագ իչիւն շիմաիքի զէմանտէ

Հոովմայ Ակեղեցիսինն աղալարը օլմա-
լը իսէլէր, օլ զէմանտէ տասի պէյլէ օլ-
մագ լաղըմ կէլիր իտի :

Սէ աճայիպ տէյիլ մի՞ քի՛ Աէհուտիւ-
թանտա քարոզել էտէն Առաքեալար վէ
Աւետարանիչէր գուրթուլուշա մախսուս
պէյլէ պիր իգթիղալը հաճէթ հագգըն-
տա պիր շէյ տէմէտիլէր : ()նլար ատէմ-
լէրէ գուրթուլուշ ուսուլունու քարոզել
էթաիքլէրինտէ՝ Հոովմայ փափասընա
եախօտ եպիսկոպոսունա իթա՛թ էյլէմէք
հագգընտա աղղլարընտան հիչ պիր շէյ
չըգարտըղը եօգ տուր : ()լ իլք դարտա՛ Ա-
կեղեցի սաֆլըղը՝ հալինտէ օլուպ ատէմլէր
գուրթուլուշուն տօղրու եօլունա Ալլահըն
Քուհու իլէ տօլմուշ առաքեալար վէ քա-
րոզիչէր վասիդասի իլէ գուլաղուղլան-
տըղլարը զէման , գուրթուլմաղա արղու
էտէնլէրտէն՝ անճագ Ալլահա տօղրու
թէվպէ վէ Յիսուս Քրիստոսա իման
մաթլուպ օլունուր իտի . (Նոր Արտապա-
հան Վարձ . ք . 38 : Գ . 19 . Ժէ . 30 : Ի . 21 :
Ի՛ . 20 : Յայր ք . 5 : Վարձ . ք . 37 : ԺԳ .
19 : ԺԷ . 31 : Հառլ . Ժ . 9 : Ին Արքն . Ին .
21 , ԼԵ . Իսկալէլինէ պագ :) Այլերչի փա-
փականլարըն զիւրմինճէ՛ օլ վագըլթ ՀԷ :

Հոռիմայ Լապիսկոպոսու Պետրոս առաքեալ
 իտի իսէտէ, հիչ պիր քիմնէյէ՝ գուրթու-
 լուշա մալիք օլմադ իչիւն՝ Հոռիմայ Լապիս-
 կոպոսունա իթա՛աթ էթմէլի աիր տէյի
 թա՛լիմ օլունմատր :

Մաքեալարն պու շէյին հագղընտա
 ալիքիւթ էթաիքլէրինին սէպէպինի անկ-
 լայաճադ անճադ պիր եօլ վար . վէ օլ եօլ
 պու աի աչըգ կէրչէքլիք տիր քի, օլ վա-
 գըլ՝ Հոռիմայն իտիտիւն իշնանո-լի-նո-
 եօղո-րա : Մաքեալար վէ օնլարա թա-
 պի օլանլար՝ իմանլա հիսոսա Վրիստո-
 սու գապուլ էթմէսինի վէ օնու Եկեղեցի-
 նին պէօյիք պաշը սալարագ եալընըզ օնա
 իթա՛աթ էթմէսինի եէթիշիր սալար-
 լարլար . վէ օնլար Վրիստոսուն քէնաի-
 լէրինէ՝ ինանմադ վէ թէվպէ էյլէմէք
 շարթըյըլա կէօյէ կիթմլէ վէրալի սէ-
 նէտէ պիւթիւն պիւթիւնէ գանա՛աթ է-
 աիա՝ Հոռիմայ Լապիսկոպոսունա՝ եաիօա
 տիւնեատա րուհանի օլսուն՝ սայր հէօքիւ-
 մէթ սահալլէրինէ վարըպ ճէննէթէ գա-
 պուլ օլունմադ իչիւն օնլարտան թէղքերէ
 իլթէմէղլէրիտի : Ալ է պէն կէրէք քէնաի-
 մէ վէ կէրէք Ղայրի հեր քէսէ տաիսի հեր

հալածէ պէջլէ էթմէյէ ճան ու տիշտէն նասիհաթ էտէրիմ :

Պու մատտէտէ՝ առաքեալարըն կէօս-
թէրտիյի եօլտա եօրիւյին , վէ եանդ-
աշ եէրէ չոգմաղսրնրդ : Եմանըն վէ թէվ-
պէնին նատէճէ շարդընա դանաթ էտին ,
վէ գուրթուլաճաղընրդա սիղէ՝ Քրիստոս
քէնտիսի սէօղ վէրմիշ տիր : “Սաորդլա-
յան Ելլահ ալը—հէօքմ էտէն քիմ տիր” :
Հոգ. ը. 33 : Հոգմայ փափասընըն Ե-
կեղեցինին պաշը վէ Ենդհանրական Եպիս-
կոպոս օլմասը պիւթիւն պիւթիւնէ թէմէլ-
սիղ օլտուղուափ աշքեարէ պէյան օլուն-
տու , վէ պունտան աշիքեար կէօրիւնիւր
քի , Հոգմայ Եկեղեցիսինտէն տըշարը
գուրթուլուշ եօգ տուր տէյի սէյլէնիլէն
սէօղ տախի պիւս պիւթիւն թէմէլսիղ
տիր : Եմաի Հոգմայ փափասընըն պօշ
թէհտիտլէրի վէ անէճք ու անաթէմա-
լարընտան հիշ քիմսէ գօրգմասըն : Փա-
փա պիղէ չօգ թէհտիտլէր էտէր , ամմա հիշ
պիր զարար եափամազ : () պիղէ գարշը
անէճքլէրինի վէ թէհտիքլէրինի սէյլէյէ
պիլիւր , ամմա ճնլարըլա պաշըմըղըն սաշ-
լարըլտան պիր գըլ պիլէ ինճիւնմէղ : “Ե-
պէտի հէլաքէ կիտէճէքսինիղ տէյի սիճիլ

քէսէ պիլիր . վէ լաքին քէնտիսի տէ
 զայր՝ Ֆլըղա վէ էօլիւմէ միւպթէլա պիր զաթ
 տըր . վէ օ տա պիղիմ կիպի Վրիստոսուն
 տիվանընտա հիսապ վէրէճէք տիր : Լ. զ
 վագըթտան սօնկրա պիղիմ կիպի օ տա էօ-
 լէճէք , վէ կէլէճէք տիւնեատա օնուն հիչ
 պիր հէօքիւմէթի օլմայաճադ տըր : Լ. Ծ-
 լէ իսէ թէնի էօլտիւրիւպ տէ օնտան սօնկրա
 պիր շէյ եափապիւմէյէնլէրտէն գօրգմա-
 յալըմ , իլլա՝ զիատէսիյիլէ ճանը վէ թէ-
 նի պէրապէր ճէհէննէմտէ էօլտիւրմէյէ
 գուտրէթի օլանտան գօրգալըմ : Վա-
 տաստան կիւնիւնտէ պիղէ ա՛ճապ սիղ շը-
 տովայ իտիտալնա իթա՛ւթ էթտինի՛ղ մի
 տէյի սօրուլմայաճադ , իլլա՝ Վրիստոսուն
 իթա՛ւթ էթտիք մի՛ սօրուլաճադ . պիղիմ
 պաշըմըղ օ տուր , օնա ճէվապ վէրէճէ-
 յիղ . պիղ օնա իթիմատ էտէրիղ վէ պի-
 լիրիղ քի էյէր օնա տօղրու իման կէթիրէ-
 րէք եաշայաճադ օլուրսադ , պիւթիւն ա՛-
 լէմտէ հիչ պիր գուլվէթ պիղի օնտան ա-
 յըրամայաճադ տըր :

ԻՒՉԻՒՆՃԻՒ ՖԱՍԼ

Փախանըն Եանդըմազ օլտուրա :

Ապրին էյէր տաճա՝ Հոռվմայ փափա-
սը վէ օնուն իչինն հէր ատէմ օնա գա-
վիճէ իթա՛աթ էթմէյէ պաղլանմը շ
տըր տէյի տէնիլէճէք օլուրսա, պու-
նա ճէվապըմ շուտուր քի, էյէր պու տօղ-
րու իսէ, օլ զէման փափա Եանդըմազ պիք
պա՛լ օլմազա իճապ էտէր, եօղիսէ՝ օնա ի-
թա՛աթ էթմէքտէ պիր քէտէր եօղմու վար
մը պիլէմէմ : Ապրին օ եանդըմազ պիր
զա՛թ մը : Պա՛ղըլարը էջլէ զիւ՛րմ էտէր-
լէր, ամմա էջլէ օլտուղունա նէ՞ իսպաթ-
լարը վար, օնլար Պետրոսա վերիլէն անախ-
տարա՝ վէ “Աէր իւղէրինտէ պաղլատըղըն՝
կէօքլէրտէ պաղլը՝ օլաճազ, վէ եէր իւղէ-
տէ չէօղտիւյին կէօքլէրտէ չէօղլւմիւ շ
օլաճազ” սէօղլէրինէ սէյիրտիրլէր : Սադ,
ԺԷ, 10 : Ապրին պիղ կէօրտիւք քի, պու
վա՛տ պէս պերապէր հէփ պաղի Մաքեալ-
լար իչինն տախի սէջլէնաի : Ա է էյէր փա-
փա Պետրոս Մաքեալըն պիւթիւն հէօքիւ-

մէթի քէնտխսինէ կէչտիյինի ափ աշքեարէ
կէօսմէրէ պիլսէ պիլէ , (քի պունու էտէ-
մէզ ,) եինէ օնունլա քէնտի եանդըլմագսըզ-
լըղը վէ Լակեղեցիտէ պաշ օլմասը զլմննտա
պօշ խտտիս'սընը սապիթ էտէմէզ : Լինէ
Սատ . Ժը պաշըն 17 . խանէսինտէ պուլու-
նան սէօղէրի կէօսմէրիլէր : “Ա է էյէր
ճէմի'յէթի տախի տինկէմէզսէ օնու (էճ-
նէպի) դաիֆէտէն եա կէօմրիւքճիւ կիպի
սայ” : Աքին փափանըն թէպա'ասը' Կափա
օ ճէմի'յէթի եա եկեղեցի օլտուղունու տէյի
խապաթ էթմէզտէն պիր չօգ վահմէթ չէք-
մէք կէրէքտիրլէր : Իմաի փափանըն եա-
նըլմազ օլտուղունա' վէ պէնիմ օնա իթա'
աթ էթմէյէ պօրճլու օլտուղունա խապաթ-
լար նէրէտէ գալտը :

Պօղոս Բռաքեալ Կորնթոսլու Վրիս-
տոնեալարա' Կէնտիսի Վրիստոսա ոյտուղու-
կիպի' օնլարտա օնա ույմաղա նասըհաթ
վէրտի : [Թ Կորն . Ժա . 1 :] Պիղ սախի փա-
փայա' օ Վրիստոսա ույտուղու գաաար ու-
յարըզ , վէ պունտան ղիատէ տէյիլ : Ա է
լաքին կէչիշ զէմանլէրին թէվարիիլէրի'
փափանըն Վրիստոսա կէրէքտէն ույտու-
ղունուն հազգընտա պիղէ նէ խապաթ վէ-
րիլէր , քի օնաան պիղ տախի էմնիյէթ

իւզըէ օնա ույալըմ : թէ վարիիս եաղան
 փափականլար պիլէ պաճը փափալարն
 ախլազը հադդընտա պիլէ նէ՞ աղնատըր-
 ւար : 1826 սէնէսինտէ փափանն իպնի իէ
 թապ' ու թէմսիլ օլունան Րնդհանրական
 ժողովքլարն թէ վարիիսինտէ՝ Ստամպոլ-
 տա գուրուլան ալթընճը Րնդհանրական
 ժողովքտա շօնօրիօս նամ փափանն հե-
 րետիկոս տէյիլ անադէմա օլտուղոնու
 օգուրուղ . (Մէլէր ժ. Սահիֆէ 1009 :)
 Ս է իքինճի իէն փափա՝ հէման պու շօ-
 նօրիօս փափանն հադդընտա՝ “ () իսյա-
 նէթ՝ տինսիլլիք իլէ լէքէսիլլիմանը պօղ-
 մաղա ճէսարէթ էյլէտի” տէյերէք սիճիլի
 մէղքիւրու սապիթ էյլէտի : (Մէլէր .
 սահիֆէ 1117 :)

Գօսթանչտա 1414 սէնէսինտէ գու-
 րուլան փափականլարն օն ալթընճը Րնդ-
 հանրական ժողովքլարնտա եիրմի իւչիւն-
 ճիւ հօվհաննէս նամ փափանն իւզէրինէ՝
 զինա վէ ազգապղծութիւն եանի իւրսըմլը-
 ւա զինա էթմէք վէ սայր շէհվէթի դապա-
 հաթլարը սէգէպինտէն հիւքմ օլունտու :
 Ղզապղծութիւնու քէնտի գարընտաշը-
 նըն գարըսըյըւա իշլէտի . վէ էինէ մէղքիւր
 ժողովք օնուն՝ այան աշիքեար գաթիլ օլ-

տուղունու վէ տաէմ զէհիրլէտիյինի վէ
 ախոնալիտն՝ վէ Էլէքէպիկոս՝ հէմ սայր հիւպէթ-
 լի գապահաթ լարտա պուլունտուղունու
 պէյան էյլէտի: Պունուն հագգընա սէյ-
 լէնիր քի, շէյլանըն իլհալըյաւ այան աշի-
 քիար՝ «էպէտի էօմիւր միտիլլի պիր շէյ
 եօգ՝ վէ հագիգէթ պու էօմիւրտէն զայրի
 էօմիւր եօգ տուր, իլլա ինսանըն ճանը տա-
 խի ճէսէտիյիլէ պէրապէր էօլիւր» տէյօրու-
 մուշ: ||

Պունտան մա'տա՝ 1431 սէնէսինտէ
 Պաղիլ շէհրինտէ ճէմ՝ օլան Բնդհան-
 րական ժողովք՝ տէօրաիւնճի Լըկէն նամ
 փափանըն իւղէրինէ՝ Բնդհանրական Լ-
 կեղեցիինն էմիրլէրինէ իթա'աթսըլ՝ Ը-
 լահըն եկեղեցիսինն պիրլէյինի հէմ ըա-
 հաթընը պաշ պօզան՝ Սիմօնական՝ եալան
 եէմին էտիճի՝ թէրպիյէյէ կէլմէղ՝ հերձ-
 ուածող՝ հէմ իմանտան սյորըմըշ՝ վէ իթի-
 գաթտա հերետիկոս տուր տէյի սիճիլ
 քէստի: (Սէճլէ 24. p. 620): Սթէլլանամ
 պիր Լաթին Վաթոլիք քահանայ պիղէ
 խապէր վէրիր քի, Սարչէլինոս նամ փա-
 փա՝ փութլարա գուրպան սունտու: Լիպէ-

րիոս վէ Փէլիքս նամ փափալար Միոսա-
կանլար իտի . վէ էքինճի Մասթասիոս նամ
փափա տախի հերեթիկոսլուղու իչին ման-
սուպունտան ա՛ղլ օլտու : *

Սիկօնիոս նամ միւէրիխ տէր քի , 15ինճի
Յովհաննէս՝ քի Պօնիֆէս տախի տէնիլէն
փափա՝ էքի փափայլ գաթլ էտիպ փափա-
լըղ ճէպր իլէ վէ ագճէ իլէ գափտը : Ս է
Պարօնիոս օնու՝ “Ղըրսըղ վէ գափըճը՝ վէ
պաշընտա աւըլ Նպիսկոպոսլուղուն պիր
դը լը պիլէ պուլունմայան պիր , քիմնէ”
տէր : Պարօնիոս տի աշիքեար տէր քի ,
եիւղ էլլի սէնէ գատար փափալար՝ առա-
քեալար տէյիլ՝ իլա մուրթատլար իտի-
լէր , վէ օնլար փափական աթոռա՝ Փահի-
շէլէրին գուվվէթի վէ շահլատէլէրին
ճէպրի վասըթասըյըլա սօգուլտուլար : †
Ս է 912 սէնէսի թարիխի խուսուսունտա
պէյլէ եաղար . “Պու տէհրտէ Հոովմայ
իւղէրինէ էն զօրլու վէ էն մուրտար Փահի-
շէլէր փատիշահլըգ սիւրտիւլէր , վէ օնլարըն

*Stella de vita et moribus Pontif. Rom. p 280.

†Baronii Annales. A. D. 827.

իրատէթինէ կէօրէ՝ եպիսկոպոսական ա-
թողար տէյիշտիրիւիրիտի, վէ Եպիսկո-
պոսըղլար վէրիլիրիտի . վէ Պետրոսուն
աթողունա՝ ճէպր իլէ օնլարա աշըգ օլան
եալան փափալար սօգուլտու ” : Եւ-
քին պու միսիլի իբրա՛հ օլունաճագ սա-
հի՛հ վուգուաթլար նազլինի արթըգ ֆէ-
րաղաթ կէլիրիմ : Ալէ պու խուսուստա
պու գատար սէյլէմէյէ պէնի մէճպուր է-
տէն՝ էտէպսիղ եալան ու եանղլըշա գարշը
կէրէքլիյին սապիթ վէ գայիմ օլտուղու-
նու կէօրմէնին արղուսու տուր : Ալէ աիգ-
գաթ օլունմաղա սէղա՛ տըր քի , պու պիր
գաչ փափալարն՝ ախլագ ու մէշրէպլէրի
հազղընտա պուրաճըգտա ղիբր օլունան
նազլիյէթլէր՝ տիւշմանլարտան ալընմըշ
տէյիլ՝ իլլա Հոովմալը Եւթուլիքլէրին, ա-
րալարընտա իւմիւմէն գապուլ էտիպ օգու-
տուղլարը պատմագիրլէրին՝ վէ օնլարտան
պախուսուս Հոովմայ Եկեղեցիսինին ժո-
ղովքլարընըն թէվարիտինի եաղանլարըն
սահի՛հ շէհատէթլէր տիր : Հէմ տախի
պիր Եկեղեցի՝ օնուն պիր գաչ ա՛ղալարը-
նըն քէօթիւ հարէքէթլէրի սէպէպինտէն
ֆասլ օլունամաղ տէմէքտէն տախի փա-
փականըղա պիր ֆայտա՛ հասիլ օլա պիլիր :

Պոլ՝ հազիդաթ՝ հէր վէճ՝ իլէ կէրէք տիր . վէ փափականլարըն պիր սէօղտէ տուրմատշլարը պոլ մատտէնին իւղէրին տէ տիր քի , օնլար՝ պիր Վուտեր կիպի եա պիր Վալվին կիպի վէ սայր բարեկարգողլարըն ատլարընը գարալամաղըլա բարեկարգեալ հաւատքըն ի թիպարընը պօղմաղա իսթէյօրլար : Վյէր օնլարըն հազգընա րիվայէթ օլան նագլիյէթլէրին էքսէրիսի կէրէք օլսա պիլէ եինէպու իգթիղալը սիւալ մէյտանտա գալըր , եանի բարեկարգեալ հաւատք Մստուածաշունչուն հաւատքը տէյիլ մի : Պիր հաւատքը իգրար էտէնլէրին պաղըսընըն էօմիւրլէրի ղայէթ քէօթիւ օլա պիլիր , վէ պէօյլէ իքէն եինէ հէման օ հաւատք՝ Մստուածաշունչուն էօյրէթտիյի հաւատք օլա պիլիր : Վաքին էյէրչի պիղ պու մէսէլէյի շաղըղըլա գապուլ էտէր իսէք տէ , եինէ փափականլար՝ քէնտի Վկեղեցիլէրի հազգընտա պու միւշքիւլ հալ օլունմաղտան՝ եանի փափայը իման ու ա՛մէլէ տայիր հէր մատտէտէ եանղըլմալ հաքիմ թուլթարադ լէֆլէն իւա՛մէ ելէյէ պօրճլու օլտուղումուղ սապիթ օլունմաղտան՝ պու մէսէլէտէն պիր փայիտէ թահսիլ էտէմէղլէր : Աէօրտիւք

քի, փափա տախի սայր տտէմէ՞ր կիպի սա-
տէ պիր ապէ՞՝ պիր զա՛յիֆ՝ պիչարէ վէ ետն-
ղըլըր ստէմ՝ օլուպ՝ էն պէյլիք հերետիկոս-
լուղա տիւշմէյէ վէ նէֆսանի շէհվէթլէրէ
էսիր օլարագ պէյլիք պէյլիք կիւնահլա-
րա սափմաղա միւպտէլա տըր: Վամի էյլէ
օլտուղու հալտէ՝ պէն էպէտի դուրթուլու-
շումու պէյլէ պիր քիմնէյէ՞ մի իհալէ էտէ-
յիմ, գուրթուլուշ եօլունու էյրէնմէ-
յէ՛ կէշմիշ վագթլարտա փափալարըն պա-
զըսը օլտուղու կիպի դանը՝ գաթիլ՝ զինա-
քեար՝ զալըմ՝ գաիրճը՝ հերետիկոս օլա պի-
լէն քիմնէլէրէ՞մի կիտէյիմ, վէ պէյլէ
էթմէյինճէ գուրթուլուշում միւմքինսիղ
օլտուղունու ինանմաղա պիր քիմնէ պէնի
գանտըրա պիլի՛րմի:

Ե իմաիքի փափալարըն ախլագ ու մշ-
րէպի ա՛լէսսէվի օնտան՝ չօգ էյիտիր, վէ է-
յէր էյլէ օլմասայրտը, շիմաիքի լուսաու-
րեալ դարտա ա՛լէմտէ օլան միւնէվվէր ա՛ղլ
ու իտրաք վէ իզան ու էտէպին գուվվէթի՛
օնլարըն մանսուպունու եերաէն եօղ էտէր-
լէրէտի: Վաքին օնլար եինէ տտէմ տէ-
յիլէ՛րմի, վէ օնլարըն սափմասը եինէ իհ-
թիմալ աէյիլ՛մի, պիր տէֆա՝ վուգու՝
պուլան՝ եինէ վուգո՛ւ պուլապիլիր, վէ խու-

սուսա պէջլէ պիր քիլիսէտէ քի , օնտա՝
 քրիստոնեալընն խմի շէրէֆինէ քիր
 պրագան փափալարըն խմի թա պու կիւ-
 նէ գատար ի թիպար օլունույօր : Պու եա-
 րամաղ փափալարըն պիր գաշընըն խիմլէ-
 րի՝ շիմաիյէ գատար փափական Ակեղեցի-
 նին տէֆթէրինտէ՝ սայր եանդըլմաղ տէնի-
 լէն փափալարըն սըրասընտա պուլունուր ,
 քի օնլարա հէր ատէմ պու տիւնեատա ի-
 թա՝ աթ էթմէյէ՝ վէ էթմէտիյի թագաիր-
 տէ էպէտի հէլաքէ վարմաղա պաղլըտըր :
 Հոովմա Ակեղեցիսի սատագաթ իւզրէ
 մէյտանա չըգըպ՝ պու միսիլի քէօթիւ
 քիմսէլէր իլէ իլհագլըղը օլմատըղընը իք-
 րար էթսին , եա՛նի տէմէք իսթէրիմ քի ,
 փափալարըն հէմ թա՛լիմաէ հէմ հարէ-
 քէթտէ եանդըլըր օլտուղունու՝ վէ պա խու-
 սուս օնլար քէնտիլէրի Վրիստոսա հէր նէ
 գատար ույարլար , վէ իթա՝ աթ գըլարլար
 իսէ քէնտիլէրինէ տէ օնա կէօրէ ույմագ
 վէ իգա՝ աթ էթմէք լաղըմ կէլտիյինի ա-
 շիքեարէ իգրար էթսին , վէ օլ վագթ տէր
 ա՛գապ Հոովմայ Ակեղեցիսինին խտաիա՝
 լէրի հագգընտա օլան միւճատէլէյի պի-
 թիրմէնին եօլու աշըլաճագ տըր :

Փափականլար՝ տին խուսուսունտա մատ-

տէլէրի եանըմալ գըլաշուղումալ փա-
 փալարըն սապիթ էթտիքլէրի ժողովքլա-
 րըն սիճիլլէրինէ պագմալը տէմէյիլէ տա-
 խի՝ գուրթուլամալլար : Օ, իրա իպթիտա՝
 եօգարըտա ախլադ ու մէշընպլէրինի զեքը
 էթտիյիմիլ միսիլի փափալարըն քէստիք-
 լէրի սիճիլլէր՝ Փայտասըլ օլտուղունտան
 մա՛տա՝ գասպուլ էթտիքլէրի ժողովքուն սի-
 ճիլլէրի տախի շիւպհէլի օլաճալը աշիքեար
 տըր : Ս է սանիան՝ փափալարըն փափալար
 նղովլէլ էթտիքլէրի կիպի՝ ժողովքլար
 տախի ժողովքլարըն սիճիլլինի պօղտուղ-
 լարընըն չօգէօրնէքլէրի պուլունուր : Սէ-
 սէլա՝ 1414 սէնէսինտէ մէշքիւր Վօնս-
 թանչա ժողովքունտա՝ փափալար Րնդ-
 հանրական ժողովքլարըն սիճիլլէրինի ի-
 թա՛աթ էթմէյէ մէճպուր տուր աէյի դա-
 րար գըլընտը* : Ս է պէշինճի Սարթին
 նամ փափա՝ պու ժողովքուն սիճիլլէրինի
 սապիթ էյլէտիճ : Պու սիճիլ՝ Պազիլ նամ՝
 շէհրին Րնդհանրական ժողովքունտա՛ն
 տախի սապիթ օլունտու ॥ : Լաքին 1438

* Constance Concil. Œcum. Tom. 12. Sess. 5.
 p. 22. § Sess. 45. p. 258. ॥ A. D. 1431. Sess. 2.
 p. 477.

սենեակնտէ Պիօրէնյառէ գուրուլան ժողովք եօշարտաքի սիճիլի՝ «Պիզ հիւքմ էտէր վէ բէտտ էտէրիլ, հէմ օնու հիւքմ օլունմուշ վէ բէտտ օլունմուշ թադրիր էտէրիլ» տէյէրէք իպթալ էյլէտի :

Հռովմայ Վաթոլիքլէրին արասընտա հալիդաթ եօշարտա գիքր օլունան Վօնս-թանչա վէ Պաշիլ ժողովքլարընըն սահիհ վէ մագպուլ օլտուղունա իսթիլաֆ վար տըր . վէ իշ պու ժողովքլար պէշինճի Սիքսւլս նամ փափանըն թէմպիհի իւղ-րէ Սադիթանտա ճէմ՝ օլան Րնդհան-րական ժողովքուն տէֆթէրինէ կէշմէմիշ-լէր տիր . Փադաթ պու պիզէ ժողովքլարըն օլտուն փափալարըն օլտուն էանլուք իրիշ-լէրին սապիթ էյլէմէյէ քիֆայէթ էտէր միգտարի պիր իսպաթ տըր . չիւն քի Վօնս-թանչա ժողովքունուն սիճիլէրինի պէշին-ճի Սադիթին նամ փափա գապուլ էտիպ սապիթ էյլէտի . [Ռճլէ . 45 . 258 :] վէ Պաշիլ ժողովքունուն սիճիլէրինի տալի տէօրտիւնճիւ լալէն նամ փափա սապիթ էթմիշտիր : [Ռճլէ . 16 . 528 :]

Լիւնէ 754 սենեակնտէ 388 Լպիսկոպոս-տան իպարէթ Ստամպօլտա ճէմ՝ օլան Րնդհանրական ժողովքտա Լիկիղեցիլէրտէ

վէ հէր ի պատէթ խանէլէրտէ թասվիրէր
 դուլանըմասը ընտտ ու լա՛նէթ օլունտու
 վէ թասվիրէրէ հէր կէօնէ սէճտէ Լստ-
 ուաճաշունչուն սուրբ քիթապլարնա զըթ՝
 վէ փութփէրէսթլիք թագրիւր օլունուպ
 էօյլէ սիճիլ քէսիլտի : * Իզնիքտէ 786 սէ-
 նէսինտէ 350 գատար Լպիսկոպոստան ի-
 պարէթ ճէմ՝ օլան իքինճի ժողովքտա
 Ստամպօլտա ճէմ՝ օլան մէզքիւր ժողով-
 քուն սիճիլէրի իպթալ վէ ընտտ օլուն-
 տու : վէ կէրէք թասվիրէրէ կէրէք խաչա
 սէճտէ գըմագ գափիլէնաի : *

Պէօյիւք Կարոլոս նամ փատիշահ 794
 սէնէսինտէ Ֆրանքֆորթ նամ շէհիրտէ
 Ֆրանսա՝ Սպանիա՝ Վերմանիա վէ Իգա-
 լիատան օլարագ 300 եպիսկոպոսլարտան
 իպարէթ պիր ժողովք ճէմ՝ էթտի : քի օ-
 րատա Լուովմա փափասը թարաֆընտան
 վէքիլէր տախի վարըտը : Պու ժողովքաա
 տախի թասվիրէրէ սէճտէ գըմասը սըղը
 սըղըյա եասագ օլուպ՝ Իզնիքտէ օլան ժո-
 ղովքուն սիճիլէրի պիւթիւն պիւթիւնէ

* Harduin, concilia. Vol: 1. p. 325. 444.

պաթմալ ու րէտտ օլտուլար : *

() նտէօրտիւնճիւ դարըն խիթամընտա՝
 պիր փափանըն պիր զայրի փափայը վէ պիր
 մէճլիսին պիր զայրի մէճլիսի նզովել էյէ-
 տիյինին մէշհուր պիր էօրիւնէյինի կէօրիւ-
 րիւզ : 1378 սէնէսինտէ՝ 11ինճի Գրիգո-
 րիոսնամ փափանըն էօլմէսիյիլէ, Լաթին
 Լակեղեցիսինին իֆթիխար էթտիյի պըրլէյ-
 նին արտը ալընտը . վէ օլ վազըթ իքի փա-
 փա սէչիլիպ՝ պիրիսի Հոովմատավէ օլ պի-
 րիսի Գրանսատա պուլունան Լվիզնօնտա
 օթուրտու . քի փափական աթոռ 1305
 սէնէսինտէ օրայա նազլ օլունտու : Գը-
 րիգորիոսուն էօլիւմիւնտէն սօնկրա էլլի
 սէնէ միգտարի՝ Հոովմայ Լակեղեցիսինին
 պիրի պիրինէ տիւշման օլարագ իքի՝ վէ
 պա՛ղը քէրրէ իւչ պաշը՝ վարըտը : Իշ պու
 եարայը սնկտուրմաղա հէր նէ գատար
 ճէհտ ու զայրէթ օլունտու իսէտէ , նաֆի-
 լէյէ էմէք չէքիլտի : 1409 սէնէսինտէ Ի-
 դուլիատա Վիզա նամ շէհրտէ Բնգհան-
 րական Լակեղեցիսինին պիր ժողովքու ճէմ՝
 օլմաղա գարէր վէրիլտի , վէ պու ժողովք օլ
 ղէմանտէ պուլունան փափալարըն իքիսինի

* Harduin. concilia. Vol. 4. p. 904.

տէ Հերետիկոս՝ եալան եերինէ եէմին էտէն՝
 Բնատճը վէ հիշ պիր իմիպարէ մուսթա-
 հագ տէյիլ տէյերէք վէ իւղէրլէրինէ
 Հիւքմ էտերէք , Լկեղեցիտէն իխրաճ է-
 տիպ՝ օնլարը անիծել էյլէտի . վէ օնլարըն
 եերլէրինէ Բէթրօ տէ Վանտիա նամ՝ քիմ-
 սէյի պէշինճի Լղէքսանդր իսմիյիլէ մու-
 տղլամ փափա տիքտի : * Լպին Լկեղե-
 ցիտէն անիծեալ օլան մէղքիւր փափալար՝
 իշպու մէճլիսին սիճիլէրինի խօր կէօ-
 րիւպ՝ քէնտիլէրինէ արգա օլմագ մէ-
 բամը իլէ պիրիսի Բերբիկնար նամ շէ-
 հրրտէ վէ օլ պիրիսիտէ Սիվիտատի Պը-
 րիուլաւս Ժողովք ճէմ՝ էթտիլէր . վէ
 պէյլէճէ Հոովմայ Լկեղեցիտինին ի-
 տարէսի՝ պիրի պիրինէ զըթ իւշ փափա-
 նըն էլինէ կէշտի , քի հէր պիրիսի քէն-
 տի այրը Ժողովքույրլա օլ պիրինի Լկեղե-
 ցիտէն իխրաճ , էտիպ՝ նզովել էյլէտի : †
 Իշ պու մէղքիւր իւշ փափալարտան հան-
 կըսը եկեղեցինին եանըմաղ պաշը խտի ,

Jac. Lenfant. His. Conc. Pis. et Franc. Pagi.
 Breviarium Ponti. Rom. Tom. IV p. 350.

+ Lenfant. Hist. Conc. Pisa. Tom. 1. p. 295.

վէ պիւթիւն հաւատացեալար օնլարտան
 հանկըսընա իթա՛աթ գըլմաղա պօրճլու
 խտիլէր : Աօխսա՛ ելլի սէնէտէն միւթէճաւ
 վուղ զէման միւտտէթինտէ հագգ փափա
 եօղուտու, վէ փափականլարն եկեղեցի-
 նին իպգա օլմասընա պու գատար իգթիզա-
 լը սայարգլարը՝ առաքելական յաջորդու-
 թիւնուն զէնճիրի գըրըմըջ օլուպ՝ պիւ-
 թիւն օլ վագըթ միւտտէթինտէ եէր իւղէ-
 րինտէ Վրիստոսուն Ակեղեցիսինին կէօ-
 րինիւր պիր պաշը պուլունմա՞ղըտը մը տէ-
 նիլսին : Պաւ վուգուաթլէր ինքեար օլու-
 նամաղ . վէ փափականլար օնլարա հէր նէ
 թիւրլիւ թէֆսիրլէր վէրէճէք օլուրլար ի-
 աէ տէ , եինէ օնլարըն՝ տէյիշմէղ պիր եկե-
 ղեցի իլէ օնուն եանըմաղ պիր պաշը զըմ-
 նընտա օլան խիւլեալարը միւսթաղիլ պօշ
 օլաուղու կիւն կիպի աշիքեար տըր : Սու-
 գատտէմա տէտիմ քի , փափա Վրիստո-
 սա թապի օլաուղու գատար պէնտէ փափա-
 յա հէման օ գատար թապի օլուրում . վէ
 պու ա՛լէմտէ պոււնտան զիատէ էյլէմէյէ
 հիջ քիմնէ պօրճլու տէյիլ տիր , խայըր՝
 տէյիլ տիր . փափա Վրիստոսու պրապտը-
 զը սանիյէտէ հէման անիտէ փափանըն
 տախի եագասը պրաշըմագ ֆարզի սյին

տէնտիր : Ապին հալ շու քի փափա Վր-
 րիստոսուն արգասը սըրա կիտէյօ՞րմու
 եօղսա կիթմէյօ՞րմու տէյի խալք նա՞սը
 աղնայապիլին : Փափանըն էջրէթտիյի
 թա՛լիմէրտէն վէ քէստիյի սիճիլէրտէ՞ն
 մի : Խայըր , իլա պու թա՛լիմէրի վէ սի-
 ճիլէրի Մ'զիզ Վիթապլարտա պու-
 լունան Մլահըն սէօղիյիլէ բու-
 պար էթմէյիլէ անկլա-
 յաճազլար տըր :

ՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՖԱՍԼ

Լ՛յեղ Վրէլապը օգո-հագ խալգա էտաագ
օլհապ :

Պու մատտէ՝ կէօզիւմիւզիւն էօնիւնէ
Հոռվմայ Լկեղեցիսինին տիգգաթէ շա-
յէսթէ պաշգա պիր նիշանընը կէթիրիր ,
քի օ՝ Լ՛յեղ Վրէլապը պոյապը խալգաան
Ֆեհ՝ Էլեհեի Գիւր . վէ պու տախի օլ Լկեղե-
ցիյէ դարշը աշիքեարէ պիր իսպաթ տըր :
Հիսուս Վրիստոսուն հէփ սէօյլէտիյի վէ
իշլէտիյի շէյլէր հէր քէսին կէօզիւնիւն էօ-
նիւնտէ աշըգ իտի : ()՝ “Պէն տիւնեանըն
նուրույում” աէտի . հէմ տախի պէյան
էյլէտի քի , Գարանլըզ պարլըմէ Գան պէա-
րէ “Էվլէնլէր” անճագ քէօթիւլիք իշլէյէն-
լէրտիրլէր :

Փափականլար Լըլահըն քէլամը պոյա-
ղը նաաըն էլինէ կէչմէմէյէ տոյիմա զիատէ-
սի իլէ սագընմատատըր . վէ պունտան պիր
շիւպհէ արիղ օլունուր քի , պունուն սէպէ-
պի՝ օնլարըն քէնտիլէրինէ մալ էթտիքլէրի
հէփ ա՛ղիմ շէյլէր Լ՛զիղ Վրիմապլարտա
պուլունմաղ տէյիւ գօրդաուգլարը տըր :

պունուն իշխն խալգ պու պապտէ օնլարա սրգընթը վէրմէմէք իշխն՝ օնլարա Մատուածաշունչ հազգընտա՝ “Տօգանման, Կոհման, Էլ Չո՛ւրման” (Կողոս. ք. 21) տէրլէր: Հազիգէթ պու միսիլի դօրգուլարը օլմաղա էյի սէպէպլէրի օլտուղու՝ իլէրքի սահիֆէլէրտէն պէլի տիր, քի օրատա Մատուածաշունչ իլէ փափանըն պիրի պիրինէ մուդապըդ օլմայըպ զըթ, օլտուղլարը իսպաթ օլունտու:

Եւրին կէրէքտէն Հռովմայ եկեղեցիսի Մլաճըն քէլամընը պայաղը նաստէն մէն՝ էտէրմի: Պէն՝ օնա հիչ պիր նահապլըդ էթմէսինի իսթէմէմ, վէ օնուն հազգընտա հիչ պիր խուսուստա իրատէթիմ՝ իլէ իֆթիրա էթմէսինի ասլա սրղուլէմէմ, պու էճիլտէն պու սիւալին ճէվապընը քէնտիսինէ պրաղըրմ:

()ն ալթընճը դարտա Տրիգենտիան տէնիլէն փափական ժողովքու ճէմ՝ օլտու, վէ Հռովմայ փափասը պիլ զաթ օրատա տէյիլ խոի իսէ տէ՝ օնուն վէքիլլէրի օրատայըտըտը. վէ հէր քէսէ մալիւմ տիր քի, մէղքիւր ժողովքուն իւղէրինէ օնուն նուֆուսու զալիպ խոի: Պու ժողովքուն էանոնլարը փափատան սապիթ օլունտու,

վէ՛ն տան սօնկրա արթըդ իսթալ օլուն-
տուղլարը եօղտուր : Իմտի մէղքիւր կա-
նօնլարըն իշինտէ՛ իշպուլ աթի էլ պէյան
սէօղլէրի պուլուրուլ :

«**Չիւնքիւ** թէճրիւպէյիլէ աշիքեար օ-
լունմուշ տուր քի , էյէր հիշ պիր Փարդ
էթմէքսիղին **Մ**՝ զիղ Վիթապ աշըդ տիլտէ
հէր եէրտէ օգունսուն տէյի պրագըլաճագ
օլուրսա , ատէմլէրին պիփէրվալըղը սէպէ-
պինտէն՝ օնտան էյլիքտէն զիատէ քէմ-
լիք զուհուր էտէյօր , օնուն իշին պուլ շէյ
Լպիսկոպոսա եա րուհանի հաքիմէ հէվա-
լէ օլունսուն քի (փափական եկեղեցիտէ ի-
լէրտէն պուլունան) քէտիսիւտանըն եա
խոստովանահայրըն նասըհաթըյըլա փա-
փական մալ էլլիֆլէրտէն թէրճիւմէ օլուն-
մուշ **Մ**ստուաճաշունչու օգումաղա՝ օնլա-
րըն րէյի միւճէպինճէ օնու օգումաղըլա ի-
ման վէ տինտարըդ չօղալմասը թահսիլ է-
տէճէք քիմսէլէրէ րուխսաթ վէրիլսին :
Պագաթ պէօյլէ րուխսաթ եաղը իլէ օլմա-
լը վէ հէր քիմ՝ քի իղիննամէսիղ **Մ**ստուա-
ճաշունչ քիթապլարընա մալիք օլուպ՝ օ-
ղումաղա ճէսարէթ գըլաճագ օլուրսա ,
օնլարը **Լ**պիսկոպոսա թէսլիմ էթմէտիքճէ՛
կիւնահլարը իշին օնա թողուլթիւն վէրիլ-

քէշ¹⁾ : Պուրաճըգտա՛ պու կանոնուն թէր-
 ճիւմէսի գօնտու . վէ հէր քէսի՛ պունտա
 իհիմալ պիր ետնղըլըլըգ վար տէյիւ
 շիւպհէտէն չըգարմագ իչիւն , Սաթինճէ-
 սինի տախի թէսֆիտ հտէրիլ : * Իմաի
 պունտան աշիքեար կէօրիւնիւր քի , պու
 կանոն իւմիւմէն խալգա Մլահըն քէլամը-
 նը օգուսասընը եասագ վէ մէն՝ հտէր :
 Հագիգաթ՝ պիր եազըլմըշ իզիննամէ ա-
 լանլարա Մըղիզ Վիթապը օգուսաղա բուխ-
 սաթ վէրիլիյօր . լաքին պու տախի հիշտէն
 իպարէթ տիր . չիւն հալ պու քի , պու մի-
 սիլի բուխսաթը վէրմէք՝ եինէ միւսթա-
 գիլ եկեղեցականլարըն իրատէթինտէն ա-
 սըլը օլմուշ օլուպ՝ պու բուխսաթ էլէ կէ-
 չիրմէսինի մէն՝ հտէն միւշքիւլէր տախի օլ
 գատար չօգ օլտուղունտան՝ հէման օնա մա-
 լէք օլմասը միւմքինսիզ պիր մատտէ տիր :
 Թահգըգան օ բուխսէթի փէք ազ քիմնէ
 տիլէմէյէ ճէսարէթ հտէր , վէ օնու էլէ կէ-
 թիրէպիլէնլէր տահա ազ տըր : Տըիդէն
 Ժողովո-նո-ն պու սիճիլէնպէն պէրի՛ պիր
 գաչ տէֆա՛ փափալար վէ եպիսկօպոսլար
 պայազը նասա Մըղիզ Վիթապլարը աղ-

* Վիթապըն գիտած էսին՝ պագ :

նայապիլտիքիւրի լիսանտա օգումասընը աւ
ղըր նզովք թէհտիտիլիէ՝ շէտիտ եասագ-
էյլէտիլէր . վէ պունու էյլէտիքիւրինտէ ,
էքսէրի փափալարտան վէ պաշգալարտան
օլան թէրճիւմէլէրին արասընտա հիչ պիր
Փարգ էյլէմէղէր : Զօգ ի պրէթէր իհ-
ղար օլունապիլիր քի , օնլար՝ փափական-
լարտան թէրճիւմէ օլունմուշ . վէ ասըլ
քէնտի եկեղեցիլէրինին Ապիսկոպոսլա-
րընտան գապուլ օլունմուշ Մատուածա-
շունչլարըն՝ պայաղը խալգտան օգունմա-
սընը եասագ ետէրլէր . վէ օնլարտան
պաղըլարընը աթէշէ պիլէ աթարգլարը
վար : Պէլի , խալգա աղնայապիլտիքիւրի
լիսանտա Մատուածաշունչու օգումաղա
րուխսէթ վէրէճէք եէրտէ՝ օնու աթէշէ
եագտըլար : Այվահ , խալգըն խէլաս ու
գուրթուլուշու իչին Մլահտան վէրիլէն
քէլամը եագան ատէմին ամբարշտութիւ-
նուն ճէսարէթինի էօլլիլէ քիմ ալա պի-
լիր :

Աքին հէր հանկի ժողովք եա փափա օ-
ղուրսա օլսուն՝ Մատուածաշունչ շու թարղ-
ըլա օգունմալը , եախօտ Փիլան ատէմ օ-
նու օգումալը վէ Փիլան օգումամալը տէյի
պոյուրմաղա նէ՞ հագգը վար : Մատուա-

ծաշունչ ինսանլարա սէօյլէյէն Մլաճըն
 քէլամըտըր , Մլաճ օնուն իչինտէ՝ հայաթ-
 տա օլան ինսանաէն իդթիղալը մատտէլէր
 իւղէրինէ սէօյլէր : Հռովմայ փափասը իսէ
 Մլաճըն սէօյլէտիյինէ զուլադ վէրմէյէ
 քէնտի եկեղեցականլարըն բուխսէթինի
 քէսպէտէ պիլէն փէք ալ չիմէլէրէ իղին
 վէրիւր , եանի Մլաճա՝ եարաթտըղը մախ-
 լուգաթլարըն անճադ պիւ Գալլէն սէօյլէ-
 մէյէ իպէն վէրիւր , դալանլարըն հադդընա՝
 իսէ , սիծիլ քէսէր քի՝ Մլաճ՝ օնլարա հիչ
 սէօյլէմէսին : Պու՝ մատտէնին սաֆի կէր-
 չէքլիյինի մէյտանա զօմադ տըր , վէ էօյլէ
 իքէն , զիքր ու թապիրէ սըղմաղ փէք պէօ-
 յիւք պիր ամբարշտութիւն տուր : Լէրին
 վէ կէօյիւն Սահիպի Մլաճա պունծիլէյին
 պույուրուպ տա շունունլա սէօյլէշմէլի պու-
 նունլա սէօյլէշմէլի իտիյին անկլաթմաղա
 ճէսարէթ էտէն զաթ քի՝մ տիր :

Եւքին տէնիլիր քի , թէճրիւպէյիլէ սա-
 հիճ պիլինմիշտիր քի , էյէր Մղիղ Քիթապ
 Փարդ օլմագսըղըն հէր եէրտէ օդունաճադ
 օլուրսա , օնտան էյիլքտէն զիատէ քէմլիք
 փէյտա օլաճադ : Պու տէմէք տիր քի , փա-
 փա վէ Տրիդենտեան Ժողովք անկլատըլար
 քի , Մլաճ մախսուսէն քէնտի մախլուգաթ-

լարընըն էյլիյի իշին տիւննայա պիր քի-
թապ կէօնտէրտի , լաքին թէճրիւպէյիլէ
սահիհ պիլինտի քի , էյէր իւ' միւմի խալգ
օնու օգույաճագ օլուրսա , օլ քիթապտան'
էյլիքտէն զիատէ քէմլիք հասիլ օլաճագ
տըր : Պէյլէ ատէմլէր վարտըր քի , քէն-
տիլէրինի Մլահտան ալիմ' էտէրլէր , լա-
քին էնճամը օնլարըն իլմի պօշա չըգաճագ
տըր :

Եյէր պիր քիմսէ Տրիդենտեան Հայրա-
պետէրինին պու աճայըպ սէօղիւնին
Ֆիքրինի աղնամաղա պիր թէֆսիր իսթէր-
սէ , օնա վէրիլէ պիլիր : Պայաղը նասըն ա-
լէսսէվիյէ Մ'զիզ Վիթապը աչըգ տիլտէ
օգուամասը՝ օնլարըն թէճրիւպէսլիլէ աղ-
նաշըմըշ տըր քի , Խախիւն էլէղէյիլէ պիր
չօգ քէտէր վէրիր : Պէյլէ պիր սէպէպտէն՝
տայիմա պու միսիլի պիր նէթիճէ իլէրի
կէլմիշտիր : Վայլէր պիր քիմսէ տիգգաթ
իլէ Մստուաճաշունչու օգուսուն , վէ անիտէ
կէօղիւ աչըլըպ՝ Հոովմայ եկեղեցիսինին
իտտիա՝ լարընըն նէ գատար թէմէլսիզ վէ
եալան՝ օլտուղունու՝ վէ օ եկեղեցիսինին տօղ-
րուլուգ եօլունտան նէ գատար սափտըղը-
նը աղնայաճագ տըր : Պու թագաիրտէ
խալգըն ալէսսէվիյէ Մ'զիզ Վիթապըրը

օգույուպ աղնամալարը՝ էլպէթթէ Զուլ-
մայ եկեղեցիսինէ չօգ աօգանըր պիր շէյ
տիր, վէ պունուն իչիւն օնլար պու շէյի
մէն՝ էտերլէր :

Պուրաճըգտա իզհար էյլէտիյիմ կեր-
շէքլիէ պիր իսպաթ զըմննտա՝ իւմիւմի
խալգըն պիլտիյի պիր էօրիւնէք կէթիրէ-
յիմ : Փափական Ակեղեցիսի՝ էքսէրի
Վրիատոնէականլարտա էթտիյի կիպի՝
հէր քէսին աղնատըղը լիսանտա պիր քի-
թապ չըգարտըղը զէմանտէ՝ թասվիրլէ-
րէ ի պատէթ էթմէյէ գարշը օլան ինճի
թէմպիհի սըրասընտան չըգարըր, վէ օ-
նունճուսունու իքիյէ պէօլէրլէր, շէյլէ քի
եինէ օն թէնպիհին սայըսը տօղըու կէլ-
սին : Մատուաճաշունչտա իքինճի թէմ-
պիհ պու մինվալ իւզրէ եաղըլմըշտըր,
“Վէնտինէ օյուլմուշ փութ եափմայասըն,
նէտէ եօղարրտա կէօքտէ եա աշաղըտա
եէրտէ եա եէրին ալթընտաքի սուլարտա
օլան նէսնէլէրին հիչ պիր պէնպէյիչինի.
օնլարա սէճտէ էթմէյէսին, վէ օնլարա ի-
պատէթ էթմէյէսին” : Ալլը, ի. 4, 5 :

Հիմտի՝ նիճին Մլահըն քէլամը պէյ-
լէ քէսիլիպ՝ օն թէմպիհլէրտէն պիրիսի
պիւթիւն պիւթիւնէ պայաղը նասա մա-

լիւմ օլմագտան մէն՝ օլունմաղըլա՝ օնուն
 եէրի՝ հէր տօղրու քիմնէյէ ափ աշքեարէ
 ալտատըճը լըգ կէօրինէն պիր թէտպիր ի-
 լէ տօլտուրուլույօր : Պունուն ճէվապը գօ-
 լայտըր . փափական եկեղեցի իքինճի
 թէմպիհտէ թաս՝ վիրլէրի գուլանմամաղա
 օլան պէյլէ աշիքեարէ եասաղա խալգ աշ-
 նա օլմասըն տէյի գօրգար , վէ պու էճիլտէն
 պու թէմպիհ՝ պայտը նաս իչինն եաղըլ-
 մը օլան քիթապլարտան գալտըրըմըշ-
 տըր : Մըսհըն քէլամը՝ թամամ պէյլէ
 սէպէպլէր իչինն հասարակութիւնուն է-
 լինտէն ալընմըշտըր :

Տէրլէր քի Մըղը Վիթապլար՝ պաշ-
 լըճա եկեղեցիտէ պուլունան կարդաւորլար
 վէ վարդապետլէր իչինն վէրիլմիշ տիր , քի
 օնլարը՝ եսլընըղ օնլար օղույուլ՝ խալգա
 մանասընը օնլար վէրէլէր : Աքին Մըղ
 Վիթապլարըն հէր քէս օղունուն մերամը
 իլէ վէրիլտիյի փէք աշիքեարտըր : Վուր-
 թարըճըմըղըն սէյլէտիքլէրի՝ ալէսսէվիլէ
 եանընտաքի օլան խալգա աշըգ լիսանըա
 սէյլէնտի , վէ օնուն օ սէյլէտիքլէրի՝
 հըֆլ օլունմագ իչինն անճագ գալէմտէն
 կէշմէյիլէ՝ շիմտի պիլթիւն պիլթիւնէ օն-
 լարըն գապիաթը տէյիշիպ օլ վագթտա

պուլունան խաղըն էմալի օլան շիմաիքի
խաղըն հալինէ ույմա՞ղմը օլտու : ()նուն
պու սէօյլէտիքլէրի՝ օլ վագըթ պայաղը
խաղա պիւթիւն պիւթիւնէ ֆայիտէլի իտի
տէ շիմաի քէտէրլի՞ մի օլտուլար :

Նոր Ատակարանըն մէքթուպլարը՝ Տի-
մոթէոսա վէ Տիտոսա եաղըլան մէքթուպ-
լարտան պաշգա՝ եպիսկօպոսլար վէ եկեղե-
ցականլարա եաղըլմը շ տէյիլէր . իլա ճէ-
մա՛աթըն ճիւմէսինէ եաղըլմը շլար տըր :
()նլար՝ աչըդ պիր դարղտա՝ եաղըլտըլար .
վէ պունտան աշիքեար տըր քի , պայաղը
խաղ իչիւն եաղըլմը շտըրլար : Այէր պիր
քիմսէ Մուաքեւական մէքթուպլարըն հէր
պիրիսինին պաշլանկըճընը կէօղաէն կէչի-
չիրէճէք օլսա , աղնայաճագ քի , եօդարը-
տա զիբր օլունան իքի մէքթուպտէն պաշ-
գա՝ պագի մէքթուպլէրին հիչ պիրի՝ եկե-
ղեցականլարա եաղըլմը շ տէյիլտիրլէր .
իլա պիւթիւն սուրբլարա վէ Մուհըն գուլ-
լարընա եաղըլմը շլարտըր . վէ Պետրոս ա-
ռաքեալ մէքթուպունու՝ Մսիանըն պէշ է-
յալէթլէրինտէ տաղըլմը շ օլան միւսաֆիր
վէ եապանճըլարա եաղմը շ տըր : Պօղո-
սուն տախի մէքթուպլարընը պունճիլէյին
պաշլար . “Բօմարտ օլան Մուհըն հէի՝ սէվ-

քի, պիւթիւն ալէմէ սէօյլէնմիշ վէ հալինէ
 ույղուն՝ առաջալարն պրագրդ ուլ օլ էա-
 պլա ալէնան սէօյլէր՝ գուրթուլուշ եօլու
 զրմննտա Վրիստոսուն վէ օնուն աղիղ
 Ռահույրա իլհամ օլունմուշ գուլարնն
 վէրաիյի թէֆսիրլէրաիլէր : Վրիստոս
 Լֆէնտիմիղ եաննտաքի օլան ճէմա՛աթա
 գուրթուլուշ եօլունու պէյան էյլէտիյին-
 տէ, օլ գատար գափալը վէ աղնաշըլմաղ
 սէօյլէր իլէ սէօյլէմէտի, շէօյլէ քի պիր
 քիմնէ օնուն արգասը սըրա խալգա օնուն
 տէտիքլէրինին մա՛նտսընը թէֆսիր էյլէ-
 մէյէ հաճէթ գալա. վէ Մուքեալար մէք-
 թուպլարնը իւմիւմի իմանա կէլմիշլէրէ
 եաղտըղլարնտա, օնլար մուղլաղա Լէֆսիլ
 օլա-նլար տէյի թէնպիհ էթտիքլէրի եօգ-
 տուր. իլա Լկեղեցիլէրտէ օգո-նա-նլար
 տէյի սէօյլէտիլէր. [Իմ (մէ. Իմ. 27 :) վէ
 պունուն իլէ կէօսթէրտիլէր քի, օնլար՝
 Վրիստոսուն Մուքեալարնն էթտիքլէրի
 թէֆսիրլէրի հէր քիմէ եաղտըլար իսէ օն-
 լարն աղնաղա պիլէճէյի գատար աշըգ վէ
 ոստէ լիսանըլա եաղտըլար :

Այրամըմըլ առաքեալարն կիւնիւնտէ
 Մլահըն քէլամընը աղնամաղա պուլուն-
 մայան կիւճիւքլէր շիմտիտէ եօգտուրլար

տէմէք տէյիլ տիր : () Լ վագթմըն լիսանը՝
 ա՛տէթլէրի վէ ա՛յընլէրի շիմաիքիլէրտէն
 Փարգը օլտուղու էճիլտէն՝ Լ՛ղիղ Վ՛իթա-
 պըն պա՛զը եէրլէրի պիղէ գափալը կէօրիւ-
 նիւր , .քի օնլար օլ վագթմտա՛իպթիտա հէր
 քիմէ եաղըլտըլար իսէ օնլարա շիւպհէսիզ
 աշիքեարէ իտիլէր : \ աքին օնտա՛ գուրթու-
 լուշ եօլունա իգթիլալը օլան հէր շէյ աշի-
 քեար տըր : \ Է էյէր պիր քիմնէ եախօտ
 պիր գաշ քիշիտէն իպարէթ պիր ճէմա՛աթ՝
 պիղէ Լ՛լահ թարափընտան Լ՛ստուածա-
 շունչու թէֆսիր էյլէմէյէ հէօքիլմէթ ալ-
 մըշ տէյէճէք օլուրսա , պու մա՛գուլէ քիմ-
 սէլէրէ՛ պէօյլէ պիր մանսուպա մալիք օլ-
 տուգլարընըն սէնէտլէրինի պիղէ կէօսթէր-
 մէյէ տա՛վէթ էտէրիզ , .քի օլ վագթ օնլա-
 րա էմնիյէթիմիզ օլսուն , եօզսէ պիզ քէն-
 տիմիզ իչիւն Լ՛ղիղ Վ՛իթապլարը քէն-
 տիմիզ թէֆթիշ էտէրիզ , վէ պունու էթ-
 մէյէ՛ եաղըլմըշ օլան՝ (٢) ١٠٢ . ١٠٣ . ١٠٤ :) “ \ Է
 էյէր սիզտէն պիրի իլմտէ էքսիք իսէ , հէ-
 փիսինէ ճէօմէրտլիք իլէ վէրէն վէ սիթէմ
 էթմէյէն Լ՛լահ տան տիլէսին վէ օնա վէ-
 րիլէճէք տիր” , սէօզտէն ճէսարէթ ալը-
 րըզ , վէ Լ՛լահըն քէլամլարընը աղնամագ
 իչիւն՝ սայր պիր քիմնէյէ եանըլմաղ թէր-

ճիւմէճի ինանաճաղըմըլա՝ քշըդ վէ եար-
տըմ իշիւն Մլաճա պագարըղ :

Տիւփին նամ Հոռվմալը պիր մէշհօւր
Գաթուլիք մուէլլիֆ՝ տէր քի . “Մ” զիղ Վի-
թապլարտա պաղը դափալը վէ միւշքիւլ
փարչալար վար իսէ տէ , ալէսսէվլիյէ օնլարը
էքսէրի քէօթիյէ գուլլանան պայաղը խալդ
տէյիլ տիր , լաքին Փօտուլ վէ օգուամուշ
քիմսէլէր տիր : Չիւնքիւ Մլաճըն քէլա-
մլնը քէօթիյէ գուլլանմաղըլա հերետի-
կոսլուգլարը իհասս էտէնլէր՝ սատէ-
տիլ վէ օգուամուշ քիմսէլէր տէյիլէր
տիր , ամմա էքսէրիյէ օնու օգուամաղըլա
եանղըլանլար՝ Լպիսկոպոսլար՝ քաճանա-
լար՝ իլմաար՝ վէ նամաար քիմսէլէր տիր :
Մզիղ Վիթապլարըն պայաղը օգունմասը
սատէտիլ վէ օգուամուշ օլմայան քիմսէլէրէ
թէհլիքէլի տէյիլ տիր , լաքին թէճրիւպէ իլէ
պիլինտի քի , պու օգուամագտան սատէտիլ
վէ օգուամուշ օլմայանլար օնլարա թալիմ
վէրէճէք վէ օնլարը մամուր էտէճէք շէյ-
տէն մատա պիր շէյ պուլմագլար , վէ թէօ-
քէղէ օղրայանլար էքսէրի ալիմլէր տիր :”*

()ն ալթընճը դարտա Լպիսկոպոսու նամ
Հոռվմալը Գաթուլիք Լպիսկոպոսու տէր

* Prolegom. S. S. vol. I;

քի՝ “ Զադղղաթ Մլաճըն լուծ ֆ ու քերէ-
մի իլէ պէն՝ ուղղափառ հայրապետէրի օ-
գոմուշում. վէ չօգ թաճիւ պ էտէրիմ քի,
պայաղը խալգտան Մլիղ Վիթապլարըն
օգոմումընն առէթի էսքի ուղղափառ
հայրապետէրէ ֆայտալը կէօրիւնիւրիքէն՝
շիմաիքի ա՛սիրտէ պիր քիմսէյի գաթիլէ
մուսթահազգ էտէր պիր ֆաւիտ գապա-
հաթ սայրլըյօր:” *

Պուրաճըգտա Ակեղեցինին նախկին
հայրապետէրինտէն՝ Մլիղ Վիթապլա-
րըն պայաղը խալգտան օգոմումը խիյինէ
փէք չօգ իսպաթլար կէթիրէպիլիւրիլ:†

Տօղրուսու՝ հիչ պիր Ակեղեցի՝ քեար ու
քիսպի վէ կէչինմէսի՝ խալըը ալտաթմադ-
տան հասիլ օլմաղ իսէ, Մլաճըն սէօղիւ-
նիւ պիւթիւն ալէմէ եայմադտան չէքինմէ-
լի տէյիլ տիր: Մստուածաշունչուն վեր-
տիյի հէր պիր թէսիրաթը ա՛ղիղ վէ փաք
տըր, լսքին եանղըընն վէ միւրայիլիյին
փէրտէսինի աչար, վէ գարանըընն պու-

*Esp. Comment. Tit. ch. 2. p. 266.

† Մստուածաշունչ օգոմումը Պօլճ . .
. . . Զայրապետէրիւն Շէհապիլիւր . .
գլմալմա 1844 թննիւրիլ իւլիսիլ պա-
սըլըլ Քիթապա պաթ:

լուծարընը տաղըտըր : () Լ եաղըմը շ օ-
լան քէլամ պիղիմ էլիմիդէ Մ, լաճըն հատ-
սըղ ի լիմիյիլէ վէրիլտի : Մ, լաճ ինսան դալ-
պինին ալտատըճը վէ իֆրաթ քէօթիւ օլ-
տուղունու պիլիրիտի . հէմ տախի կէրչէք
վուգուաթլարըն նաղլիյէթլէրի աղըղտան
աղըղա կէչտիյինտէ նասըլ գօլայ տէյիշի-
լիր իտիյինի՝ վէ պունա մէպնի ճշմարտու-
թիւնուն սըփարըլ վասիդասի իլէ սօնկրա-
տան կէլէն սինսիլէլէրէ կէչիրմէյէ էմնի-
յէթսիլ պիւր եօլ օլտուղունու էյի պի-
լիրիտի :

Իմտի Մ, լաճ էպէտի կէրչէքլիյինի՝ պէօյ-
լէ գօլայճա տէյիշիլէ՝ պիլիւր մուխաթարայա
պրադմատը : () հէր ատէմին կէօղլունին
էօնիւնտէ օլուպ՝ տայմա տայանան՝ վէ հէր
ատէմէ եաղըն օլան՝ դամլի վէ տէյիշիլմէղ
պիր խննի մ'յաթ իգթիղալը օլտուղունու
պիլտիյի էճիլտէն, քէնտի Մ, ղիլ քիթապ-
լարընտա պիղէ՝ պէօյլէ պիր խննի մ'յաթ
տէյիւ իհսան էյլէտի : Պունտան դաղը՝
նաղար ա՛ղիլ հիքմէթինտէն՝ օնլարը իւ-
միւմի խալգըն հալինէ ույտուրուպ՝ եալընըլ
ա՛լիմտար քիմսէլէրին աղնայապիլէճէյի
գափալը վէ կիզլի իսթիլահտա քիլիթլի
պիր սուրէթտէ օնլարը վէրմէտի . քի պու
ալըգ թարիդտէ եաղըմը շ օլտուղլարըն-

տան հիւլէքեար վէ մաղըուր քիմնէլէրին մերամի ֆասիտլէրինէ էնկէլ օլա պիլսին-
լէր :

Ե ի նոի պիր քիմնէ կէլիպ տէ՝ Մլահըն ճշմարտութիւնունու պիլէ էյրէթմէք սէվտասընտա օլուրսա , պիլէ ֆարշ օլան շէյ շու տուր քի , անճաղ օնուն տէտիքլէ-
րինի Մ'զիզ Վիթապըլա բուպար էտէ-
լիմ : Պի իմ անճաղ ս սհիհ խաննէ՝ ա՛յարը-
յըլ Մ'զիզ Վիթապ տըր . վէ Մլահ օնու հէր առէկին գուլանմասը իշիւն վէրտի քի , օնունլա հէր պիր վարդապետութիւ-
նու ա՛ճապա Մլահիս ինը պըրլար (Յի՛ն .
հ . ժէ : վէ ա՛ Յի՛ն . ի . 1 :) տէյի աղնայա-
լըմ , պու էճիլտէն հէր ատէմին քարոզու-
թիւնունու Մլահըն Մ'զիզ քէլամը իլէ ա՛-
յար էթմէյէ հազզըմըլ վար : Մաքեալ-
լարըն պիրի Վերիացիլէրի մէտհ էթտի քի . (Գարձ . ժէ . 11) Պօղոսուն վէ Ե-
զանըն տէտիքլէրինի պիլէ եալընըլ պիր ի-
շիթմէյիլէ գապուլ էթմէտիլէր . “Մնա օն-
լարըն պէպէյէ առնի՛մ թի պէյի՛ն հէր ինն չի-
լապարը լէֆիլէ էպէրլէրիտէ” :

Խօրապըլայիլէրէ՝ էյէր պիր քիմնէ հալա շիմտի պէյան օլունմուշ կէրէքլիքլէրէ գարշը սէօլէր սէօյլէրսէ , տէտիքլէրինի գալիլէմէք իշիւն Ռ-ճի-պալլար պիլէ էպէ-

ճէ՛ք օլտա, օնա ինանմայաւընըղ տէյի
 թէնպի՛հ օլունտու: (ք ()լի՛ն: ժի՛ք . 1, 2,
 3:) Վէղալիք պիղիմտէ պօրճումուզ տուր
 քի, հէր պիր ճշմարտութիւնու Մլաճըն իլ-
 համ օլունմուշ սէօղիւնիւն եանընա կէթի-
 րիպ՝ օնունլա բուպար էտէլիմ: Տիւնեա-
 տա հիչ պիր հէօքիւմէթ եօդ տուր քի, պա-
 յաղը խալզըն էլինաէն՝ իշիթտիքլէրի վար-
 դապետութիւնլարը Մ'ղիզ Վիթապըլա
 բուպար էթմէյէ մալիք օլտուղլարը հազդ
 վէ բուխսաթը ալա. համթա էյէր Մլա-
 ճըն մէլէյի պիղիմ հուզուրումուզա տու-
 րուպ՝ պիղէ Մլաճ թարաֆընտան սէօղ
 կէթիրտիմ տէսէ պիլէ՝ պիղէ ֆարզ շու-
 տուր քի, օնուն տէտիյինի Մ'ղիզ Վիթա-
 պըլա թաթապըգ էտէլիմ. վէ էյէր օնա
 մուղայիր պիր շէյ վար իսէ, օնու բէտա
 էտէլիմ. ղիրա Պօղոս տէր. «Ղյէր պիղ
 տախի՝ եախօտ կէօքտէն պիր մէլէք պիղիմ՝
 սիղէ միւժտէ էթտիյիմիղտէն ղայրի միւժտէ
 էտէրսէ, լանէթ օլտուն՝», Պաղ. ան. 8:

Պաւ սէօղ՝ սատէ չարպէլէրէ տէյիլ՝ իլ-
 ւա իշիթէնլէրէ՝ եանի հէփ պայաղը խալզա
 տէնտի: Ապրին օնլար քէնտիլիքլէրինաէն
 Մլաճըն քէլամընը օգույուպտա հէր պիր
 քարոզել օլան վարդապետութիւնլարը օլ
 եանըլմաղ մէհէնկէ վուրմայընճա «ղայրի

միւթ տէ՛նէ՝ նէ օլտուղունու նա՛սը Լ աղնայա-
ճաղար . վէ իշիթտիքլէրի տօղըու թալիմ-
մի՛ եօղսա հերետիկոսութի՛ւնմու օլտու-
ղունու նի՛ճէ ֆարգ էտէպիլէճէքլէր . վէ
սուրբ Լ՝-Էփօրան քարոզիչինի տպէ՛մ Լե-
ֆիլէրէ՛ վէ սըփօրըլտորը քարոզիչինտէն
նա՛սը Լ այըրտ էտէպիլէճէքլէր : Պօղոս
առաքեալն պու գումվէթլի թա՛պիրի՛ ափ
աշքեարէ հէփ քրիստոնեալարըն պօյնունա
տէվամ ու տիգգաթըւա Լ՝ղիղ Վրիթապ-
լարըն մէշք ու օգումասընը՝ վէ օնլարա
գարշը օլան հէր շէյի ըէտտ էթմէսինի
պօրճ պաղար :

Պօղոս՝ Տիմոթէոսու Լ՝ղիղ Վրիթապ-
լարը շօճո-գլու-դո-նիան տէրէ՛ն էյրէնտիյի
իշիւն մէտհ էյլէտի . քի՛ (տէյօր Սուրբ
Պօղոս՝) “ () նլար սէնի () իտուս Վրիստոս-
տա օլան իմանըն վասիգասի իլէ ա՛լիմ էթ-
մէյէ գատիրլէր տիր ” : Ս է օնտան սօնկրա
տէր . “ Պիւթիւն Վրիթապ՝ (էա՛նի Լ՝ստ-
ուաճաշունչ) Լ՝լահըն իլհամը իլէ տիր .
վէ թա՛լիմ իշիւն՝ թաղիր իշիւն՝ իտ-
ահ իշիւն սատագաթ խուսուսունտա օ-
ան թէտիպ իշիւն ֆայիտալը տըր . թա-
քիմ Լ՝լահըն տտէփ թամ՝ հէր էյի
ամէլ իշիւն հաղըրլանմըշ օլա : (ք ՏՆՖ . 4 .
15—17 :)

Իմաի էյէր Տիմոթէոս՝ չօճուղլու զոնտա
 Մ'զիզ Վիթապլարը էջրէնմէյիլէ ֆայ-
 տէ թահսիլ էտէ պիլտի իսէ , սայրըլարը-
 տա օ եաշտա իքէն էջրէնիպ ֆայտէ թահ-
 սիլ էտէ պիլիւր : Ս է էյէր Մտուածաշուն-
 չուն ճշմարտութիւնլարը չօճուղլարըն աղ-
 նայա պիլմէսինէ էլ վէրէճէք գատար աջոգ
 իսէ , էլպէթտէ հէփ պէօյիւք ատէմէրին
 աղնայա պիլէճէքլէրի գատար տախի աջոգ
 վէ անկլաշըլմասը գօլայ տըր : Պօղոս Լ-
 փեսացիլէրէ “Բուհուն գըլըճընը ալըն ,
 քի օ Մլահըն սէօղլէ-պի-ր” տէր : Պու հա-
 ւատացեալարըն հէ՛ֆիսինէ տէնիլտի , լաքին
 էյէր հէփիսինէ Մլահըն սէօղլունէ մալիք
 օլմաղա իղին եօղ իսէ , պու թէնպիհի նա-
 սըլ իճրա էտէպիլիւրլէր : Պօղոս թեհսա-
 զոնիկեցիլէրէ “Հէր շէյի սընայըն վէ էյի օ-
 լանը դապուլ էտին” (ւա թեհսաղ . ե . 21 :)
 տէր : Սուրը Յովհաննէս առաքեալ տէր .
 “Եւ սէվկիւլիւլէր հէր բուհա ինանման
 իլա բուհլարը Մլահտա՞ն մը տէյի սընա-
 յըն , զիրա տիւնեայա չօգ եալան փէյղամ-
 պէրլէր չոգտըլար :” (ւա . Յով . դ . 1) : Եւ-
 քին պիլէ՛ էյէր Հոովմայ քարոզիչլէրինին
 հէր տէտիքլէրինէ սընամագսըզըն ինանմագ
 վաճիւպէի զեմէթտէն իսէ , պու շէյի էթ-
 մէյէ նի՞ճէ միւմքին տիր : Եւհուտիլէրին

Ճիւմլէսինէ՝ նոմոս քիթապը էվլէրինտէ
պուլունմագ՝ վէ օնու տիգգաթ պիրլէ չօ-
ճուգլարընա էյրէթմէք պօրճուտու . (ք
() լիհայ . ցլ . 7—9 :) Այլէ իսէ հէր պիր
քրիստոնեայա՝ սուրբ Աւետարանըն ճէլիւ
ճշմարտութիւնլարընը օգումաղա վէ չօ-
ճուգլարընա էյրէթմէյէ նէ՞ գատար զի-
յատէ պօրճ օլմալը տըր :

Հռովմայ Ակեղեցիսինին իտտիալարը-
նը գապուլ էթմէմէնին չօդ սէպէպլէրինի
տահա կէօսթէրմէյէ պունտան պէյիւք
պիր քիթապ եաղըլա պիլիր իտի : Ապին
հէր հալտէ՝ տօղրույու սէվէն քիմսէլէր իշ
պու սէյլէնէն շէյլէրի օգուսունլար , վէ
միւհաղա էտէրէք օնլարը թարթսընլար ,
վէ Ալահ աղմիւշշան հէր օգույանըն ա՛գ-
լընը միւնէվլէրլէյիպ՝ եալանը տօղրուտան
այըրտ էյլէմէյէ օնլարը դատիր էյլէսին :

Պու ճիւղիւ եաղան մուէլլիֆ՝ տիւնեա-
տա հիւ պիր ատէմի՝ եախօտ հիւ պիր ա-
տէմ ճէմա՛աթընը ինճիթմէք սէվտասըն-
տա տէյիլտիր : () նուն՝ Հռովմայ Ակեղե-
ցիսի հագգընտա տախի՝ ճան ու տիլտէն
արղուսու՝ ճիւմլէ ա՛ղալարը քէնտի եաղ-
նը շլարընտան տէօնիւպ՝ սուրբ Աւետարա-
նըն հէր պիր շնորհքու իլէ միւղէյէն օլ-

մալարընը կէօրմէք տիր: Ապրին օ՝ հէր
 հալտէ պու շէյլէրին խոստուսունտա սէօյ-
 լէմէսինի քէնտիսինի մէճպուր պուլտու:
 Օ, իրա չօգ քիմնէլէր պիլմէղլիք իլէ պու
 միսիլի պիւթիւն պիւթիւնէ եալան վէ ասլը
 ֆասլը օլմայան իտտիա՛լար իլէ ալտանըր-
 լար, վէ ասլա իճրա օլունամայաճագ թէհ-
 տիտէր իլէ գօրգուսուլուրլար: Իմաի հէր
 քէս գօրգուսուլ քէնտիսի իչիւն թէֆթիշ
 էթսին, վէ Ալլահ թա՛ալանըն Բուհա՛
 ճի-հէսինէ, Գըլաֆու-դէ-Գ Էյլէսին չի,
 • Բըրիսպուս Աֆէնպիթիլն ճշմար-
 պու-լի-նո-նու-պօղըր-ալը
 նայա պիլլինլէր:

ՏԻՊԱՃԷ

Տրիգրենտեան Ժողովքուն էմրի իլէ եափըլմըշ եառագ
 օլունան քիթապլարընըն հագգընտա կանոնլարըն
 տէօրտիւնճիւ կանոնու:

“Quum experimento manifestum sit, si sacra
 Biblia vulgari lingua passim sine discrimine per-
 mittantur, plus inde ob hominum temeritatem,
 detrimenti quam utilitatis oriri, hac in parte
 iudicio Episcopi, aut inquisitoris stetur: ut cum
 concilio Parochi vel Confessarii, Bibliorum à Ca-
 tholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari
 lingua eis concedere possint, quos intellexerint
 ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei

atque pietatis augmentum capere posse : quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere seu habere prae-sumpserit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit.”
De Libr. Prohib. Reg.

Շ խորհի փափանքն կոնգրատիւ .

Հալա փափական տխուրտա իգամէթ է-տէն՝ օն ալթընճը Գրիգորիոս փափանքն կոնգրատիւ՝ պալատէ իսթիկըրաճ օլունան Տրիգենտ ժողովքունուն սիճիլինէ պիր թէֆսիր օլա պիլիր : Ա է պունտան կէօ-րինիր քի , Հոովմայ Հալա պու կիւնէ դա-տար սիճիլի մէղքիւրի սըշը սըգըյա դուժ-մադտա տըր : Ա էլքիւր կոնգրատիւ 1844 սէ-նէսինին Այիս այընըն իւլունճիւ կիւ-նիւնտէ : Հոովմայ քիլիսէսինին Հէփ Լըք-եպիսկոպոսլարընա Լպիսկոպոսլարընա վէ Լուջնորդլարընա խիդապէն եազըլըպ նէշը օլունտու : Պուրաճըգտա աշիքեար կէօրիւ-նիւր քի , կէճմիշ ղէմանտէ՝ եախօտ շիմաիքի ա՛սիրտէ մախսուսէն պա՛ղը Լպիսկոպոսլար Տրիգենտին պու սիճիլինին գուվվէթինի ազալթմադ զըմնընտա Հէր նէ սէօյլէտի-լէր իսէտէ՝ շիմաիքի փափա պիլէ օնու՝ աշխարհականլարա անկլատըղլարը լիսան-տէ Լըլահըն քէլամընը օգումասընը եա-

սագ էտէր տէյիւ անկլայօր : Իշ պու աթի
էլ պէյան սաղըրլար փափանըն մէղքիւր
Աոնդակընտան իսթիխրաճ օլունմուշ տուր :

“Պունտան գաղը՝ նաղար՝ Լաւքէլական
Հէօքիւմէթիմիլ իլէ՝ Լըղիլ Վիթապլա-
րըն աշխարհաբառ տիլէրտէ թէրճիւմէ-
լէրինին նէշր օլունմասը վէ ա՛լէմէ տաղըլ-
մասը վէ օնա մալիք օլմասը խուսուսունտա
պալատէ իշա՛ր օլունան չօգ զէմանտէն պէ-
րու իշհար օլունմուշ թանգըմաթը թէճ-
տիտ վէ սապիթ էտէրիլ :
Պունա իմթիսալէն՝ սիղէ էմր օլունուր քի ,
մուաղզամ փափանըն պալատէ զիքր օլու-
նան սիճիլէրինէ մուղայիր պասմա օլ-
մուշ աշխարհաբառ տիլտէ օլան Լսու-
ռաճաշունչլարը տախի մումինլէրին էլ-
լէրինտէն տէֆ՝ էտէրիլ :
Եիւպհէ եօգ տուր քի , կէրէք սիղն
վէ կէրէք պէնիմ պու պապտէ ճէհտլէ-
րիմիղէ՝ տէվլէթլէր տախի եարտըմ է-
տէճէքլէր” :

Խալգըն՝ Լըսհըն կէօնտէրտիյի միւժ-
տէյի օգունմասընա՝ Հոովմայ Եկեղեցա-
կանլարըն զըտ տուրմալարընըն սըրր սէ-
պէպի նէ՞ օլմալը :

